

ДО ЗБРОГ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ
ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

В И П У С К

12 (25)

В Е Р Е С Е Н Й

1951

Р I К

В И Д А Н Н Я

IV

З М І С Т :

1. Обличчям до Воюючої України	1
2. М. Богор: Приєнципи воєнної доктрини української визвольної боротьби	3
3. Є. Прірва: Самооборонні Кущові Відділи (СКВ)	5
4. Волос: На жертівник Батьківщини	8
5. О. Домовина: Панцирна зброя Червоної Армії її тактичне стосування вчора й сьогодні	9
6. З документів боротьби	13
7. З книжок і преси (Огляди й рецензії)	22
8. Із голосів воящства УПА на чужині	32
Є. В.: Kyrił D. Kalinow: Sowjetmarschälle haben das Wort	
Є. Прірва: Новий закон про військову службу в Польщі	
О. Ф.: Полк. К. Г.: Міжнародний військовий огляд	
О. Ф.: Советський мисливський літак МіГ 15	
О. Г.: „Броди“	
Є. З.: Сталінські яничари	

Права передруку застережені.
Передруки дозволені тільки за попереднім погодженням з Місією УПА
при ЗП УГВР.

Видає Місія УПА при ЗП УГВР.

Druck.: Bohdan Krynytzkyj, Augsburg, Branderstraße 3. Telefon 6348

ОБЛИЧЧЯМ ДО ВОЮЮЧОЇ УКРАЇНИ

... Слухай: в ранки пахучі, гучні,
чи у темні, розбурхані почі
Іх наказ, іх присяга, іх гнів
гомонять, мов закляття пророчі.

Марко Босслав, 24. 6. 1947 р. „Чорний ліс“, ч. I. Рік 1947

Постановою Генерального Секретаріату УГВР і наказом Головного Командира УПА ген.-хор. Т. Чупринки 31. X. 1947 р. визначено день св. Покрови (14 жовтня) загалом обов'язуючим святом УПА, святом української зброй. На цей день Головне Командування УПА та командири тактичних відтинків видають святочні накази до відділів, а УГВР відозви до українського народу, щоб йому з'ясувати стан дотеперішньої боротьби, вказати нові перспективи, закликати до непокинтої витривалості та віддати пошану тим, що склали своє життя на жертовнику Батьківщини. В цей день, ховаючись від ворога, не одна мати скрито втирас пекучу слізозу, не один юнак, приглядаючись нерівній боротьбі УПА, затискас п'ястуки, потішаючи матір помстити зневагу народу. Друзі повстанці і підпільники збираються по лісах чи по країнах, щоб одноголосинною мовчанкою по-м'янути поляглих та обновити складену козацьку присягу: „Здобути або дома не бути!“

Разом з УПА святкує цілий український народ так, як колись при запорожцях. Вже перша слава про УПА полонила національну душу, а кожна жертва, кожне героїство щоденно спаювали в одно. Від того моменту, коли ворог почув могутню мову української зброй, честь українського народу була врятована. На оборону національної чести—він, народ, завжди давав своїх найкращих синів і дочек. Вони завжди свідомі бійці, а не жертви. Тому нічого дивного, що в день свята УПА, в день української зброй увесь народ черпає зі свого національного пантеону животворчі сили на дальшу, незакінчену ще боротьбу. Хоч інколи й заблісне на цьому святі таємна слізоза, то однак ця скрита слізоза не в вислові **слабости, суму, тільки гордости**, що родить **незламну волю** продовжувати боротьбу, родить **віру у власні сили та надії на світле завершення** свого Богом благословленого діла!

Пригадуючи цей день українській еміграції, кличемо її присвятити цей деньєднанню з Батьківчиною. Обличчям до Воюючої України! Українська еміграція повинна доказати ділом, що вона невід'ємна частина українського народу. Цей день вона повинна присвятити маніфестації своєї солідарності з Батьківчиною, і то з Воюючою Україною, з УПА та українським збройним підпіллям. Ця маніфестація солідарності має бути виявом доцінювання зусиль, вкладу у справу національного визволення, має бути скріпленням нашої національної єдності на базі країнової боротьби. Для зовнішнього чужинецького світу вона повинна стати популяризатором цілів і мети боротьби українського народу, щоб придбати симпатії чужого світу для нашого народу і його змагання за державну незалежність.

Обставина, що свято зброй, свято УПА, це вояцьке свято всього українського народу, в якому йдеться про усвідомлення значення збройної боротьби і лицарських чеснот нації в її поході до суверенітети, виключає всякий партійний підхід. Одов'язок організації таких свят спочиває на всій еміграції, а в першу чергу на членах УПА, на українських комбатантах і ветеранах, що перші стали до цієї боротьби, врешті на товариствах молоді, що має на цих традиціях виховуватися та згодом продовжувати цю боротьбу.

В цей день українське вояцтво на еміграції повинно усвідомити собі, що тільки спільним зусиллям всього українства на Батьківчині і на еміграції зможемо осягнути нашу мету. Ми не можемо ні на хвилю забути звернення Воюючої України до нас: що „хоч розділили нас кордони, ми хочемо з Вами творити одну бойову дружину...“ „Віримо, що Ви, Українські Вояки на чужині, не станете остеронь цієї боротьби, але внесете до неї свій досвід і свій труд“. А ще тим більше, що в цій холдиній війні поміж Сходом та Заходом діє ворожа моральна зброя і на нас у формі розкладових політичних концепцій (поділ вояків за партійним принципом, орієнтації на чужу інтервенцію, у формі диверсії у наших рядах, у формі морального розкладу).

Тісне об'єднання з УПА, яка має стратегічну сувереність (можливість свободного стратегічного диспонування збройними силами народу) хоронить нас від всіх ворожих справі нашої визвольної політики, впливів. Концепційне об'єднання біля УПА значить, що ми тут на еміграції всі наші зусилля спрямовуємо на допомогу УПА, всі наші пляни підпорядковуємо Головному Командуванню, що одиноке має, волею українського народу на Рідних Землях, стратегічну сувереність, і цим гарантує, що тільки тоді наша жертва буде доцільна.

Організована збройна і політична сила, що діє на наших рідних землях, єдинока гарантія на зовнішньому відтинку нашої боротьби сьогодні, — а завтра це єдинока сила що буде рішати про організацію суверенної влади на Україні.

Якщо ці істини усвідомить собі українське воящво на еміграції в дні свята зброї — свята УПА, головне завдання цих святкувань буде виконане.

Якщо ми, українські вояки діяти memo тут з натухою волі, рівною зусиллям УПА, тоді спільним зусиллям всього українського народу буде здвигнений храм нашої української волі — Українська Самостійна Держава.

На чужині, 15 вересня 1951 р.

Місія УПА

Жертви, які ми складаємо в нашій боротьбі, хоч як це звучить парадоксально, в кожному випадку не означають того, напр., що ми як народ в політичному відношенні слабнемо. Навпаки, вони підтверджують наш ріст, наш рух вперед. В наслідку того, що ми пішли на жертви у Визвольних Змаганнях 1917-23 рр., ми, як нація, в період між двома світовими війнами були сильніші, як до першої світової війни. В результаті нашої теперішньої боротьби ми, знову, як нація, незважаючи на понесені втрати в людях, будемо напевно сильніші завтра, як сьогодні. Це є її особливість визвольної боротьби поневоленого народу. I про цю особливість ми, коли розглядаємо питання жертв, мусимо обов'язково пам'ятати.

„Наша визвольна боротьба і проблема жертв“, підпілляна брошура, Стрий 1949.

*

Українська Повстанча Армія стала виразно всенаціональною збройною силою. Вона стала наїповнішим і загальним виразом самостійницької боротьби всього українського народу”.

„Українська Повстанча Армія понадпартійна. В ній борються всі, кому дорога справа Самостійної Української Держави без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежності”.

„Заява Головного Командування УПА“ з 25 вересня 1947.

*

В рядах Української Повстанчої Армії (УПА) борються українські селяни, робітники та інтелігенція, проти гнобителів за національне та соціальне визволення, за новий державний порядок, за новий соціальний лад в Україні...

„За свободу друку, слова, думки, віри і світогляду. Проти офіційного накидування суспільності світоглядових доктрин і догм...“

„За що бореться УПА?“, краєова листівка УПА, 1949.

*

Щоб нашу свободу оборонити, мусить наша армія бути напоготові. Укріплення, гармати й чуже допомага важать небагато, якщо не кожен боець у лаві сподіємий того, що саме він стоять на сторожі своєї країни. Хай сини Фінляндії пам'ятатимуть про те, що сильної армії не створити без єдності та що тільки сильний народ може без страху йти назустріч майбутньому.

Маршал Маннергейм

сот. М. Богор

Принципи воєнної доктрини української визвольної боротьби

Завдання цієї статті — поінформувати про основні компоненти воєнної доктрини, прийнятої воюючою Україною. На початку хочемо застерегтися, що не претендуємо тут на критичну аналізу поглядів чи вичерпне з'ясування, тільки хочемо вказати джерела, які з'ясовують позиції українського визвольного руху в питанні української воєнної доктрини.

Що розуміємо під поняттям «воєнна доктрина»?

Воєнна доктрина, це науково обґрунтований погляд компетентних національних (державних) чинників, який випливає з державницького ідеалу, національної свідомості, оцінки модерної війни та власних можливостей застосувати збройні сили та засоби насилия до властивих та потенціяльних загроз.

Ця дефініція включає в собі такі складові елементи:

1. погляд на державний ідеал,
2. стан національної свідомості,
3. погляд на війну й її модерні форми,
4. оцінку власних національних сил та зокрема збройних сил,
5. власну стратегічну концепцію,
6. оцінку властивих і потенціяльних воротів.

Врахувавши всі компоненти, матимемо погляд на українську воєнну доктрину.

Державницький ідеал воюючої України

Вихідним пунктом для воєнної доктрини кожного народу є його погляд на ідеал своєї держави, отже філософічно-політична концепція. Повне вияснення погляду воюючої України на український державний ідеал дають статті майора П. Полтави, Горнового, Кужеля, видані на еміграції окрімемо книжечкою п. н. «Позиції українського визвольного руху».

П. Полтава у статті п. н. »Концепція самостійності України і основна тенденція політичного розвитку сучасного світу«, такі елементи, що, на його думку, формуватимуть життя українського народу на його етнографічній території: а) ідею нації, б) ідею демократичної конституційної парламентарної держави, в) ідею беззлісового суспільства.

Коріння цих ідей сягає українських традиційних ідеалів, які формувалися у історичному процесі боротьби за самостійність. В основному українське підпілля нав'язує до традицій Української Народної Республіки.

Ці названі три ідеї дають основні теоретичні напряміні і для української воєнної доктрини. Вони заразом творять її хребет тоді, як характер інших компонентів змінний порівняй: Універсал УГВР, Платформа УГВР).

З ідеї нації випливає такий основний принцип: визнання права на самовизначення народів, себто відкинення всяких концепцій про збройні сили як **знаряддя імперіалізму**. Збройні сили в розумінні воюючої України мають бути **засобами оборони України**.

З ідеї демократичної конституційної парламентарної держави випливають такі принципи для збройних сил: а) підпорядкованість політичному проводові, себто урядові, відповідальному перед парламентом як представником усіх громадян України, б) конституційне визначення їх місця у державній структурі, в) демократичний принцип при покликаванні верховного командування.

З ідеї беззлісового суспільства випливає принцип соціальної рівності всіх вояків в армії.

Погляд воюючої України на війну

У підпільній публіцистиці знаходимо троякій по-

діл воєн, а саме на: а) імперіалістичні, б) оборонні, в) визвольні.

Вже сам поділ вказує, що український визвольний рух підходить до поняття війни з політично-ідеологічного становища: тут ціль війни визначає її характер. Цей підхід домінує у всій українській підпільній публіцистиці. Крайове поняття імперіалістичної війни відповідає Клавзевіцьовому вченню про необмежену війну із стратегією нищення, поняття оборонної війни наближується до вказаної Людендорфа і Дельбрюка про обмежену війни із їх стратегією з обмеженими цілями. Поняття про визвольні війни витворилося під впливом писань Леніна (напр. »Війна і революція»).

Основний погляд про природу війни й її філософічне обґрунтування це Клавзевіцьове розуміння війни як акту політичного насилия. Українське підпілля засуджує її п'ятнуне всі імперіалістичні війни, себто такі війни, яких ціллю є загарбання іншої країни, чи то накинення своєї волі другому народові. Оборонні війни воно розглядає як конечне зло. Визвольні війни в понятті воюючої України це боротьба поступу із реакцією. Це дальший розвитковий процес боротьби за свободу нації й волю людини. Тільки самостійні національні держави і свободна одиниця створюють природні умови для мирного співжиття народів та гарантують прогрес людства. Звідси головний клич воюючої України це »Слобода народам, свобода людям!«, який пропагується як основне загальне людське гасло. Такий погляд на війну визначає напрямні для української воєнної доктрини та напрямні для розуміння ролі і цілів збройних сил України. Висновки, що випливають із цього погляду, знаходять застосування у стратегічній концепції та організації збройних сил.

Погляд на розуміння війни тісно в'яжеться з оцінкою її кожноточасних форм, методів і засобів. Головне Командування пильно слідкує за всіма новими стратегічними і тактичними теоріями, як також за новими технічними і тактичними теоріями, як також за новими технічними засобами, що дає йому змогу скоро орієнтуватися та вибрати напрямні для майбутнього плянування у військовій ділянці.

У підпільних статтях »Проблема жертв« та »Перспективи нашої боротьби«, передрукованих в еміграційній пресі, з'ясовується погляд на теперішню боротьбу, оцінку власних сил та перспективи на майбутнє.

Оцінка національних сил

У моралійній стратегії визвольної боротьби, яка базується на засаді координації всіх чотирьох елементів національної сили, себто політичного, мілітарного, економічного і морального елементів, на перше місце висуваються елементи політично-моральні. Економічна й мілітарна боротьба під теперішню пору спрямована на скріплення політично-моральної сили нації з однієї сторони, а з другої на моральне залямання ворога.

Соціальна програма воюючої України (див. Платформа УГВР), яка тепер є чинником, що мобілізує до боротьби за соціальне визволення, дає також проекцію на майбутнє, як буде зарганізоване господарське життя України й які господарські сили стоятимуть українському народові до диспозиції. Оцінка цього господарського елементу національної сили і включення його для воєнних цілів тепер не можлива. Також мілітарний потенціял воюючої України годі обчислити.

Кожну війну вирішує співвідношення таких різних чинників:

- а) кваліфікації командування,

- б) кількість і якість війська,
- в) кількість і якість зброї,
- г) система постачання й транспорту.

Воююча Україна заявляє, що теперішня боротьба УПА спрямована тільки на **підготову загально-національного повстання у сприятливих умовах**. Перед Г. К. УПА зразу не стоїть питання про ведення регулярної війни як цілості, тільки про ведення партизанських операцій, чи окремих боїв на різних щаблях командування, тому трудно йому математично (як воно річ мається у регулярних арміях) обрахувати дію поодиноких елементів, а тільки намітити загальний план.

УПА може розчислювати в першому етапі тільки на суходільні сили, і тільки з розвитком повстання розраховувати на перехід на її сторону більших частин різного роду зброй, ба навіть цілих армій, від Ч. А. У цих обставинах не можна мислити категоріями, прийнятими у регулярних арміях, обчислювати власні сили, будувати стратегічну концепцію, тактичні доктрини, тощо.

Стратегічна концепція

В основі стратегічної концепції лежить конечність існування на українських ететнографічних землях суверенного, загально-національного тіла, яке керуватиме боротьбою та противажитиме насильницькому урядові УССР. Український народ знаходиться у стані перманентної війни із ворогами своєї державності, яка уважається найкращою формою національного життя і творчого вияву народу. Стратегічна концепція визволення України, що її можна назвати генеральною стратегією («grand strategy») не є строго воєнною стратегією в понятті європейських стратегів (Шліффена, Клявзевіца, Кастекса, Фаллера, Кульмана, Свєчіна, Шапонікова і ін.), а більше в піснятті наполеонського окреслення «grand tactics» супроти поневолювача, себто тактикою, як зберегти себе перед національним (денаціоналізаційним) і фізичним винищеннем та підготовитися до національного самовизначення, себто встановити власний уряд і політично-соціальний устрій. Цілі цієї стратегії не спрямовані на знищення чи вичерпання ворога, тільки на національне збереження та самовизначення. Засоби цієї боротьби не тільки насильницькі характером, — таких вживає зараз лише збройна частина українського народу (УПА, підпілля), — але і мірні (господарські, культурні, ідеологічні, тощо) і як такі є випливом природної життєвої функції народу. Звідси генеральна стратегія визвольного руху має два тактичні види: **легальний і підпільний**. Легальна діяльність є почасти організована, переважно ж стихійна, запліднена однак ідеями організованої підпільної боротьби. Ця генеральна стратегія, звана теж політичною стратегією, координує і унапрямлює зусилля народу, спрямовані на стратегічну ціль боротьби. Цю функцію сповняє саме УГВР, в структурі якої є втілені погляди на український ідеал держави (влада законодатна, виконана, судова, — див. Устрій УГВР). Тимчасовий устрій УГВР має за ціль: забезпечити український народ перед: а) військовою диктатурою і тоталітаризмом; б) виелімінувати отаманію; в) зв'язати визвольний рух із широкими народними масами; г) створити правні рамці, в які кожночасно могла б влітися революційна стихія.

• В основу політичної тактики лягли такі основні закони, принципи, правила, статути і методи революційної дії:

- а) зі силою закону, (себто наказу і заборони) діє за- сада:
 1. орієнтації на власні сили цілого народу,
 2. єдності українського визвольного руху,
 3. безкомпромісності супроти ворога,
 4. ієрархічного підпорядкування в рамках, визна- чених законом;
- б) зі силою принципу (що випливає лише з духу за- кону, але полишає більше свободи волі в його за- стосуванні і є більше вихідною точкою і провідною ниткою, ніж законом) діють такі засади:
 1. співдія зі союзниками при збереженні повної суверенності та національної рації стану;
 2. суверенний чинник боротьби мусить діяти на рідних землях;
 3. тільки підтримка цілого народу гарантує успіх боротьби;
 4. тільки збройно-революційною боротьбою мо- жна здобути суверенність.

Окрім закону і принципів діють ще в політичній стратегії до поневоленого народу **правила**, себто життєвиї правди, які випливають з пізнання певних істин, та статути і методи дії, що, як правила, визначають дію чи спосіб дії в окремих випадках.

Всі ті закони, принципи, правила й методи, стосуються не тільки до політики але й до стратегії і тактики готовування на збройну розправу з окупантами. З ними пов'язане тепер справжнє ведення повстанської, а згодом регулярної війни. На них виховується весь народ і вони визначають його моральні прикмети. У з'ясованій повище стратегічній концепції роля збройних сил має своє докладно визначене місце, ціль і завдання. Щоб не повторювати вже вияснених на сторінках нашого журналу питань, відсилаємо читачів до статті М. Б. п. н. «Головні мілітарні проблеми української визвольної боротьби», 1950 р. ч. 8, 9, яка аналізує роль УПА у загальній політичній стратегії української визвольної боротьби.

Оцінка властивих і потенційальних ворогів

Властивим ворогом українського народу є російсько-большевицький імпер'ялізм, носієм якого зараз являється імперіалістична російська верхівка та кліка большевицьких вельмож. Оцінку цього питання дає підпільна стаття О. Горнового п. н. «Наше становище до російського народу».

Важлива справа для воєнної доктрини є ще пізнання воєнного потенціалу ворога, числа його збройних сил, його стратегії й тактики, його плянів і морального стану війська й населення. На підставі оцінки сил ворога та напрямних власної воєнної доктрини постає плян війни, як конкретний плян боротьби.

На жаль, з різних причин годі нам вже у цій статті вичерпно відповісти на питання реальних збройних сил УПА, їх дислокації, тощо, хоча ці справи органічно й належать до проблеми української «генеральної стратегії»; до цих питань повернемось ще в майбутньому.

Якщо в новітніх часах вибуває війна поміж націями, яких мілітарна підготовка стоїть на висоті їх спроможностей, і націями, яких мілітарна підготовка зредукована мінімуму, то пе-ребіг воєнних дій дастесь передбачити, що заки їх армії вирушили в поле. Боротьба в тих ви-падках має тільки невеликий або й ніякий вплив на вислід війни; своїми трагічними мілевими стопами вона значить тільки старий шлях, яким і мчаться недбалі народи до своєї загибелі.

Гомер Лі: „Година англосаксів”.

6. Прірва

Самооборонні Кущові Відділи (СКВ)

(Із організаційно-тактичних проблем сучасної української збройної боротьби)

Коли ви за большевицької окупації опинилися на терені УПА, маючи там своїх батьків чи то знайомих селян, ви з розмови з ними довідалися, що находитесь обов'язково на терені діяння такого до „купца“. Вас цікавило довідатися, що воно за організаційна клітина кущ і яке її місце в структурі цілого українського визвольного руху. Та точного пояснення ви звичайно не дістали, хіба стільки, що в купці є такі то „хлопці з нашого села“, командиром такий то з того ж села, чи котрогось сусіднього, „другим командиром, провідником“, або ще назувати „головою“ — такий то. Вже „краще обізнані“ поінформують вас, що це СКВ і в ньому юнують ще інші референтури, як от „господарник“, пропагандист, „зброяр“, референт зв'язку тощо.

Далі ви довідалися, що СКВ веде бої з НКВД, чи, як його називали опісля — МВД, проводить збірку харчів, одягу, зброї, грошей тощо, втримує зв'язки на всій стороні, має невеличкий шпиталік і аптеку, проводить зібрання із селянами тощо. Коли ви приходили з іншої області ССР, чи повернулися з ЧА або еміграції, цього ж таки вечора, або вже в найкоротшому часі прийдуть до вас вояки СКВ. Вони поінформують вас, що ви находитесь на території діяння УПА і вас обов'язують закони українського визвольного руху. Коли ви хочете там жити, мусите тих законів дотримуватися.

Місце СКВ в організаційній структурі українського визвольного руху

СКВ це найнижча бойово-адміністративна територіальна клітина українського визвольного руху, що виконує, як бачимо хоча б із уже сказаного, просто універсальну роль в українському визвольному русі.

Організація української революційно-збройної боротьби знає паралельну структуру — політично-адміністративної та військової ділянок. Ця паралельність сягає від гори — від УГВР та Головного Командування УПА — до низу аж по політично-адміністративні проводи округ та командування тактичних відтинків УПА включно. Їх побудова, що правда, окрема, але поміж собою вони співінциють дуже тісно.

Командуванню тактичного відтинку УПА підлягають безпосередньо самостійною відділами й під-відділами УПА та посередньо СКВ. Поодинокі відділи штабу тактичного відтинка УПА мають своїх функційних у командуваннях самостійних відділів і підвідділів УПА. Лише 4-ий відділ штабу — організаційно-мобілізаційний (оргмоб) має розбудовану вниз свою мережу, що вже прикріплена до підпільній адміністрації. І так маємо в політично-адміністративній структурі оргмоба при надрайонах та районах і командира СКВ „військовика“, що керує військовими діями СКВ та одночасно виконує доручення оргмоба.

В підпільній адміністрації СКВ підлягає проводові району (район підпільної адміністрації покривається з большевицькою районізацією терену). Провід району в підпільній адміністрації сповіняє ролю більш керівно-контрольного характеру. На СКВ лежить, попри бойову діяльність, увесь тягар адміністративної роботи нашого підпілля.

За большевицької окупації СКВ спочатку нараховував 30 — 40 людей, що виконували всю адміністративну й бойову роботу на терені 4 — 7 сіл. Нижчих клітин від СКВ спочатку не було; лише поодинокі клітини проводу СКВ мали інформаторів, розвідчиків, чи просто „своїх людей“, що жили легально на селі чи в місті.

Однак згодом подекуди заведено ще нижчу від СКВ організаційну клітину, якою була станиця із „станичним“ у проводі; терен діяльності такої станиці охоплював одне село. Станиці в таких випадках являлися високим органом СКВ.

СКВ був зорганізований на військовий лад. Він складався із проводу та з бойки. У склад проводу входив: кущовий (інакше — провідник СКВ), його заступник — військовий референт (командир СКВ, званій теж „військовиком“), господарський референт („господарник“), референт зв'язку, референт пропаганди („пропагандист“), і референт служби безпеки. По менших СКВ окремі референтури бували скумульовані.

Командирові СКВ („військовикові“) підлягала бойівка СКВ, у склад якої входило звичайно 30 — 40 бойців. В бою „військовикові“ підлягали всі референти СКВ. Кущовий (проводник СКВ) керував цілістю роботи СКВ, зокрема ж її політично-адміністративною діяльністю. Він мав право вимагати, від командира СКВ провести на терені СКВ окремі військові акції, чи то їх заборонити. Інші члени проводу СКВ для виконання накладених на них завдань могли домагатися від кущового приділити ім людей із бойки СКВ.

„Військовик“ незалежно від своєї участі в проводі СКВ підлягав ділову організаційно-мобілізаційному референтові при районі („оргмоб-ові“). Районний „оргмоб“ підлягав по військовій лінії надрайоновому „оргмобові“, а цей, входячи з однієї сторони організаційно в склад надрайонового проводу, з другої підчинявся ділову організаційно-мобілізаційному референтові штабу даного тактичного відтинку УПА.

Референт служби безпеки СКВ підлягав ділову районовому референтові сб; цей же ж розпоряджав уже окремою групою із 2—3 людей.

Бойовий склад СКВ з військового погляду поділявся на 3—4 рої. До помочі командирові СКВ („військовикові“) стояли ще подекуди зброяр і вишкільник та завжди санітар. Вони належали до бойової частини СКВ. Ідею введення цієї формaciї (СКВ) в структуру нашого визвольного руху вперше застосовано за большевицьким фронтом на Волині й Поліссі. Сильний натиск большевиків, діяльність МВД, набір всіх чоловіків до ЧА і т. д., вимагали ґрунтовної реорганізації терену, зміни тактики як у діяльності УПА, так і в праці підпільної адміністрації, вимагали пильнішого добору кадрів, строгішої концепції, більшої рухливості й справности при малій кількості людей.

Із створенням СКВ в основному стало можливим при якнайменшій кількості дібраних певних кадрів добитися якнайбільшої рухливості та справности, як бойової й адміністративної. Це завдання фактично осягнено.

До часу створення СКВ в кожному селі було 10—20, а то й більше люда — чоловіків і жінок, (себто на 5—7 сіл припадало понад 100 люда), що виконували якісь функції в підпіллі і то лише адміністративного характеру. В умовах підбольшевицької дійсності, при сильному поліційному й адміністративному тискові було б большевикам доволі легко робити такого підпільного адміністративного апарату в багатьох околицях паралізувати чи й зліквідувати. СКВ ці адміністративні завдання виконував набагато справніше при куди меншій скількості, людей, і попри те вів певніше серед всяких ситуацій доволі широку локального характеру оборону населення. Невелика кількість людей і їх перебування в підпіллі підвищували ударність і дозволяли на конспірацію.

Вказівки про організацію й діяльність СКВ разом із іншими матеріалами про досвід боротьби в підбольшевицьких умовах принесли зв'язкові УПА в 1944 р. також на тилі німецької армії, щоб тут врахувати їх в підготовці відділів УПА і мережі підпілля для боротьби з большевиками. Вже в літі 1944 р. цілий терен діяння УПА на німецьких тилах був поділений на СКВ, що створилися на базі дотогочасної підпільної мережі ОУН. Очевидно до праці в системі СКВ притягнено потрібних фахівців та місцевий актив.

В деяких околицях СКВ проводили лише підготовну роботу: магазинували харчі, будували криївки, вояки СКВ проходили військовий вишкіл тощо. В більшості випадків, головно в лісистих районах, напередодні лицьової большевицької офензиви СКВ вже вспіli вповні підготовитися на прихід большевиків: побудували харчові магазини, забезпечилися криївками і здобули повний військовий вишкіл, а то й бойову заправу в боротьбі з німцями.

Оборона населення — головне завдання СКВ.

Завданням бойової діяльності СКВ була в першу чергу оборона населення. Прикріплення до терену уможливлювало СКВ-ові кожночасно мати всецілу контролю свого терену і ліквідувати засідками чи наскоками дрібні групи ворога (з ворожої адміністрації, міліції, її розвідників, та війська, ніщти телефонні сполучки, робити засідки на транспорт, невеликі проїжджаючі групи ворога та врешті виконувати атентати на визначних большевицьких діячів, дрібні наскоки на об'єкти по районних центрах і в зародку ліквідувати спроби ворога творити напр. по селах станиці стрибків, опірні розвідчі пункти тощо, тобто виконувати територіально-тактичні завдання.

Найбільше визналися СКВ в безпосередній обороні своїх рідних, особливо, коли ворог вивозив селян, проводив арешти чи перевозив арештованих. СКВ несподівано нападали на нього і дуже часто вдавалося перешкодити большевикам при справах вивозів і арештувань, або визволити арештованих. Було багато випадків, що СКВ нападали на в'язниці, чи визволяли призначених до вивозу на Сибір людей на залізничних станціях.

Ця діяльність СКВ унеможливила ворогові закріпитися в терені, мати інформації про нього, або принаймні цю справу дуже ускладнювала. Ворог міг показуватися в терені лише більшими відділами.

Коли на терен діяння СКВ приходив відділ УПА, — СКВ проводив бойові операції разом із таким відділом під командування к-ра відділу УПА.

Коли треба було зліквідувати якийсь поважніший опірний пункт ворога, районовий чи надрайоновий оргмоб збирал разом кілька СКВ і проводив наскок.

Адміністративні завдання СКВ

Дальше дуже важливе завдання СКВ це військова адміністративна праця — нагромадження засобів і постачання для відділів УПА. В часі переходу почесні українську територію большевицько-німецького фронту СКВ самі і при помочі наскок.

Рій повстанців — „попікін” під час вишкілу.

Вояки УПА прогодили перший військовий вишкіл

в СКВ.

леця зібрали з теренів боїв великі запаси зброї амуніції й військового виряду, ще заки вспіli їх прибрати большевицькі тилові частини. Опісля частину тих запасів передано до диспозиції, чи до замагазинування відділам і командуванням УПА, частину ж замагазинували СКВ. Ті околиці, де відчувалася недостача зброї чи воєнних матеріалів, дістали їх від тих, де цього було подостатком.

Таким чином завдяки справності підпільної адміністрації вже місяць після переходу фронту у весь терен діяння УПА був доволі рівномірно забезпечений зброяю й вирядом.

Велике значення мало те, що всі вояки СКВ були місцеві, знали людей і відносини.

Далішим важливим адміністративним завданням СКВ було постачання відділів УПА і вищих клітин підпілля харчами й одягом. СКВ закладали харчові й одягові магазини та організували по селах шевські й кравчевські варстини, виріб светерів, пральні тощо. Біжуче харчування відділів УПА і інших бойових чи адміністративних груп підпілля, що перебували на терені СКВ, належало до обов'язку й компетенції господарського референта СКВ. Звичайно і відділи УПА на своєму терені робили „харчові пункти”, себто магазини харчів по більших лісах. Це уможливлювало в часі большевицьких акцій відділові просидіти кілька чи кілька-надцять днів у лісі, не показуючись на села. Забезпечення одягом чи харчами відділів та груп міг робити господарський референт СКВ за дозволом районового чи надрайонового референта.

Бувало часто, що відділи УПА окр. жені большевиками, пробиваючись із оточення, ділилися на дрібні групи, чи то пробивалися одинцем. На визначений збірний пункт зібратися цілому відділові можна було лише при помочі СКВ, бо не всі групи мали карти, чи настільки знали терен, щоб самим туди прийти. Якщо якесь група вояків УПА не прийшла на час на зв'язковий пункт, залишалася при якомусь СКВ так довго, доки не зв'язалася із своїм відділом.

Найважливіші ділянки адміністративної діяльності, поза вже вичисленими, це господарка і зв'яз-

зок. Найпростішим видом нагромадження харчів, одягу й інших засобів, була заготівля („організація“). Заготівля це просто стягнення „контингенту“ з населення. Фахово проводив заготівлю господарський референт; за політичну сторінку заготівлі відповідав голова проводу СКВ. Вони часом ще враз із іншими членами проводу СКВ, чи то й вищих адміністративних клітин підпілля, проводили параду з довіреними статочними селянами і на цій параді селяни визначували „контингент“ на кожну хату, беручи до уваги заможність господарств. Після цього кожний член проводу СКВ діставав свій відтинок села, людей і кілька вояків і однієїночі проводжено збірку. Після заготівлі одні речі, як от харчі, м'ясо, товщ, збіжжя, магазинували під землею, полотно красили на зелено і шили уніформи, з вовни дівчата робили светери і т. д.

Повстанці біля свого шаласа — депебуду в карпатських лісах.

Літом повстанці звичайно квартирували „під ногим небом“: під плащ-налагами, в шаласах із ріпця, чи просто „під смерічкою“, зимою в землянках, підземних бункрах, або в селі.

Господарка СКВ охоплювала на своєму терені також різні підприємства, що були під управою ворога, як от: млини, горальні, цукроварні, молочарні, кооперативи, тартаки тощо. З них поза очима большевицької контролі забирали частину товарів, а то й гроно. Забрані речі використовувано безпосередньо, або продавано, і за гроши закуповувано потрібні товарі в місті. Напр. спирт вживався до лікувальних цілей, для варення страви в криївках, і на продаж, на закуп ліків, амуніції, одягу; служив він нерідко й „дипломатичним цілям“ — для підкуплення большевицьких „апаратчиків“.

Коли були кращі умови, господарський референт СКВ урухомлював і невеликі промислові підприємства. Напр. СКВ-Лівче в Любачівському повіті на Закерзонні урухомив фабрику випалювання вапна і його продавали як українському, так і польському населенню, а дохід із цього шов на потреби підпілля.

Для важливого зв'язку були побудовані спеціальні „штафетні лінії“. Вся теренова зв'язкова служба припадала на долю СКВ. Багато часу займала вона спеціально тоді, коли СКВ лежав на перехресті підпільних зв'язкових чи й штафетних ліній.

Не можна проминути і УЧХ (Українського Червоного Хреста), що більшості складався з жінок — підпільниць. Медичний відділ УЧХ мав по селах криївки і вишколених санітарок, що лікували легко ранених і хворих вояків УПА і підпільників. При котромусь із СКВ в районі, чи в якомусь безпечному від ворога селі, була підземна лікарня, в якій лікувалися тяжко хворі й ранені. При такій лікарні або на кілька таких лікарень вже був лікар. Аптечний відділ завідував медикаментами, часто виробляв лікарства сам і доставляв до санпунктів і лікарень. СО (Суспільна Опіка) дбала про мате-

ріальне забезпечення від по поляглих в боротьбі і матеріально зруйнованих внаслідок большевицьких грабежів, черпаючи засоби на це від господарського референта СКВ. Однією з форм допомоги була „взаємопоміч населення“. Напр. селянинові, що має малих дітей большевики забрали корову. Такий селянин діставав корову, приділену від того, що їх мав кілька, а якщо це було неможливо, то зобов'язувано когось, хто має добру корову давати пошкодованому молоко за винагородою, чи то без неї.

Завдання інших референтур СКВ — пропаганди і служби безпеки — були вужчі. Референт пропаганди проводив гутірки з населенням, керував справою поширювання підпільної літератури не лише на своєму терені по селах, але за посередництвом тих, хто працює в місті — і в містах, допо-

магав учителям урухомити шкільництво, тощо. Референт служби безпеки збирав матеріали про діяльність ворожої агентури в терені і передавав їх своєму зверхникові.

Оцінка СКВ з перспективи часу

Впродовж більше як 7 років боротьби — СКВ показалися успішною її формою. З'ясована діяльність СКВ відноситься до часу 1944—1946 рр.; на українських землях Закерзоння вона продовжувалася аж до весни 1947 р.

Повстанці підрошать ялінку. М'ясо піде до кухні, нікіра до підпільної гарвари.

Одне з найжливіших завдань СКВ це запомовиці харчі для відділів УПА. Тому нерідко прилипали до членів СКВ глузлива назва „телятники“.

В лісистих теренах СКВ перетривали до наших днів, хоча з хвилиною переходу всього революційно-візвольного руху на підпільну форми боротьби, дуже змінилися завдання СКВ і кількісний склад. Тепер СКВ можуть начислювати 5—10, найбільше 13 лода і виконують звичайно функції політично-пропагандивного характеру.

В безлісному терені СКВ, організовані за піменської окупації, вже на зиму 1944—45 рр. розходяться по своїх селах; їхня діяльність уподібнюється своїм характером до діяльності мережі ОУН перед постанням СКВ. В таких безлісних теренах, де було небагато відділів УПА і ці відділи були невеликі, не було потреби в широкій адміністра-

тивній діяльності, бойова ж була неможлива. Там СКВ були розпущені, а їх ролю виконували АБ (адміністративні бойки), що їх мали до своїх диспозицій поодинокі члени районового проводу. Їхню діяльність намічувано на зразок СКВ — щось ніби „районові СКВ”, з тією лише різницею, що кожна референтура мала власну АБ.

Життя звужувало чи поширявало ділянки праці цих клітин нашого визвольного руху; в деяких випадках вона набирала зовсім інакшого характеру, як ми накреслили. Сьогодні про СКВ ми можемо говорити, як про одну з найважливіших форм підпільної боротьби, яка була базою для діяльності УПА.

Волос

На жертівник Батьківщини

(В дволітнію річницю смерти моого любого брата Василя)

Ой, ти, друже мій,
Кріса не жалій,
Добий мое серце...

Іще сьогодні стоїть перед моїми очима образ із наших повстанських буднів: лежить він у старім окопі горілиця, розкинувши руки й ноги, груди його прошпиті чергою розривних куль, під ним скривавлена трава й листя. Погляд його спрямований на мене і на дуло пістолі, що дрижала в моїй руці.

Цей мент вічно живим в моїй пам'яті так, як живе на дні моєї душі і клятва, що я її тоді склав.

13. 4. 1946 р. коло год. 15-ої большевики, яких 30 осіб, наскочили на табір СКВ (Самооборонний Кущовий Відділ — бойова клітина УПА, зорганізована на територіальному принципі — прим. Ред.), що квартирували в лісі. У висліді бою геройською смертю загинули бойовики СКВ — рядові члени підпілля:

Салітра Василь Тимкович, 20 років — Медвідь, Бугра Микола Федорович, 20 років — Гонта.

* *

Було це в лісі поміж селами Далевою і Долиновою (в Товмаччині), який тягнеться вузькою смугою вздовж Дністра з півночі на півден.

Кущ за квартирував тут у довгі. День був холодний і хмарний. Зранку падав дощ, опівдні небо прояснилося і гарне весняне сонце додавало нам своїм ясним промінням надії на краще завтра. А надія була сороката.

Хто з нас, українських повстанців не пам'ятає зимової блокади 1945-46 рр.? По всіх наших селах квартирували гарнізони орд НКВД. День і ніч стались вовки ганялися за нами по всіх-усюдах. А ми в холоді й холоді змагалися очайдущо. День-у-день зводили тяжкі бої, часом ради самих харчів.

І ось прийшла весна... Большевики стягнули частину гарнізонів. Легше зідхнулося нам. Скріпля надія. Кожний вірив, що треба жити. Жити для загалу, для країнного завтра. Але „де дрова рубають, там трішки летять”. Була Шуткова Субота. За тиждень мав прийти день Воскресіння Господнього. Ми думали про Воскресний День нашої Держави. А вітер гнав весняні хмари із заходу на схід, а за ними і наші думи-мрії.

Минав „спокійно” день.

Десь зполуднія біля 3-ої я прокинувся з тяжкого сну. Мовчки, мов очманілій, ще пробую пригадати собі кошмарний сон. Враз Гонта, бойовик, що стояв на стійці, скрикнув:

— Большевики!

Раптом уже зовсім близько громнув крісовий постріл і Гонга похитнувся. Падаючи, скопився руками за голову, з якої дзюркотом лилася кров. Але він ще жив.

Большевики підійшли так близько, що про плянову оборону не могло бути й мови. Із ревом „урра!”, сіючи з автоматів смерть, кинулись на нас. Вже при першому вистрілі кожен з нас скопив був за зброю. Ситуація була безвихідна, бо ворог наступав з трьох сторін і намагався захопити нас у кільце. Наша позиція була явно невигідна.

Обостороння стрілянина зі всіх родів зброї тягнела вже з 20 хвилин. Большевики мусіли залягти. У власній їх крові охололо їхнє „ура!”. Рішуча наша відсіч стримала ворога та дала нам зможу розглянутися за кращим становищем. При відступі ворожа куля прошила мені ногу. Та я все продовжував іти.

Тоді ж зі мною лишилося 4-ох бойовиків, що завзято відстрілювались. Інші відлучилися в лісовій гущавині. По хвилині наша п'ятка наскочила на большевицьку заставу. Проганяємо їх ряснім вогнем напих гвинтівок. Але тоді осоколок розривної кулі ранить мене в чоло над правим оком. Кров залила лицє. Раненою ногою зачепив за кущ і впав. Моїм товарищам відалося, що мене вже вбито. До-кія я вимотався з кущів, щоб піти далі, поранено ще двох із нашої п'ятки: Медведя і Барила.

Медвід бо побачивши, що я впав, розлютився був до безтями і, підвішивши за весь ріст, став сіяти з кулемета по ворожій гущі із стоячої постави. Та незабаром упав прошпитий ворожими кулями. Упав, мов молодий високий дуб, стягтий рубачами, зронюючи рідну землю гарячою кров'ю.

Кров запливала мені на очі. Підводжуся і йду далі.

— Братьє, не лишай... Добий!... — пізнаю голос свого брата.

Шкутильгаючи завертаю. По дорозі відбезпечую пістолю. Коли я підійшов до нього, він лежав у старім окопі горілиць, розкинувши руки й ноги. Груди у нього прошпиті чергою розривних куль. Біля нього скривавлена трава і листя. З боку на лапках „дегтяр” з порожнім диском. Погляд його то на мене то на дуло пістолі, що дрижала в моїй руці. В тому погляді невимовне благання — не лишати його живим на поталу ворогові. На його молодечому лиці видно було рішеність не здатися живим.

Думки безрадно забігали мені в голові, збива-
ли одна одну.

Він глядів своїми соколиними очима на мое
залите кров'ю лицо і поглядом молив — кіччити.

Останками сил пращав Україну, друзів, мене...
Довго роздумувати не було часу, бо чути вже бу-
ло окрики енкаведистів, що наближались. Я ріпив-
ся. Сухий тріск із пістолета. На його лиці з'явилася
біла барва, а з лівої сторони носа невеличка чер-
вона ямка.

Він примкнув очі.

O. Домовина

Панцирна зброя Червоної Армії й її тактичне стосування вчора й сьогодні

Сьогодні багато пишуть у світі про головний ко-
зир советських збройних сил — танкові частини.
Воно не дивниця, бо ж танкові частини у з'єднанні
з тактичним летунством являються в модерній вій-
ні головною наступальною силою. У попередньому
числі „До Зброй” (ч. 11) старалися ми з'ясувати
проблеми організації советських танкових сил. На
цьому місці хочемо познайомити наш читальний
круг із головнішими типами танків та їх бойового
супроводу — штурмових гармат, уживаних сьогод-
ні в Червоної Армії, як теж із тактичними броне-
танковими з'єднаннями ЧА та приділованими їм із
сторони командування ЧА бойовими завданнями.

*Важливіші типи советських танків.
Від „сталевих скриньок” до панцирних твердинь
Т 34 та „Щуки”.*

З довоєнного періоду залишається ще й досі в
ЧА низка старих зразків танків — легкого, серед-
нього й важкого типів. Вже в другій половині пі-
мецько-советської війни були вони здебільша замі-
нені, зокрема ж у гвардійських полках, новішими
двома основними типами — середніми танками Т 34
та важкими ІС.

До старших типів серед легких танків належать: Т 26, Т 60, і БТ; між середніми — Т 28; поміж
важкими — Т 35 а й б, далі зокрема КВ I, II та
КВ-ІС.

Т 60 це низький малий танк, вагою 6-8 тон, роз-
мірами 2,30 x 3,45 x 1,75 м (ширина-довжина-висота),
узброчією пушкою калібр 20 мм та 2-ма кулеметами,
із опанциренням вежі й ванни 16 мм товщиною та
максимальною швидкістю 25 км/год. Його залога
складається із 2-3 бійців.

Т 26 це вузький, порівняно високий легкий танк,
вагою в 10 тон, розмірами 2,45 x 4,60 x 2,36 м, узброчією
пушкою калібр 45 мм та 2-ма кулеметами, із опанци-
ренням вежі й ванни 16 мм товщиною та
максимальною швидкістю 28 км/год. Його залога
складається із 3 бійців. Набоїв для пушки везе він
одноразово 169 штук.

БТ це довгий, дуже широкий танк, вагою в 14
тон, розмірами 2,30 x 5,80 x 2,40 м, узброчією пуш-
кою калібр 45 мм та 2-ма кулеметами, із опанци-
ренням вежі 15 мм, ванни 22 мм. Його максимальна
швидкість сягає 55 км/год., а що, грає із його фор-
мою, стає причиною, що його змішують з Т 34. У
підвізі від Т 34 відрізняється він меншою кількістю
бігових коліс, що їх є тут 4 (крім двох кутових),
тоді як Т 34 їх має 5. Залога БТ складається із 3
бійців. Набоїв до пушки везе він одноразово 144
штуки.

1942 р. з'явилися були на північному й серед-
ньому відтинку німецького фронту бульєвицькі
легкі танки Т 70 та Т 50.

Нова жертва на вівтарі слави зайняла своє міс-
це.

Большевики зазнали втрат і за нами більше
не гналися.

(Передрук із країнового видання УПА „Чорний
Ліс”, 1948 р., ч. 5-6 (8-9), Дрогобич-Станиславів-
Чернівці.)

T 70 це легкий танк порівняно сильного узбро-
єння й опанцирення, вагою в 9 тон, із опанциренням
вежі товщиною в 35-60 мм, ванни — 25-35 мм. Уз-
брочний він був пушкою калібр 45 мм та 1 куле-
метом.

T 50 — легкий танк вагою в 13,5 тон, із опан-
циренням вежі товщиною в 37-40 мм, узброчією
пушкою калібр 45 мм та кулеметом. Інколи йому
додавано ще додаткові сталеві плити зпереду й
боків вежі, що збільшувало його вагу до 18 тон.

T 28 це масивний 3-вежний середній танк, вагою
в 28 тон, розмірами 2,78 x 7,25 x 2,75 м, узброчією
пушкою калібр 76,2 мм та 3-5 кулеметами, із
опанциренням 23-25 мм та максимальною швидкістю
35 км/год. Його залога складена з 6 бійців. Набоїв
до пушки везе танк одноразово 69 штук.

T 34 це один із найкращих советських середніх
танків, у відрізенні від інших — низький і елегант-
ний формою, плоский, із скінними боковими сті-
нами. Їого опанцирення сягає 45 мм товщини, а в
вежовій частині 52-70 мм. Набоїв до пушки везе він
із собою 77 штук. Залога складається із 4 бійців.
Його максимальна швидкість це 55 км/год.

T 35а це велетенський, 5-вежний важкий танк
із гусеницями, хороненими з боків опанциренням;
вагою він в 45 тон, розмірами — 3,21 x 9,70 x 3,47 м,
узброчією 3-ма пушками, з-поміж яких одна калібр
76,2 мм та друга 2 калібр 45 мм; крім того танк
має ще 6-6 кулеметів. Відповідно до того його за-
лога складається з 10 бійців. Його максимальна
швидкість сягає 30 км/год. Набоїв везе він 100 штук
для пушки 76,2 мм, та 225 для пушок 45 мм. Порів-
няно слабеньке його опанцирення: заледве 25 мм
товщиною. Змінений тип цього танка це Т. 35б із
зменшеним до 4 числом веж.

Куди сильніше вже опанцирення дальшої серії
важких танків — КВ („Клим Ворошилов”), що їх
зареєстровано в советсько-німецькій війні аж з від-
міні: КВ I, II і КВ-ІС.

КВ I це у формі широкий важкий танк, вагою
в 43 тони, розмірами 3,35 x 6,8 x 2,75 м, узброчією
пушкою калібр 76,2 мм та 2-3 кулеметами з опан-
циренням вежі й ванни 75 мм товщиною та швид-
кістю 35 км/год. Набоїв до пушки везе КВ 111. Залога
його складається із 4-5 бійців. Вирізняється у
підвізі широченими гусеницями та більшим числом
коліс (бігових 6, кутових 2, горішніх 3). Інколи
його вежу скріплюють в передній та бокових ча-
стинах ще додатковими сталевими плитами тов-
щини 20 мм, а що збільшує його вагу тоді до 46-8
тон.

КВ II це незугарний важкий танк, вагою в 52
тони, розмірами 3,35 x 6,8 x 3,28 м, узброчією пуш-
кою калібр 152 мм та 2-ма кулеметами. Опанци-
рення його сягає 75 мм товщини, швидкість 35 км/год.
Набоїв до пушки везе танк 36 штук. Залога його

складена з 6 бійців. Вирізняється він своєю вежею скриньковатої форми, незугарною цівкою пушки та диспропорцією поміж вежею та підбудовою.

KV-1С важкий танк вагою в 40 тон, розмірами 3,75 x 6,50 x 2,63 м, узброєний пушкою калібр 76,2 мм та 3-ма кулеметами, із скріпленим опанциренням вежі з-переду та з-заду (120 180 мм), з-боку — 90 мм, ванни — 75 мм. Його максимальна швидкість 35 км/год. Набій до пушки танк везе 114, на 1 кулемет б. 1000. Залога його складається з 5-6 бійців.

Здобуванню укріплених точок, боям у місті служить того ж типу танк *вогнемет KV 8*, вагою в 43,5 тони, розмірами 3,35 x 6,8 x 2,75 м, узброєний в 1 пушку 45 мм, 4 кулемети (3-поміж них 1 зенітний) та 1 автоматичний вогнемет. Опанцирення його 75 мм, максимальна швидкість 35 км/год. Його залога складена з 4 бійців. Танк *вогнемет* везе з собою, крім 116 набоїв до пушки, ще запас пальної мішанки до вогнемету на 52-5 струмків носності 60-70 та 90-160 м.

Сьогодні головними типами модерного танкового узброєння застин ЧА являються танки *T 34* — середньоважкого вразка (що важать б. 30 тон) та *ІС* (Йосип Сталін) — важкого типу (вагою в 50, 55, 65 тон). Кожен з них двох типів має низку відмін, головно щодо форми башні, товщини опанцирення та узброєння. Назовні обидва зразки чітко відрізняються виглядом підвіззя (шасі): у підвіззі *T 34* гусециця ходить на 7 колесах (з них 2 кутові); підвізза ж важких танків це „*KV*”, в якому гусециця ходить на 11 колесах (з них 2 кутові та 3 менші горішні).

Стандартним сьогодні середньоважким типом танка являється *T 34/85* (інакше звуть його ще *T 43*). Він узброєний швидкострільною гарматою калібр 76,2 мм. Його розміри 3 x 6 x 2,70 м, вага 33 тони. *T 34/85* різняється від посередніх *T 34* ще міцнішим опанциренням та появою командирської башні у вежі танка. Він відповідає американському „*Шерманові*“ (35 тон), якого однаке перевищує узброєнням (більшим калібром гармати), ширшим полем обстрілу та рухливістю. Задля його великої швидкості й рухливості його вживають при проломах у першій лаві із завданням знищити ворожу протитанкову артилерію. За цією першою лавою *T 34* йде лава важких танків *ІС*, якої завданням розправитися із розставленими ворожими пушками, та загалом артилерією й опірними точками. Як уже лінію ворожого опору проламано, вливається у цю прогалину третя лава *T 34* враз із панцирною піхотою й артилерією (штурмовими гарматами) із завданням знищити вороже запілля. Підвізза *T 34* широко стосується у всіх типах середньої панцирної артилерії (штурмових гармат — *СУ 85*, *СУ 122*, *СУ 100*).

Стандартним типом важкого танка уважається *ІС 122* (вагою 50 тон, розмірами 3,12 x 6,65 x 2,75 м), узброєний пушкою калібр 122 мм та 3-ма кулеметами калібр 7,62 мм. Даліші уліпшення того типу стосуються головним чином фронтального опанцирення (у зв'язку з тим зростає його вага до 55, чи то 65 тон) та форми вежі. Так напр. в останніх його зразків (*ІС III*, званіх теж „*Щукою*“) його вежа має виглям черепашиного щита, сплощеного, заокругленого на всій стороні. „*Щука*“ має водночас на верху вежі зенітний кулемет, що його однічне звичайно відмонтовують. Гарматки танку *ІС* у відрізненні від гарматок *T 34* мають надульні гальма. Форма пологого, пригорбленого черепашиного щита як теж скісність площин його опанцирення назовні роблять танк відпорним на обстріл ворожої протитанкової зброй, якої гранати легко сковзуються на цих скісних площинах опанцирення.

Як сказано, важких танків типу *ІС* вживають у другій лаві при наступах. Їх завдання розправитися з розставленою у ворожій смузі артилерією та опірними точками. Їх просування вперед супро-

воджене самохідними штурмовими гарматами, піхотою й артилерією.

В боротьбі із ворожими танками головну роль відіграють саме важкі танки *ІС*: завдання *T 34* заманити ворожі танки в засідку, де їх очікують „сталинці“; самі ж *T 34* атакують тоді слабше опанцирені боки й тил ворожих танків.

Штурмові гармати — супровід танків у наступі

Із танками тісно співдіють, підтримуючи їх у проломах ворожих ліній, штурмові гармати. Від танків різняться вони назовні тим, що не мають рукою вежі. Штурмова гармата це власне вбудована легка чи важка гармата на підвіззя легкого чи важкого танка. Їх головне завдання — підтримати власні танки в боротьбі з ворожими танками, артилерією й укріпленими точками. Для тієї цілі мають вони місце опанцирення з-переду, з боків та з-верху. Декотрі штурмові гармати верхнього опанцирення не мають і наближаються до типу т.зв. самохідних гармат (гармат на самохідних ляфетах). Бокові повороти самою гарматою обмежені й поправки тоді приходяться робити цілім підвіззям. Штурмові гармати стріляють звичайно із скрітих позицій прямим націлом. Одночасно їх можна використовувати і для непрямого вогню на ті ж віддалі, що й відповідні гармати на звичайних ляфетах.

Червона Армія знає декілька типів штурмових гармат — *СУ*: різняться вони поміж собою каліром та підвіззям, що взяті або з танків типу *T 34*, або *KV*. З-поміж легких штурмових гармат найчастіше зустрічаються типи *СУ 76*, *СУ 100* та *СУ 122*, рідше ж *СУ 85*; з-поміж важких *СУ 152*. Під кінець німецько-совєтської війни з'явилися на фронті ще *середньоважкі штурмові гармати СУ 249*.

Для винищування ворожих танків служать головно *СУ 85*, що власне являється собою швидко-стрільні гармати калібр 85 мм на підвіззі *T 34*, далі ж *СУ 76* — польова пушка калібр 76 мм взірця 1942 року на підвіззі легкого танка *T 70*.

СУ 85 (вага 30 тон, розміри 3 x 4 x 2,36 м) відрізняється зокрема довгою цівкою (2,20 м), що вистас далеко наперід підвіззя. Сьогодні при частинах цей тип штурмових гармат виступає тільки рідко: його заступлено новішим типом *СУ 76*.

Легка штурмова гармата *СУ 76* скидається радіше на німецький тип самохідних гармат (*Selbstfahrlafette*); від інших типів *СУ* різняється вона тим, що не має загалом верхнього, ні відповідно товстого фронтального опанцирення. На підвіззя легкого танка *T 70* вбудовано тут легку польову пушку 76 мм взірця 1942 р. Вага цієї штурмової гармати 15 тон, розміри — 4,50 x 2,75 x 2,10 м. *СУ 76* звичайно вживається для допомоги піхоті. З піхотою в охороні просувається вона вперед, коли призначається їй проломлювати ворожу протитанкову смугу. Подібно справа малася і з *СУ 85*. Великий позитив цих *СУ* це їх швидкість. В обороні із засідок стараються вони знищити ворожі танки з флянку.

Дальнішим поширенням типом середніх штурмових гармат являється *СУ 100* (вагою 31 тон, розмірами — 3 x 6 x 2,30 м), якої узброєння це 100 мм пушка із цівкою довжиною 3,30 м. Її завдання — так само боротьба з ворожими танками.

Середніми типами штурмових гармат можна уважати *СУ 122* та *СУ 249*. Тоді, як *СУ 122* виходить уже з ужиття, *СУ 249* стає помалу стандартним типом середніх штурмових гармат ЧА.

СУ 122 (вага 30 тон, розміри — 3 x 6 x 2,25 м) це власне гавбіца взірця 1938 року, калібр 122 мм, вмонтована на підвіззя *T 34*. Назовні вона від усіх інших типів штурмових гармат відрізняється короткою цівкою (1 м) гармати. Під кінець німецько-совєтської війни ввели большевики новий тип середніх штурмових гармат *СУ 249*. В цьому випадку на ляфету важких типів *KV* вбудовано пушку калібр

125 мм. До появи СУ 249 доволі поширеним типом штурмових гармат була її попередниця СУ 122.

У наступах окремі штурмові гармати СУ 122 та СУ 249 проникають у ворожі позиції одинцем, допомагаючи танкам і піхоті, стріляючи з укриття прямим націлом.

В окремих завданнях цю середню штурмову артилерію підпирають важкі штурмові гармати типу СУ 152 — стандартний тип важкої штурмової артилерії (50 тон ваги, розмір — 3,35 x 6,80 x 2,50 м). Це пушка-гавбіца калібра 152 мм па підвізі важкого танка КВ.

Від дрібних груп до танкових корпусів.

Найчастішими тактичними танковими з'єднаннями, вживаними в ЧА в останній війні з німцями, спочатку були з-правила танкові бригади та самостійні танкові батальйони.

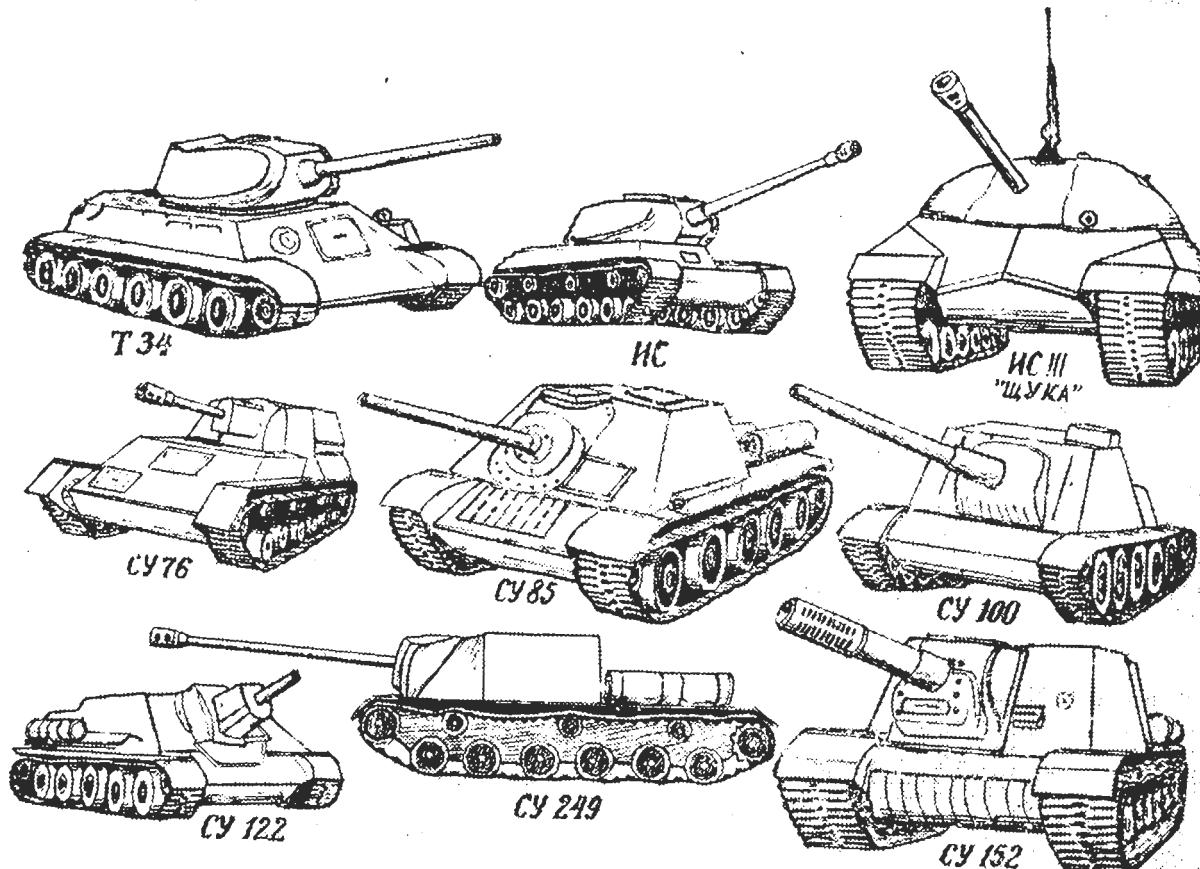
У склад танкової бригади входили звичайно 2 танкові батальйони, 1 батальйон мото-піхоти та 1 батарея зенітної артилерії, якщо не вчислювати постачальних частин. На 1 такий танковий батальйон припадала: 1 сотня легких танків (8 штук Т 60), 1 сотня середніх танків (10 штук Т 34) та 1 сотня важких танків (5 штук КВ, згодом ІС). Тоді танкова бригада налічувала разом 46 танків всіх трьох типів.

підтримки наступу піхоти. Відповідно до того танки вели наступи тільки в малих групах (5-10 легких, середніх і важких танків всуміш) із обмеженими завданнями. На відтизку однієї дивізії таких танкових груп виступало й декілька.

Тактика таких груп полягала здебільша в тому, що танки розпочинали зразу на середніх віддалях з украйини, щоб з-за рання вивабити оборонний вогонь противника, згодом скоками, використовуючи місцевість, просувалися, розштафельовані в клини, до ворожих становищ. На передніх кінцівках халили важкі танки, позаду легкі. Такі просування ведено дуже обережно з довгими перервами поміж скоками; саме під час перерв і ведено дальший вогонь. Ворожі гнізда, що їх не вдавалося побороти вогнем, старалися важкі танки розчавити своєю вагою, переваждаючи по них.

З танками завжди йшла піхота: чи то посадивши на них, чи то просувуючися враз із ними. Її завдання — перешкодити ворожому поборюванню танків з-близька. Якщо ворогові вдалося розділити піхоту від танків, тоді ці звичайно спинялися, або й завертали на вихідні становища.

В обороні перідко використовувано окремі танки як „опанцирених укріплених точок“: затягувано їх в відповідні форми викопані ями до висоти вежі

Важливіші типи совєтських танків та штурмових гармат.

Головне їх завдання — прямим вогнем знищити ворожі танки, протитанкову оборону, артилерію й опірні точки.

Самостійні танкові батальйони могли бути: легкі важкі або мішані. Легкий танковий самостійний батальйон налічував 30 легких танків Т 60 (чи то старших серій). Важкий — 15 важких танків типу КВ; мішаний 10 легких танків, 16 середніх танків Т 34 та 5 важких танків КВ.

У початковій стадії війни вживали большевики танків майже виключно тільки для безпосередньої

танка, з яких вони вели оборонний вогонь.

Оперативного значення набули танкові з'єднання аж із весною 1942 р. коли їх почало сполучувати в більші з'єднання: корпуси або й армії. Почавши з весни 1942 р. почало об'єднувати танкові частини в танкові корпуси, у склад яких увіходили тоді 2-3 танкові бригади та 1, або більше, бригада мото-піхоти.

На кожну танкову бригаду складалися 2 середні танкові батальйони, 1 батальйон мотопіхоти (виключно автоматчиків), 1 саперна сотня та інші частини, серед яких найважливіша це батерія штурмових гармат, приділюваних від корпусу. Кожний танковий батальйон налічував 30 штук Т 34. При проломах укріплених позицій у склад танкового корпусу в допомогу середнім танковим бригадам приходив ще полк важких танків, складений із 4 сотень по 5 штук ІС кожна сотня. Тоді ж одночасно додавано важким танкам для прикриття піхоту, як теж штурмові гармати (СУ 152, СУ 122, СУ 85 чи то СУ 76). Танковий корпус налічував одних танків — важких та середніх біля 200, не вчисляючи інших родів зброй — штурмових гармат, піхоти, тощо. Це надало танковим з'єднанням широкого оперативного значення. Вони вирішили у великий мірі вислід війни.

Перевищити вогневу силу американської панцирної дивізії.

Доцінюючи силу міцного „панцирного п'ястука”, як свідчать вістки із СССР, зараз там передено до організації більших танкових з'єднань, якими являються танкові дивізії.

У склад такої танкової дивізії входять, 3 полки середніх танків (по 3 танкові батальйони, по 1 сотні автоматників та по 1 сотні зенітних кулеметів кожен полк), 1 полк важких танків. 1 полк мотопіхоти, 1 полк гранатометів, 1 полк штурмових гармат, 1 полк протитанкової артилерії (зебельща на самохідних ляфетах), 1 полк зенітної артилерії, 1 дивізі-

он розвідки, 1 дивізіон метачів, 1 батальйон саперів та 1 дивізіон зв'язку, не вчисляючи понадто тилових служб, головно постачальних. Можна собі приблизно уявити силу танкової дивізії, як зважити, що загалом налічує вона 230 танків середнього типу (Т 34/85) та 64 важкого типу (ІС ІІІ), штурмових гармат легких — 68, середніх 21 та важких 42. При тому переплітані танковими середніми та важкими батальйонами й полками та полками легких, середніх і важких штурмових гармат дивізії мотопіхоти, змеханізовані та кавалерійські дивізії.

Доцільність таких перетасувань в організації панцирних сил ЧА зрозуміло належить ще коли зважимо факт, що йдеється тут і про перевищення числом бронетанкових возів відповідної американської оперативної панцирної одиниці — панцирної дивізії, що налічує б. 400 легких, середніх та важких панцирних возів.

Завдання таких танкових дивізій становити собою опанцирене наступальне з'єднання для оперативного пролому в вирішенному пункті боїв. Їх тісна співдія із рухливими частинами мотопіхоти та змеханізованими дивізіями запевнює таким проломам успіх на дальшу мету.

Якщо здамо собі справу з того, яку вогневу силу являють собою танкові з'єднання та яке їх завдання, то зрозуміло, чого Захід, не зважаючи на миротворні заяви й пропозиції СССР, так завзято забрався підчислювати большевицькі та власні дивізії і в висліді — почав швидкими темпами дозбрюватися.

Є два роди національних ідеалів: сучасні й історичні. Із їх характеру та впливу, якій вони мають на дану націю, можна до деякої міри пізнати напрям національної політики.

Якщо ці національні ідеали вже затратили зв'язок із історією й обмежилися виключно на сучасність — як воно річ мається при партійній політиці та в політичних буднях — тоді ці ідеали такі же промінущі, як і обставини, з яких вони зродилися. Національний занепад тоді тим скоріше поступає вперед, що ексклюзивніше цього роду ідеали визначають національну політику.

Якщо ж з другої сторони національні ідеали надто виключно опановані історією, то від того національна політика тільки яловіє, а це далі веде до національного ослаблення.

Тільки коли національні ідеали виведено з великих історичних подій нації і водночас збережено її основні засади сучасної політики даної нації, тільки тоді приходить плідне поєднання минулого з сучасним. Як довго існує таке поєднання, так довго живими залишаються національні ідеали і отримують таким чином державу в повному сил.

Національні ідеали є поняття, що сформувалися обставинами, які давно вже перестали існувати, а проте все ще далі підтримуються ілюзією європейської ніби то незмінності, стають не тільки можливою, але зовсім таки певною причиною національного занепаду.

Гомер Лі: „Година англосасів“.

*

Оборона якоїсь нації чи то території під її охороною не вимагає доконче застосування насилля. Державні мужі обороняють і втрачають куди важливіші державні інтереси як воєнні, і в загальному національна екзистенція і велич залежать куди більше саме від їх розуму або нездарності. Війни приходять або в наслідок їх непресічної інтелігенції, яка веде до національного росту, або в наслідок їх нездарності, яка приводить до національного занепаду.

Гомер Лі: „Година англосасів“.

ЗАРКУМЕНТІВ БОРОТЬБИ

З бойових дій УПА і збройного підпілля на українських землях під московсько- большевицькою окупацією

(Продовження з попереднього числа „До Зброї“)

1. 8. 1947 р. в с. Кадовбна (р-н Долина, Станисл. обл.) емведисти зайдли до хати, в якій квартирували повстанці. Вив'язалась перестрілка. Перестрілку почали інші повстанці, що квартирували також в тому селі і настали з допомогою. Під повстанським обстрілом емведисти в паніці втекли.

1. 8. 1947 р. в с. Межиріччя (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) підпільні виконали атентат на оператора МГБ і 3-го секретаря КП(б)У. Здобули мотоцикл, два кріси і пістолі.

1. 8. 47 р. в с. Воля Велика (р-н Миколаїв, Дрогоб. обл.) група повстанців мала сутичку з відділом МВД.

1. 8. 47 р. на полях б. с. Почапи (р-н Золочів Львів. обл.) відділ емведистів зустрівся з групою підпільників. Між обома групами зав'язався бій, в якому згинув один підпільник, а один емведист був ранений. В цьому часі з райцентру Золочів надійшла автомашина з іншими емведистами, що спішили на допомогу. Вони зустріли подорожі підпільницю. Підпільница винесла до них з пістолі і почала відступати. Важко розібрати яким чином була змушенена до стрілити себе.

3. 8. 47 р. в с. Кадовбна (р-н Долина, Станисл. обл.) підпільні зліквідували стрібка — уповноваженого МВД на сс. Кадовбна і Креховичі, який ходив списувати селянську худобу, а токож намагався організувати стрібків.

3. 8. 47 р. в с. Теляче (р-н Підгайці, Терноп. обл.) відділ емведистів під час розшуку зустрів у двох хатах підпільників, що мали там свої криївки. Зав'язався нерівний бій, під час якого підпільні оточені ворогом, понищили свої речі й пострілялися.

3. 8. 47 р. в с. Вербіж Н. (р-н Печеніжин, Станисл. обл.) підпільниця Леся зустріла емведівських бандитів. Вона почала стріляти до них з пістолі, а коли її оточили, підпільниця, щоб не попасти живою в руки ворога, застрілилася.

4. 8. 47 р. в с. Лолин (р-н Вигода, Станисл. обл.) підпільні спалили автомашину, якою большевики ввозили дрова.

5. 8. 47 р. в Прошівському лісі (р-н Вел. Бірки, Терноп. обл.) була сутичка між групою повстанців і емvedистами, що вели арештованих.

5. 8. 47 р. в с. Вільшаниця (р-н Золочів, Львів. обл.) емvedисти з операції зустрілися з одним підпільником. Зав'язалась перестрілка, в якій цей підпільник загинув.

5. 8. 47 р. в с. Перекоси (р-н Войнилів, Станисл. обл.) була перестрілка між підпільниками і групою емvedистів.

6. 8. 47 р. в с. Остряниці (р-н Дубровиця, Рівн. обл.) група емvedистів наскочила на хату, в якій скривався підпільник. Зав'язалась перестрілка, під час якої, оточений ворогами, підпільник загинув.

6. 8. 47 р. в с. Шибалин (р-н Бережани, Терноп. обл.) 3-ох підпільніків звело бій з 50-ма емvedистами. У висліді бою впало двох підпільніків і один емvedист.

7. 8. 47 р. в райцентрі Калуші (Станисл. обл.) атенатики підпілля застрілили стрібка, що був дуже активним емvedівським вислужником, і ранили капітана МВД, що біг за ними після виконання атентату.

7. 8. 47 р. в с. Несторівцях (р-н Зборів, Терноп. обл.) повстанці зліквідували заступника голови райвиконкому.

8. 8. 47 р. в с. Голині (р-н Калуш, Станисл. обл.) повстанці здемолювали молочарню.

8. 8. 47 р. була перестрілка між групою підпільніків і емvedистами на Бойковецьких хуторах (р-н Вел. Бірки, Терноп. обл.).

8. 8. 47 р. в Чорному лісі (р-н Перешибляни, Львів. обл.) повстанці обстріляли емvedистів, внаслідок чого один емvedист був ранений.

8. м. серпні 1947 р. в Лагодівському лісі (р-н Перешибляни, Львів. обл.) була сутичка між групою підпільніків і бандою емvedистів.

8. 8. 47 р. в с. Чагрів (р-н Бурштин, Станисл. обл.) група повстанців мала сутичку з бандою МВД.

8. 8. 47 р. була перестрілка між групою підпільніків і емvedівським відділом на Бойковецьких хуторах (р-н Вел. Бірки, Терноп. обл.).

9. 8. 47 р. в с. Бзовиця (р-н Залізці, Терноп. обл.) відбувається бій між підпільніками і відділом МВД. Під час бою загинув підпільник Іван, а другий, Хмель, був важко ранений. Хмель, побачивши, що його друг не живе, підпільник відібрал з нього, забрав від нього записки і знищив враз зі своїми, щоб вони не попали в руки ворога. Після того відбивався ще до останнього набоя і щойно тоді розірвав себе гранатою.

10. 8. 47 р. в с. Гниловоди (р-н Золотники, Терноп. обл.) підпільні обстріляли емvedистів, що були на заставі, внаслідок чого один емvedист був вбитий.

10. 8. 47 р. в с. Ставчани (р-н Пустомити, Львів. обл.) була сутичка між групою підпільніків і відділом МВД.

11. 8. 47 р. в с. Поручин (р-н Бережани, Терноп. обл.) емvedисти наскочили на криївку підпільніків. На заклик ворога здатися, підпільніки відповіли: «Ti, що борються за Самостійну Україну, не здаються!» Зав'язалась перестрілка, після якої оба підпільні пострілялися.

12. 8. 47 р. в с. Слобідка Лісна (р-н Коломия, Станисл. обл.) повстанці обстріляли групу озброєних бандитів з адміністрації і партії, що збиралі по селі контингент.

12. 8. 47 р. в с. Раків (р-н Долина, Станисл. обл.) була

перестрілка між двома підпільниками і відділом МВД.

14. 8. 47 р. в Krakowecькому р-ні (Львів. обл.) група повстанців мала сутичку з емведистами.

14. 8. 47 р. була перестрілка мід підпільниками і емведистами в с. Лисівці (р-н Товсте, Терноп. обл.).

15. 8. 47 р. в с. Банилів (р-н Сторожинці, Чернів. обл.) була перестрілка мід підпільниками та емведистами.

16. 8. 47 р. в с. Орв'яници (р-н Дубровиця, Рівнен. обл.) в одній хаті зустрілись емведисти з підпільником. Розпочалась перестрілка; ранений підпільник досірівся.

16. 8. 47 р. в с. Пісочне (р-н Миколаїв, Дрогоб. обл.) підпільники зробили засідку на стрибків, з якої вбили двох стрибків. Здобуто 1 СКТ і 1 ППШ.

16. 8. 47 р. в с. Татари (р-н Мединичі, Дрогоб. обл.) група повстанців вийшла на емведівську засідку. Повстанці відкрили по емведистах вогонь, після чого емведисти повтікали.

16. 8. 47 р. в с. Плотича (р-н Бережани, Терноп. обл.) підпільники обстріляли групу емведистів.

Під час облави, яку переводили бандити МВД в днях 16, 17, 18. 8. 47 р. на Krakowecькій лісі і села (р-н Krakowecь, Львів. обл.) була сутичка між підпільниками і емведистами. Ворог мав одного вбитого. Підпільники втрат не мали.

17. 8. 47 р. в с. Кам'янка В. (р-н Коломия, Станисл. обл.) повстанці знищили устаткування радгоспу та спалили стири збіжжя і сіна.

17. 8. 47 р. в с. Слобідка (р-н Козлів, Терноп. обл.) була перестрілка між групою підпільників і відділом МВД.

17. 8. 47 р. б. с. Трубики (р-н Іваничі, Волин. обл.) була перестрілка між підпільниками і емведистами.

17. 8. 47 р. в с. Райтаревичі (р-н Самбір, Дрогоб. обл.) рій УПА з відділу «Басейн» мав сутичку з емведистами. По стороні ворога був один ранений. Повстанці втрат не мали.

18. 8. 47 р. в с. Стовпин (р-н Олесько, Львів обл.) під час перевірки емведисти наскочили на двох підпільників. В бою, що зав'язався, 3-ох емведистів було важко поранених. Повстанці, поранені також, розірвалися гранатами.

18. 8. 47 р. б. с. Гай Нижні (р-н Дрогобич, цієї ж обл.) була сутичка між повстанцями і відділом МВД. Обі сторони втрат не мали.

18. 8. 47 р. б. с. Печенія (р-н Новий Яричів, Львів. обл.) 30 емведистів наскочили на заквартированих тут двох підпільників. Зав'язалась перестрілка; оточені підпільники постріглися.

19. 8. 47 р. б. с. Ворончин (р-н Луцьк, Волин. обл.) двох повстанців обстріляли відділ стрибків, що слідили по дорогах. Стрибки повтікали.

19. 8. 47 р. в с. Ясень (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) підвідділ УПА зів бій з відділом емведистів.

20. 8. 47 р. була сутичка між підпільниками і відділом МВД на полонині Шандрова (р-н Вигода, Станисл. обл.).

20. 8. 47 р. в лісі б. с. Буянів (р-н Журавно, Дрогоб. обл.) була сутичка між підпільниками й емведистами.

20. 8. 47 р. на полі б. с. Пищатинці (р-н Борщів, Терноп. обл.) група підпільників зустрілася з емведистами. Зав'язався бій, у висліді якого один важко ранений підпільник розірвався гранатою. Ворог мав також одного вбитого.

20. 8. 47 р. на присілку Романівка с. Сморжів (р-н Лопатин, Львів. обл.) відбувся бій між групою повстанців і емведистами. По обох сторонах було по 1-му вбитому.

20. 8. 47 р. підвідділ УПА, під ком. к-ра Тараска, зробив засідку на шляху Хирів-Устрики б. с. Смільниця, на яку наїхала підвода з 5-ма погранічниками. Від повстанських стрілів впало 3-ох погранічників, а

двох було поранено. Зброй повстанці не могли взяти, бо зараз наспіла погранічникам підмога, з якою підвідділ мусів ще звести короткий бій.

20. 8. 47 р. б. с. Майдан Г. (р-н Золочів, Львів. обл.) емведівські бандити зустрілися з двома підпільниками. Зав'язався бій, в якому згинуло двох емведистів.

20. 8. 47 р. в с. Сморжів (р-н Лопатин, Львів. обл.) підпільники обстріляли відділ емведистів. Під час перестрілки, що зав'язалася, впав один підпільник і 1 емведист.

21. 8. 47 р. 3-ох підпільників зустріло 20 емведистів на присілку Новоставці с. Березівка (р-н Лопатин, Львів. обл.) Підпільники відкрили по ворогові вогонь, внаслідок чого один емведист був вбитий та один ранений.

21. 8. 47 р. в с. Потутори (р-н Бережани, Терноп. обл.) емведисти знайшли криївку підпільника. Після перестрілки оточений емведистами підпільник застрілився.

22. 8. 47 р. в с. Коритне (р-н Вашківці, Чернів. обл.) була сутичка поміж підпільниками та відділом МВД.

22. 8. 47 р. в м. Долина (Станисл. обл.) повстанці виконали вдень атентат на стрибка, що особливо активно виступав проти підпілля та УПА і знуцався над народом. Здобуто 1 гвинтівку і 1 ППШ.

23. 8. 47 р. в Чорному лісі (р-н Перешиляни, Львів. обл.) підпільники обстріляли табір емведистів. Втрати ворога невідомі.

23. 8. 47 р. в с. Сарники (р-н Бурштин, Станисл. обл.) була сутичка між підпільниками та відділом МВД.

23. 8. 47 р. на р. Ілемка (р-н Рожнітів, Станисл. обл.) група повстанців звела бій з відділом МВД.

23. 8. 47 р. в с. Чолгачі (р-н Болехів, Станисл. обл.) була сутичка поміж емведистами та підпільниками.

24. 8. 47 р. в с. Довга Калуська (р-н Калуш, Станисл. обл.) підпільники спалили будинок сільради.

24. 8. 47 р. в с. Довжанці (р-н Козлів, Терноп. обл.) повстанці спалили будинки, призначенні під новий колгосп.

24. 8. 47 р. в Кадовбнянському лісі (р-н Долина, Станисл. обл.) група повстанців звела бій з відділом МВД, в якому ворог втратив двох вбитих. Повстанці втрат не мали.

24. 8. 47 р. б. с. Вовків (р-н Лопатин, Львів. обл.) підпільники зліквідували двох партійців, що як уповноважені по збиренні контингенту, грабували селян.

25. 8. 47 р. в с. Молодятичі (р-н Печиніжин, Станисл. обл.) двох повстанців зі сотні к-ра Спартака звели бій з емvedистами. Оба повстанці в бою загинули.

26. 8. 47 р. в с. Тересівка (р-н Вигода, Станисл. обл.) була сутичка поміж групою підпільників та емvedистами.

26. 8. 47 р. в с. Тейсарів (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж підпільниками та відділом МВД.

27. 8. 47 р. під час облави на ліс б. с. Станимир (р-н Глинняни, Львів. обл.) зав'язався бій між підпільниками і відділом емvedистів. В бою підпільники вбили двох емvedистів.

27. 8. 47 р. на полі між с. Кам'янка В. і Якубівка (р-н Обертин, Станисл. обл.) була перестрілка між підпільниками та емvedистами.

27. 8. 47 р. в лісі поміж с. Паціків-Велдіж (р-н Вигода, Станисл. обл.) повстанці мали сутичку з емvedівським відділом.

27. 8. 47 р. в Сенечів (р-н Вигода, Станисл. обл.) відбулася перестрілка між підпільниками та відділом МВД.

28. 8. 47 р. в с. Рогізно (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) рій УПА знищив молочарню і обстріляв емvedистів.

28. 8. 47 р. в районному центрі Лопатин (Львів. обл.) підпільники зліквідували провокатора МГБ.

28. 8. 47 р. двох повстанців вийшли на засідку, яку

зробили емведисти в с. Тетенчичі (р-н Радехів, Львів. обл.). Після короткого завзятого бою один повстанець загинув, а другий відступив.

28. 8. 47 р. в с. Грибовиця (р-н Іваничі, Волин. обл.) була сутичка поміж групою підпільників та відділом МВД.

29. 8. 47 р. в с. Сваричів (р-н Рожнітів, Станисл. обл.) підпільники спалили міст вузьколінійної залізнички на р. Чечві.

29. 8. 47 р. б. с. Красне на ціляху Перегінсько-Калуш (Станисл. обл.) повстанці спалили 2 автомашини, призначенні для вивозу дров.

30. 8. 47 р. в с. Станимир (р-н Глинняни, Львів. обл.) група повстанців звела бій з відділом емведистів. В бою впав 5-ох повстанців та 5-ох емведистів.

30. 8. 47 р. в лісі б. с. Куткір (р-н Красне, Львів. обл.) зав'язалася перестрілка поміж групою повстанців та відділом МВД. По обох сторонах не було втрат.

30. 8. 47 р. в лісі б. с. Щупарка (р-н Борщів Терноп. обл.) підпільники звели бій із відділом МВД. В бою впав лейтенант МВД, а по стороні підпільників кулепретник.

31. 8. 47 р. в лісі б. с. Станимир (р-н Глинняни, Львів. обл.) під час облави емведисти знайшли криївку, в якій було 5-ох підпільників. Зоріентувавшись, що ворог знайшов криївку, підпільники вискочили на верх і почали стріляти по емведистах. Після короткого нерівного бою всі 5 підпільники загинули.

1. 9. 47 р. б. с. Білого (р-н Перемишляни, Львів. обл.) була сутичка між групою підпільників і відділом МВД.

1. 9. 47 р. в с. Оборошин (р-н Пустомити, Львів. обл.) повстанці мали перестрілку з відділом МВД. Втрат не мала жадна сторона.

1. 9. 47 р. в с. Миколаїв (р-н Лопатин, Львів. обл.) підпільник застрілили одного емведиста.

2. 9. 47 р. в с. Слобода Рівнянська (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) відділ МВД наскочив на криївку підпільників. Зав'язався бій, у висліді якого оточені підпільники пострілялися.

2. 9. 47 р. в с. Ориші (р-н Локач, Волин. обл.) мала місце перестрілка між підпільниками та емведистами.

2. 9. 47 р. в с. Путятинці (р-н Рогатин, Станисл. обл.) група повстанців звела бій з відділом МВД. В бою, рятуючи своїх друзів, впали двох повстанців. Ворог мав 4-ох вбитих і кількох ранених.

3. 9. 47 р. підпільники зліквідували партійця з районного центру Яворів (Львів. обл.).

4. 9. 47 р. повстанці застрілили 2-ох партійців з районного центру Яворів (Львів. обл.), що тероризували населення.

4. 9. 47 р. в лісі між с. Медвежа й Унятичі (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж підпільниками та емведистами.

5. 9. 47 р. під лісом б. с. Угольна (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) повстанці мали сутичку з відділом МВД.

5. 9. 47 р. в с. Вербіж Н. (р-н Печенижин, Станисл. обл.) повстанці зліквідували начальника контори управління — партійця, що приїхав на село грабувати населення.

6. 9. 47 р. в с. Миколаїв (р-н Лопатин, Львів. обл.) підпільники застрілили емведиста.

6. 9. 47 р. б. с. Лецівка (р-н Рожнітів, Станисл. обл.) підпільники зробили засідку на групу стрібків і емведистів, що йшли в село грабувати в селян збіжжя. Від перших стрілів упalo двох стрібків і був ранений капітан МВД, інші розбіглися. Підпільники здобули 1 ППШ і 1 пістолю.

6. 9. 47 р. в м. Болехів (Станисл. обл.) мала місце перестрілка поміж групою підпільників і відділом МВД, під час якої був убитий лейтенант МВД.

6. 9. 47 р. в с. Берегомет (р-н Вижниця, Чернів. обл.) повстанці застрілили істебителя — секретаря комсомольської організації, який тероризував і деморалі-

зував населення. Від нього забрано ППС і архів комсомолу. В цій же хаті застали повстанці воєнірука — капітана ЧА, якого після провірки відпустили.

8. 9. 47 р. в с. Яструбичі (р-н Радехів, Львів. обл.) емведисти, що проводили розшуки, знайшли криївку двох підпільників. Один підпільник цільним пострілом вбив емведиста, що добирався до криївки. Після того підпільники вискочили з криївки і, стріляючи по емведистах, почали відступати. В нерівному бою один із підпільників згинув, другому вдалося щастливо врятуватися.

8. 9. 47 р. в с. Увин (р-н Лопатин, Львів. обл.) група підпільників звела бій із емведистами. В бою був важко ранений начальник міліції з райцентру й 1 рядовий емведист вбитий та 1 ранений.

9. 9. 47 р. в с. Грушки (р-н Лопатин, Львів. обл.) повстанці обстріляли групу емведистів.

9. 9. 47 р. в с. Блищиводи (р-н Куликів, Львів. обл.) підпільники мали сутичку з операцією МВД.

9. 9. 47 р. в с. Увин (р-н Лопатин, Львів. обл.) емведисти заскочили раненого підпільника. Зав'язалася перестрілка, у висліді якої підпільник, щоб не попасти живим у руки ворога, застрілився.

9. 9. 47 р. відділ МВД оточив криївку 3-ох повстанців у лісі б. с. Волуїки (р-н Олецько, Львів. обл.). Відродив ж 3-ох годин тривав бій оточених повстанців із емведистами; бачачи одначе своє безвихідне становище, повстанці понищили все, що було в криївці, й пострілами із власних пістолів відібрали собі життя.

9. 9. 47 р. на прис. Гаронівка с. Грушки (р-н Лопатин, Львів. обл.) на емведівську засідку вийшла група повстанців. Вив'язалася перестрілка, з якої обидві сторони вийшли без втрат.

10. 9. 47 р. в с. Серники Гор. (р-н Бурштина, Станисл. обл.) мала місце перестрілка між повстанцями та відділом МВД.

10. 9. 47 р. на горі Довжки (р-н Борисія, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж підпільниками та емведівськими бандитами.

11. 9. 47 р. в с. Корнич (р-н Коломия, Станисл. обл.) підпільники спалили три молотарки, призначенні большевиками для обмолоту контингентового збіжжя.

11. 9. 47 р. в с. Гаї В. (р-н Дрогобич, цієї ж обл.) група підпільників мала сутичку з емведистами.

11. 9. 47 р. б. с. Труханів (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж групою повстанців і відділом МВД.

11. 9. 47 р. в с. Волцнів (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) група повстанців звела бій з відділом МВД. Під час бою впав ранений повстанець Перебендя. З окликом: «Працьайте, друзі! Пімстіть за мене! Слава Україні!» він заляг і стріляв до ворогів, поки нікто не забрало на боїв. Тоді дострілився. На місце бою емведисти відважилися підступити аж вранці. В бою вони втратили 1 вбитого та 2 ранених.

11. 9. 47 р. в м. Долина (Станисл. обл.) повстанці з відділу »Журавлі« застрілили активного комсомольця-стрібка.

11. 9. 47 р. в с. Усте (р-н Миколаїв, Дрогоб. обл.) підпільники обстріляли відділ емведистів, внаслідок чого вбито ст. сержанта МВД, а двох рядових емведистів поранено.

12. 9. 47 р. в с. Осмаківцях (р-н Коломия, Станисл. обл.) підвідділ УПА зліквідував станицю стрібків; при чому вбито 1 стрібка й здобуто 1 кулемет. Водночас спалили повстанці колгосп і здемолювали будинок сільради.

12. 9. 47 р. під час облави на ліс б. с. Тростянець (р-н Золочів, Львів. обл.) зав'язався бій поміж підпільниками та відділом МВД. Під час бою, переслідувані переважаючими силами ворога, впали при відступі 2 підпільниця, вбивши лейтенанта

МВД, добрілися, щоб не попасти живою в руки ворога.

13. 9. 47 р. підпільні вийшли на емведівську заставу в с. Суховоля (р-н Броди, Львів. обл.). Завваживши емведистів, вони відкрили по них вогонь. Емведисти розкошилися поміж хати і втекли.

13. 9. 47 р. мала місце перестрілка поміж групою підпільників та відділом МВД в с. Шишківці (р-н Кіцмань, Чернів. обл.).

13. 9. 47 р. в м. Стрию (Дрогоб. обл.) мала місце сутичка поміж групою повстанців та відділом МВД.

13. 9. 47 р. в с. Жулин (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) група повстанців звела бій із емvedистами. По обох сторонах були втрати.

14. 9. 47 р. в с. Городниця (р-н Гусятин, Терноп. обл.) підпільні обстріляли групу емvedистів, в наслідок чого двох емvedистів впало, інші ж в паніці втекли.

14. 9. 47 р. в с. Вихопні (р-н Кутіків, Львів. обл.) була перестрілка поміж групою МВД та підпільниками.

14. 9. 47 р. двох підпільників вийшло на емvedівську засідку в с. Фірлеївка (р-н Красне, Львів. обл.). У висліді короткої перестрілки був убитий сержант МВД. Підпільні щасливо відступили.

15. 9. 47 р. рій УПА із відділу ім. Хмельницького на шляху поміж сс. Крушельниця-Підгородці (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) обстріляв із засідки підвodu, якою їхали озброєні бандити з районної адміністрації. Перелякані бандити з одним раненим втекли. Повстанці здобули 1 гвинтівку і виряд.

15. 9. 47 р. в с. Скоморохи Ст. (р-н Болшівці, Станисл. обл.) повстанці обстріляли емvedистів, що їхали підводою. Від стрілів був поранений лейтенант МВД; інші повтікали. Раненого лейтенанта повстанці забрали із собою.

16. 9. 47 р. в с. Нанчілка Мала (р-н Самбір, Дрогоб. обл.) стрільці з підвідділу УПА зловили 2 ворожих розвідників і передали їх Службі Безпеки.

17. 9. 47 р. в с. Красне (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) повстанці обстріляли озброєних бандитів з партії й адміністрації, що грабували населення. Від повстанських куль впало їх двох.

17. 9. 47 р. між сс. Поляници-Тисів (р-н Болехів, Станисл. обл.) підпільні вдень застрілили провокатора МВД.

18. 9. 47 р. на дорозі б. с. Пісоочна (р-н Миколаїв, Дрогоб. обл.) повстанці обстріляли емvedистів, що вели арештованих. Від повстанських куль впало 2 емvedистів, а 3 було поранених.

18. 9. 47 р. в с. Золотковичі (р-н Крукеничі, Дрогоб. обл.) підпільні звели бій із відділом МВД. Ворог втратив 4-ох вбитими та 1 тяжко раненого.

20. 9. 47 р. в с. Кривка (р-н Бориця, Дрогоб. обл.) в перестрілці з підпільниками був ранений 1 емvedист.

20. 9. 47 р. в с. Княжолука (р-н Болехів, Станисл. обл.) підпільні виконали вдень атентат на емvedівського провокатора.

20. 9. 47 р. в с. Бубнищі (р-н Болехів, Станисл. обл.) емvedисти наскочили на крівку підпільників. Виз'язався бій, у висліді якого оточені підпільні пострілялися.

21. 9. 47 р. в с. Замулинцях (р-н Коломия, Станисл. обл.) повстанці спалили колгости, при чому роззброяли одного стрібка.

21. 9. 47 р. в с. Худіївці (р-н Борщів, Терноп. обл.) була перестрілка між групою повстанців і відділом МВД. Ворог втратив 2 вбитих й 1 раненого.

21. 9. 47 р. в с. Грабів (р-н Рожнітів, Станисл. обл.) була сутичка підвідділу УПА з відділом емvedистів, в якій ворог мав 1 вбитого й 1 раненого. Повстанці втрати не мали.

21. 9. 47 р. в Гербутів (р-н Болшівці, Станисл. обл.) емvedисти зайдли на подвір'я хати, де вечеряли підпільні. Стійковий чергою з автомата вбив одного

емvedиста, а одного важко поранив. Емvedисти відступили й залягли. Підпільні наступом прогнали їх із подвір'я й забрали з собою раненого емvedиста.

21. 9. 47 р. в с. Лути (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) мала місце сутичка між підпільніками та відділом МВД.

21. 9. 47 р. в с. Ганівці (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) підпільні звели бій із відділом МВД.

22. 9. 47 р. на шляху б. с. Замістя Нове (р-н Вашківці, Чернів. обл.) мала місце сутичка між підпільніками та емvedистами, у висліді якої ворог втратив 1 вбитого та 1 раненого.

23. 9. 47 р. в с. Струтин Нижній (р-н Рожнітів, Станисл. обл.) повстанці спалили колгости.

24. 9. 47 р. в Жидачівському р-ні (Дрогоб. обл.) емvedисти наскочили на базу повстанців. Виз'язався бій, у висліді якого ворог мав 5 вбитих і 8 поранених. По стороні повстанців був 1 убитий.

26. 9. 47 р. в с. Лисятичі (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж групою підпільніків та відділом МВД.

26. 9. 47 р. в с. Нанчілка Мала (р-н Самбір, Дрогоб. обл.) повстанці зловили й відставили до СБ 2 ворожих розвідчиків.

27. 9. 47 р. на полонині б. с. Мариничі (р-н Вижнича, Чернів. обл.) була перестрілка поміж групою повстанців та відділом МВД.

28. 9. 47 р. в Риснівському лісі (р-н Володимир, Волин. обл.) група емvedистів зустрілася з підпільніками. Зав'язалася перестрілка, у висліді якої один важко ранений підпільник, щоб не попасти живим ворогові в руки, розірвався гранатою.

29. 9. 47 р. до с. Іванків (р-н Скала Подільська, Терноп. обл.) приїхали автомобінами, емvedисти. Поміж ними й повстанцями, що були в тому часі в селі, зав'язався бій. Оточені переважаючими силами ворога, вистрілявши всі набої, повстанці пострілялися.

29. 9. 47 р. в с. Ролів (р-н Мединичі, Дрогоб. обл.) мала місце сутичка поміж емvedистами та групою підпільніків.

29. 9. 47 р. в с. Заланів Вел. (р-н Рогатин, Станисл. обл.) підпільні обстріляли групу емvedистів. Ті перелякані скрилися в мурованій стайні й просиділи там аж до ранку.

30. 9. 47 р. в с. Кутайв (р-н Пустомити, Львів. обл.) була сутичка між підпільніками та відділом МВД.

З кінцем м. вересня 47 р. в Угоропському лісі (р-н Коломия, Станисл. обл.) група емvedистів вийшла на постій повстанців, що відкрили по ворогові вогонь. 2 емvedистів впало, 2 поранено. Повстанці втрат не мали.

1. 10. 47 р. рій УПА під командуванням ст. віст. Ко-саренка мав перестрілку з емvedівською опергрupoю в с. Білич (р-н Ст. Самбір, Дрогоб. обл.).

1. 10. 47 р. в с. Олексичі (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) підпільні звели бій із відділом МВД. Оточені ворогом обидва підпільні розірвалися гранатами.

2. 10. 47 р. в с. Слобода Рівнянська (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) була перестрілка між відділом МВД й підпільніками. Ніодна сторона втрат не мала.

2. 10. 47 р. в с. Чорнокінці (р-н Яворів, Львів. обл.) емvedисти наскочили на хату, де було двох підпільніків. В перестрілці з підпільніками впав 1 емvedист, та 1 був ранений.

2. 10. 47 р. на Милостівських Хуторах (р-н Рівне, обл.) на шляху до села двох повстанців завважили емvedівську засідку. Повстанці відкрили по емvedистах вогонь. Перелякані емvedисти спочатку наїйті не відстрілювалися та аж, як повстанці скрилися поміж хатами, вистрілили декілька ракет.

2. 10. 47 р. в с. Павликівка (р-н Войнилів, Станисл. обл.) підпільні зробили засідку на начальника іст-ребітельного батальйону в Войнилові, який жорстоко знущався над населенням. Від куль підпільніків бандит згинув на місці.

3. 10. 47 р. б. с. Миколаїв (Дрогоб. обл.) була сутичка поміж групою повстанців та рейдуючою групою МВД.
3. 10. 47 р. в с. Соколів (р-н Золотники, Терноп. обл.) мала місце сутичка поміж відділом МВД та групою підпільників.
3. 10. 47 р. на шляху між сс. Виписки й Борщів (р-н Перемишляни, Львів обл.) підпільники мали сутичку з емведистами, у висліді якої двох поранених підпільників, понищивши підпільну пошту, щоб не попалась ворогові, пострілялися..
3. 10. 47 р. в лісах Перегінського (р-ну Станисл. обл.) під час облави були дві сутички поміж повстанцями та емведистами.
4. 10. 47 р. в с. Лісневичі (р-н Пустомити, Львів обл.) була перестрілка між підпільниками й емведистами.
4. 10. 47 р. в с. Кошелів (р-н Куликів, Львів обл.) підпільники спалили новозорганізований колгосп.
5. 10. 47 р. в с. Раківець (р-н Обертин, Станисл. обл.) підпільники здемолювали приміщення сільради й молочарні.
- В м. жовтні 47 р. в с. Завада (р-н Мостиська, Дрогоб. обл.) підпільники спалили приміщення клюбіу.
5. 10. 47 р. в с. Пчані (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) відділ МВД обскочив хату, де квартирувало двох повстанців. Один повстанець почав стріляти до емведистів, а другий вискочив надвір і кинув між них гранату. Вив'язався бій. Повстанцям не вдалося вирватися з оточення. Вистрілявши всі набої, вони погинули.
5. 10. 47 р. в лісі т. зв. Кисилинщині (р-н Затурці, Волин. обл.) мала місце перестрілка поміж повстанцями й емведистами.
5. 10. 47 р. в с. Ковалівка (р-н Монастириська, Терноп. обл.) була сутичка поміж підпільниками та відділом МВД.
7. 10. 47 р. група повстанців вийшла на емведівську засідку в Павлівському лісі (р-н Радехів, Львів обл.). Зав'язалась перестрілка, з якої обі сторони вийшли без втрат.
7. 10. 47 р. в с. Пуків (р-н Рогатин, Станисл. обл.) була перестрілка між підпільниками та відділом МВД.
7. 10. 47 р. в с. Підгороддя (р-н Рогатин, Станисл. обл.) мала місце перестрілка поміж повстанцями та емvedистами.
8. 10. 47 р. в с. Конюхів (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) повстанці обстріляли відділ емvedистів. Ворог втратив 2 вбитими й 1 раненим.
8. 10. 47 р. в с. лісі б. с. Болшова (р-н Болшівці, Станисл. обл.) була перестрілка поміж підпільниаками та емvedистами.
10. 10. 47 р. в с. Добрівляни (р-н Калуш, Станисл. обл.) підпільники важко поранили начальника стрибків.
10. 10. 47 р. в с. Оборошин (р-н Пустомити, Львів обл.) повстанці обстріляли відділ МВД.
10. 10. 47 р. в с. Нинів Гор. (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж повстанцями й емvedистами.
11. 10. 47 р. в с. Стриганці (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж підпільниками та емvedистами.
12. 10. 47 р. в лісі поміж сс. Лужок Долішній і Медвежка (р-н дубляни, Дрогоб. обл.) була перестрілка поміж підпільниками та відділом МВД.
12. 10. 47 р. в с. Любша (р-н Рогатин, Станисл. обл.) була сутичка поміж повстанцями та емvedистами.
13. 10. 47 р. в с. Новиця (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) емvedисти наскочили на криївку повстанців. Повстанці вискочили наверх, цільним вогнем вбили одного емvedиста й щасливо врятувалися.
13. 10. 47 р. в с. Криве (р-н Бориня, Дрогоб. обл.) була сутичка між підпільниками й емvedистами.
13. 10. 47 р. підпільники спалили міст вузьколінійної залинички в Перегінському р-н (Станисл. обл.)
14. 10. 47 р. на полі б. с. Вимислівка (р-н Козова, Терноп. обл.) група емvedистів наскочила на криївку підпільника Кіся. Цей вискочив наверх і почав стріляти по ворогові. Від його стрілів впало 3 емvedистів, а 1 був важко ранений. Перелякані емvedисти подалися назад і стали очікувати підмоги. Коли наспіла підмога, підпільник, користуючись із замішання, врятувався, вирвавшись із оточення.
14. 10. 47 р. в лісі б. с. Довге (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) мала місце перестрілка поміж підпільниками та відділом МВД.
14. 10. 47 р. в с. Черче (р-н Рогатин, Станисл. обл.) повстанці заважали групу емvedистів. Вони відкрили по емvedистах вогонь, внаслідок чого 1 емvedиста були, 1 поранили; решта ж панічно втекла.
14. 10. 47 р. б. с. Кам'янка (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж повстанцями та емvedистами.
15. 10. 47 р. в лісі поміж сс. Бандровом та Яловим (р-н Нижні Устрики, Дрогоб. обл.) групи повстанців та підпільників мали тричі сутичку з відділами МВД, що проводили облаву.
16. 10. 47 р. в с. Рахиня (р-н Долина, Станисл. обл.) була сутичка поміж повстанцями та емvedистами. По обох сторонах було по 1 вбитому.
17. 10. 47 р. в с. Рудники (р-н Миколаїв, Дрогоб. обл.) підпільники застрілили стрибка. Здобуто 1 ППС.
18. 10. 47 р. в с. Слобода Бол. (р-н Болехів, Станисл. обл.) підпільники застрілили лейтенанта МВД.
18. 10. 47 р. на ціляху Ветлин-Гільське (пов. Лісько, за т. зв. «Лінією Керзса») група повстанців зустрілася з відділом ВП. Вив'язалась перестрілка, після якої повстанці без втрат відступили.
19. 10. 47 р. в лісі б. с. Завадка (р-н Войнилів, Станисл. обл.) була сутичка поміж групою повстанців та емvedистами.
20. 10. 47 р. в с. Щуровичі (р-н Лопатин, Львів обл.) група підпільників обстріляла підводу, якою їхали партійні бандити з райцентру. Вбито 1 партійця здобуто 1 ППС.
20. 10. 47 р. в с. Наконечне (р-н Яворів, Львів обл.) підпільники зустрілися з емvedистами. Зав'язалась перестрілка, у висліді якої впало 2 емvedистів.
20. 10. 47 р. в лісі б. с. Сморже (р-н Славсько, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж повстанцями та відділом МВД.
20. 10. 47 р. в лісі б. с. Кам'янка (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) група підпільників звела бій із відділом МВД.
22. 10. 47 р. в с. Будилів (р-н Козова, Терноп. обл.) підпільники зліквідували фізрука, що ходив із зброєю та переслідував населення.
24. 10. 47 р. в с. Оряві (р-н Славсько, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж підпільниками й емvedистами.
25. 10. 47 р. в кущавнику б. с. Луг Ходовицький (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) Мала місце сутичка поміж повстанцями та відділом МВД.
25. 10. 47 р. в с. Стрілки (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) двох підпільників звели бій із відділом МВД. Під час бою один ранений підпільник дострілився, а другий відступив.
25. 10. 47 р. в с. Кульчиці Рустикальні (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) повстанці зліквідували члена обласного управління Смірнова, що приїхав вербувати молодь до ФЗН.
26. 10. 47 р. в с. Брошнів (р-н Калуш, Станисл. обл.) підпільники обстріляли відділ стрибків, внаслідок чого був убитий 1 стрибок. Підпільники забрали 1 ППШ й гранати.
26. 10. 47 між сс. Сtronятин і Вислобоки (р-н Новий Яричів, Львів обл.) була сутичка поміж групою повстанців та відділом МВД.
26. 10. 47 р. в лісі б. прис. Радванецька Воля (р-н Радехів, Львів обл.) повстанці обстріляли відділ емvedистів, що тримали засідку.
27. 10. 47 р. в с. Каменопіль (р-н Новий Яричів, Львів обл.) була сутичка поміж групою повстанців та відділом МВД.

вів, обл.) підпільні зліквідували начальника іс-
требітельного батальону.

27. 10. 47 р. в с. Петрилів (р-н Товмач, Станисл. обл.)
була перестрілка між повстанцями та відділом МВД,
внаслідок якої 1 емведист був ранений.

27. 10. 47 р. в с. Київець (р-н Миколаїв, Дрогоб. обл.)
була сутичка між повстанцями й емведистами. Обі
сторони мали по 1 вбитому.

28. 10. 47 р. в с. Раделич (р-н Мединичі, Дрогоб. обл.)
підпільні застрілили двох стрибків та одного по-
ранили.

28. 10. 47 р. в с. Кропивник Новий (р-н Підбуж, Дро-
гоб. обл.) двох підпільників зустрілося з відділом
МВД. Підпільні обстріляли емведистів, внаслідок
чого вбитий упав лейтенант МГБ.

29. 10. 47 р. в с. Вишнів (р-н Букачівці, Станисл.
обл.) була перестрілка поміж групою повстанців та
відділом МВД.

29. 10. 47 р. в с. Дащава (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) бу-
ла сутичка поміж підпільніками та емведистами.

29. 10. 47 р. в с. Верхня (р-н Войнилів, Станисл.
обл.) емведисти наскочили на криївку повстанців,
зав'язався бій, у висліді якого оточені повстанці по-
розривали себе гранатами.

29. 10. 47 р. в с. Передильниця (р-н Добромиль, Дро-
гоб. обл.) була сутичка поміж емведистами та стріль-
цями підвідділу УПА бул. Березного.

29. 10. 47 р. рій УПА під командуванням к-ра Та-
раска звів бій із відділом МВД поміж с. Бистриця й
Лип'є (р-н Стрілки. Дрогоб. обл.).

30. 10. 47 р. в с. Ішків (р-н Золотники, Терноп. обл.)
група підпільників звела бій із відділом МВД, що
налічував 300 чоловік. В бою згинув 1 підпільник.

30. 10. 47 р. на прис. Дубовня с. Устин (р-н Лопа-
тин, Львів. обл.) емведисти зайшли до хати, де вече-
ряли повстанці, що прибули з Закерзоння. Повстанці
відкрили по емведистах вогонь, внаслідок чого 1 ем-
ведист був убитий та 1 поранений.

31. 10. 47 р. б. с. Бунів (р-н Krakовець, Львів. обл.)
підпільні звели бій із відділом пограничників.

В жовтні 47 р. в с. Арланівська Воля на прис. Пом-
ийники (р-н Судова Вишня, Дрогоб. обл.) була су-
тичка поміж групою повстанців та відділом МВД.

2. 11. 47 р. в м. Скала Подільська (Терноп. обл.) по-
встанці обстріляли міліціонерів, внаслідок чого уби-
то начальника міської міліції й поранено двох мілі-
ціонерів. Повстанці втрат не мали.

2. 11. 47 р. в с. Годах (р-н Коломия, Станисл. обл.)
повстанці звели бій із відділом МВД. Загинув 1 по-
встанець.

2. 11. 47 р. в с. Кадовбна (р-н Долина, Станисл. обл.)
повстанці обстріляли групу емvedistiv, що переля-
кані повтікали.

3. 11. 47 р. в с. Коростові (р-н Славсько, Дрогоб. обл.)
підпільник обстріляв 2 емvedівських старшин, раня-
чи їх при тому.

4. 11. 47 р. в с. Грімно (р-н Комарно, Дрогоб. обл.)
група підпільників вийшла на емvedівську засідку.
Підпільні відкрили по емvedistах вогонь, вбива-
ючи трьох з-поміж них.

4. 11. 47 р. в лісі, б. с. Ясень (р-н Перегінсько, Станисл.
обл.) група підпільників звела бій із відділом
МВД. По обох сторонах були втрати.

4. 11. 47 р. в с. Тяпче (р-н Болехів, Станисл. обл.)
була перестрілка поміж підпільніками та емvedis-
tами.

4. 11. 47 р. в лісі б. с. Липа (р-н Болехів, Станисл.
обл.) емvedistи мали перестрілку з групою підпіль-
ників.

5. 11. 47 р. в с. Бахманка (р-н Букачівці, Станисл.
обл.) двох підпільників зустрілося з відділом МВД.
Підпільні відкрили по ворогові вогонь, внаслідок
чого вбили лейтенанта МВД і смертельно поранили
сержанта. Решта в паніці втекла.

5. 11. 47 р. в с. Підгірках (р-н Калуш, Станисл. обл.)
група підпільників звела бій із відділом МВД, у ви-
сліді якого ворог втратив одного вбитим.

5. 11. 47 р. на горі Пустощак (р-н Вигода, Станисл.
обл.) була сутичка поміж підпільніками та відділом
МВД.

5. 11. 47 р. в с. Витвиця (р-н Болехів, Станисл. обл.)
повстанці застрілили емvedist.

5. 11. 47 р. в с. Вербляни (р-н Немирів, Львів. обл.)
підпільні зліквідували уповноваженого райпарт-
кому з участкового МВД, а також спалили колгосп.

6. 11. 47 р. в лісі б. с. Кропивник Н. (р-н Дубляни,
Дрогоб. обл.) була сутичка поміж групою підпільни-
ків та відділом МВД.

6. 11. 47 р. в с. Нова Мощаниця (р-н Мізоч, Рівн.
обл.) відділ емvedistiv наскочив на криївку, де бу-
ло з підпільників, що, пониживши всі організаційні
матеріали, вискочили наверх і почали стріляти до
ворога. В нерівному бою всі три загинули.

6. 11. 47 р. на шляху Довга Войнилівська (р-н Вой-
нилів, Станисл. обл.) повстанці обстріляли стрибків,
що поверталися з грабунку сіл. Від повстанських
куль двох стрибків упало, а двох поранено. Повстанці
здобули 3 гвинтівки й амуніцію.

7. 11. 47 р. в с. Михалевичі (р-н Дрогобич, цієї ж
обл.) емvedistи зайшли до хати, де в тому часі квар-
тирував підпільник. Підпільник вбив пострілом од-
ного емvedista, але оточений ворогами, відбивався
ще деякий час, а опосля, пониживши всі речі біля себе,
застрілився.

7. 11. 47 р. в с. Чесники (р-н Рогатин, Станисл. обл.)
була перестрілка поміж підпільником та групою ем-
vedistiv. Пораненому підпільникові вдалося вряту-
ватися.

7. 11. 47 р. в с. Замочок (р-н Жовква, Львів. обл.)
атентантник підлілля застрілив вдень провокатора
МВД.

7. 11. 47 р. в Тоболівськім лісі (р-н Радехів, Львів.
обл.) група повстанців мала перестрілку з відділом
МВД. Ніодна сторона втрат не мала.

7. 11. 47 р. в с. Товмачику (р-н Коршів, Станисл. обл.)
підвідділ УПА під командуванням чот. Зенка звів бій
із двома відділами МВД, у висліді якого ворог утра-
тив 12 вбитими. Втрати повстанців 6 вбитими.

8. 11. 47 р. в лісі б. с. Лолин (р-н Вигода, Станисл.
обл.) була сутичка поміж групою підпільників та від-
ділом МВД.

9. 11. 47 р. в с. Грімно (р-н Комарно, Дрогоб. обл.)
підпільні обстріляли групу емvedistiv з гарнізону,
внаслідок чого двох емvedistiv було вбитих та 1 по-
ранений.

10. 11. 47 р. в с. Немирів (р-н Радехів, Львів. обл.)
зутріялися в хаті емvedisti з повстанцями. Зав'язав-
ся перестрілка, у висліді якої 1 емvedist був ра-
нений. Повстанці втрат не мали.

10. 11. 47 р. в с. Наконечне (р-н Яворів, Львів. обл.)
була сутичка між групою підпільників і відділом
МВД.

В листопаді 47 р. в с. Потік (р-н Стрілки, Дрогоб.
обл.) була сутичка поміж повстанцями та відділом
МВД, у висліді якої ворог мав декілька ранених.

Восени 47 р. в с. Слобідка (р-н Товсте, Терноп. обл.)
підпільні зліквідували двох бандитів із райцен-
тру, що тероризували населення, та ще одного пора-
нили.

12. 11. 47 р. в с. Щуровичі (р-н Лопатин, Львів. обл.)
група повстанців оточила млин, де забавлялися банди-
ти з адміністрації, що ввесь час тероризували на-
селення. Один повстанець вскочив до середини й ав-
томатною чергою постріяв їх усіх.

12. 11. 47 р. в м. Калуш (Станисл. обл.) міліціонер
при перевірці документів натрапив на двох повстан-
ців. Тому що повстанцям затяглася пістоля; міліціоне-
рові вдалося втекти.

13. 11. 47 р. в с. Скулин (р-н Ковель, Волин. обл.)

підпільніки наскочили на будинок сільради, де саме відбувалася нарада емведистів та районної адміністрації, що приїхали тероризувати село. Підпільніки закидали приміщення сільради гранатами, внаслідок чого 7-ох бандитів важко поранено. Один із ранених по дорозі до лікарні говорив: «Як буду жити, то тепер уже буду з людьми обходитися краще.»

15. 11. 47 р. на шляху б. с. Бабин Сер. (р-н Калуш, Станисл. обл.) була перестрілка поміж підпільніками та відділом МВД.

15. 11. 47 р. в лісі б. с. Липа (р-н Болехів, Станисл. обл.) була сутичка поміж повстанцями та емведистами.

16. 11. 47 р. в с. Голобутів (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) двох повстанців вийшло на емведівську засідку. Вони закидали емведистів гранатами і відстрілюючись відступили.

16. 11. 47 р. в с. Новиця (р-н Прегінсько, Станисл. обл.) мала місце перестрілка поміж підпільніками та емведистами.

17. 11. 47 р. підпільна боївка розброяла в с. Пиловичі (р-н Новий Яричів, Львів. обл.) істребітельний батальйон.

17. 11. 47 р. на полях б. с. Семенівки (р-н Коломия, Станисл. обл.) Група повстанців мала перестрілку з відділом МВД.

17. 11. 47 р. в м. Калуш (Станисл. обл.) повстанці обстріляли стайкових МВД.

17. 11. 47 р. в районному центрі Крюкеничі (Дрогоб. обл.) підпільні обстріляли провокатора МВД.

18. 11. 47 р. в с. Боянівка (р-н Олександрія, Рівнен. обл.) підпільні обстріляли групу емvedистів, у висліді чого вбили слідчого МГБ та поранили трьох емvedистів.

18. 11. 47 р. в с. Кропивник (р-н Вигода, Станисл. обл.) підпільні звели бій із емvedистами. Оточені ворогом, понищили всі речі, що мали з собою, і пострілялися.

18. 11. 47 р. в с. Човгани (р-н Болехів, Станисл. обл.) мала місце сутичка поміж підпільніками та емvedистами.

19. 11. 47 р. в с. Завидовичі (р-н Городок, Львів. обл.) була перестрілка поміж підпільніком та емvedистами.

19. 11. 47 р. в с. Середпільці (р-н Радехів, Львів. обл.) підпільні зліквідували слідчого МВД та поранили одного емvedиста.

19. 11. 47 р. в с. Олесин (р-н Козова, Терноп. обл.) група емvedистів увійшла до хати, де двох підпільніків підготували крійку. Підпільні відкрили по емvedистах вогонь із автоматів, у висліді чого поранено одного емvedиста. На постріли наспіла друга група емvedистів, що була в селі. Підпільні кинули гранати й пішли в пробій. При тому поранили емvedисти підпільніка Гайдамаку, що, розивши тоді свого автомата, зі словами: «Пращаите, друзі, пращаі, Народе! Слава Україні!» дострілив себе з пістолі.

19. 11. 47 р. на кол. німецькій колонії Флебергу б. Коломії (Станисл. обл.) емvedисти зустрілися з двома повстанцями із сотні Спартана. Виз'язалась перестрілка, у висліді якої двох емvedистів було поранених.

20. 11. 47 р. в с. Загір'я (р-н Букачівці, Станисл. обл.) підпільні обстріляли групу емvedистів, що в паніці розбіглися: одні на сусіднє село, другі ж позамикалися в хатах і там просиділи до ранку. Підпільні здобули 1 ППШ, що його тікаючи згубили емvedисти.

21. 11. 47 р. на полі б. с. Воля Якубова (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) мала місце сутичка поміж підпільніками та емvedистами.

21. 11. 47 р. б. с. Білина Велика (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) група повстанців звела бій із відділом МВД.

21. 11. 47 р. в с. Мала Сівна (р-н Межиріччя, Рівнен. обл.) підпільні обстріляли банду емvedистів, вна-

слідок чого поранили одного з-поміж них.

21. 11. 47 р. в горах Рожнітівського р-ну (Станисл. обл.) була сутичка поміж підпільніками та відділом МВД.

21. 11. 47 р. в с. Бердехів (р-н Яворів, Львів. обл.) повстанці обстріляли емvedистів, що тримали засідку.

21. 11. 47 р. в с. Наконечка (р-н Яворів, Львів. обл.) двох повстанців звело бій із відділом МВД. Один із них, оточений емvedистами, на заклик піддатися відповів: «Я український повстанець і тому живим мене не візьмете. Хоч я загину, але на мое місце стануть другі, що пімстять мою смерть і здобудуть незалежну українську державу, а ви все одно пропадете, бо воюєте терором і брехнею!» Відбиваючись до останнього, повстанець врешті застрілився.

22. 11. 47 р. в с. Воскресінцях (р-н Коломия, Станисл. обл.) на хату, де квартирувало двох підпільніків, наскочила група емvedистів. Підпільнік націлився до емvedиста з автомата, але автомат затяяся. Дійшло до рукопашного бою. В той час підпільніца вирвала від емvedиста автомата й застрілила його. Інші емvedисти, що були в сусідстві, відкрили по хаті вогонь. В бою підпільнік згинув.

23. 11. 47 р. в с. Пакість (р-н Круженичі, Дрогоб. обл.) повстанці застрілили міліціонера.

23. 11. 47 р. в с. Новосілки (р-н Медика, Дрогоб. обл.) повстанці зробили наскок на хату, де забавлялися стрибки. При тому застрілено 3-ох стрибків та здобуто 1 ППШ й 1 гвинтівку.

23. 11. 47 р. в с. Добряні (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) емvedисти зайшли до хати, де тоді перебував один підпільнік. Він кинув на них гранати й відкрив вогонь із автомата, вбиваючи 3-ох із них та ранячи 1-го. При тому здобув він ППШ й 2 гранати.

23. 11. 47 р. в р-ні Стрий (Дрогоб. обл.) була сутичка поміж повстанцями та відділом МВД, в якій ворог втратив 2-ох вбитими. Повстанці мали 1-го вбитого.

23. 11. 47 р. в с. Новошичі (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) мала місце перестрілка поміж підпільніком та емvedистами.

23. 11. 47 р. в с. Довгє (р-н Мединичі, Дрогоб. обл.) в перестрілці з повстанцями був ранений 1 емvedист.

23. 11. 47 р. в с. Мокротин (р-н Жовква, Львів. обл.) група емvedистів увійшла до хати, де тоді були підпільні. Ті кинули поміж емvedистів гранати й після короткої перестрілки відступили.

24. 11. 47 р. в с. Туради (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) повстанці звели бій із відділом МВД.

25. 11. 47 р. в лісі т. зв. Гостилюв (р-н Славсько, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж підпільніками та емvedистами.

25. 11. 47 р. в лісі б. с. Ягідно (р-н Овадне, Волин. обл.) була перестрілка поміж групою підпільніків та емvedистами.

25. 11. 47 р. в с. Кропивник (р-н Калуш, Станисл. обл.) в перестрілці із підпільніками був ранений один стрибок.

25. 11. 47 р. б. с. Лецівка (р-н Рожнітів, Станисл. обл.) була перестрілка поміж групою повстанців та відділом МВД.

26. 11. 47 р. в с. Лісневичі (р-н Івано-Франківський, Львів. обл.) підпільніки звели бій із відділом МВД.

26. 11. 47 р. в с. Лисятичі (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) повстанці зустрілися на шляху з емvedистами. Виз'язалася перестрілка, у висліді якої вбито 1-го еmvedista.

26. 11. 47 р. б. с. Божа Воля (р-н Стара Вижівка, Волин. обл.) була сутичка поміж двома підпільніками та відділом МВД.

26. 11. 47 р. в с. Кадовбна (р-н Долина, Станисл. обл.) була перестрілка поміж підпільніками та бандитською групою адміністрації з райцентру.

27. 11. 47 р. в с. Коростові (р-н Славсько, Дрогоб. обл.) емведисти зайдли до хати, де квартирували підпільники. Підпільники поранили одного емведиста й самі відступили без втрат.

27. 11. 47 р. в с. Желдець (р-н Куликів, Львів. обл.) емведисти переводили ревізії. Саме тоді надійшли повстанці, що відкрили по них вогонь, у висліді чого 2 емведистів було вбитих та 1 поранений.

27. 11. 47 р. в с. Соколів (р-н Підгайці, Терноп. обл.) відділ емведистів наскочив на криївку двох підпільників, що, викинувши гранати, вискочили нагору й засипали ворога стрілами. Розпочався бій, у висліді якого обидва підпільники, важко поранені дострілилися.

27. 11. 47 р. в с. Мізунь Старий (р-н Вигода, Станисл. обл.) двох підпільників звело бій із відділом МВД. Оточені ворогом обидва підпільники загинули.

28. 11. 47 р. між сс. Бистриця й ластівки (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) Група підпільників звела бій із відділом МВД.

28. 11. 47 р. на полі поміж сс. Ортиничі й Лука (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) був бій між групою повстанців та емведистами.

28. 11. 47 р. в с. Улянівці (р-н Остріг, Рівен. обл.) повстанці звели бій із відділом МВД.

28. 11. 47 р. в с. Завій (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) була перестрілка поміж повстанцями й емведистами. Обі сторони мали по одному раненому.

28. 11. 47 р. в лісах Бигодського р-ну (Станисл. обл.) відбувся бій поміж повстанцями та відділом МВД. В бою впalo 4 емведистів і 2 повстанців.

28. 11. 47 р. в с. Чесвагі (р-н Болехів, Станисл. обл.) група підпільників звела бій із відділом МВД.

28. 11. 47 р. на шляху між сс. Перківна-Розтічки (р-н Болехів, Станисл. обл.) підпільники зробили заєдку на партійців, що проїджали, при чому вбили 1-го партійця та важко поранили Голову рвк.

28. 11. 47 р. в с. Нанчілка Мала (р-н Стрілки, Дрогоб. обл.) рій відділу УПА «Басейн» обстріляв озброєну большевицьку спецгрупу. Большевики з одним пораненим втекли.

29. 11. 47 р. між сс. Бистриця-Лип'є (р-н Стрілки, Дрогоб. обл.) рій УПА під командуванням к-ра Таракса зівв півгодинний бій із спецгрупою МВД.

29. 11. 47 р. в с. Лісневичі (р-н Івано-Франківський, Львів. обл.) була перестрілка поміж підпільниками й емведистами.

29. 11. 47 р. в с. Обельниця (р-н Бурштин, Станисл. обл.) підпільники мали сутичку із відділом МВД.

29. 11. 47 р. в с. Гребенів (р-н Славсько, Дрогоб. обл.) була перестрілка поміж підпільниками та емведистами.

29. 11. 47 р. в с. Стопчатові (р-н Яблонів, Станисл. обл.) група підпільників мала перестрілку із емведистами.

30. 11. 47 р. в с. Лісневичі (р-н Івано-Франківський, Львів. обл.) один підпільник зустрівся з емведистами, у висліді чого вив'язалась перестрілка, в якій підпільник загинув.

30. 11. 47 р. в с. Дідушичі Великі (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) емведисти зайдли на подвір'я, де тоді були повстанці. Повстанці відкрили по емведистах вогонь, внаслідок чого одного із них вбили, та одного поранили. Решта емведистів в паніці втекла.

30. 11. 47 р. в Покровецькому лісі (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) повстанці обстріляли емведистів, внаслідок чого двох емведистів було вбитих.

1. 12. 47 р. в с. Кавчий Кут (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) група повстанців звела бій із відділом МВД.

В грудні 47 р. в с. Ридодуби (р-н Білобожниця, Терноп. обл.) повстанці розброяли стрібків. Здобуто 1 СВТ, 1 ППШ, 1 гвинтівку та пістолю.

2. 12. 47 р. в лісі б. с. Стінава Н. (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) група підпільників звела бій із відділом МВД.

3. 12. 47 р. повстанці мали перестрілку із емведистами поміж сс. Льдзяне — Топільсько (р-н Перегінсько, Станисл. обл.), у висліді якої 1 емведист був пораний.

3. 12. 47 р. в лісі б. с. витвиця (р-н Болехів, Станисл. обл.) була сутичка поміж підпільниками й групою емведистів.

3. 12. 47 р. в с. Синьовідсько Вижне (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) була перестрілка поміж підпільниками та групою МВД.

3. 12. 47 р. в с. Виспа (р-н Рогатин, Станисл. обл.) була перестрілка поміж підпільниками та емведистами.

4. 12. 47 р. підвідділ УПА під командуванням чот. Гамалії розброяв дружинників в с. Прислопі (Закарп. обл.)

В грудні 47 р. в с. Добрівляти (р-н Калуш, Станисл. обл.) підпільники зробили засідку, у висліді чого вбили трьох емведистів.

4. 12. 47 р. в с. Струтин Вижній (р-н Рожнітів, Станисл. обл.) емведисти наскочили на криївку двох підпільників. Зав'язався бій, у висліді якого підпільники в безвихідному положенні, оточені ворогом розрвали себе гранатами.

4. 12. 47 р. в с. Човгани (р-н Болехів, Станисл. обл.) емведисти наскочили на криївку підпільників. В бою з ворогом підпільники загинули.

4. 12. 47 р. в лісі б. с. Лисовичі (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) група підпільників звела бій із відділом МВД. Ворог свої втрати законспірував, підпільники втрати не мали.

4. 12. 47 р. в лісі б. с. П'ятничани (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) в бою з підпільниками впalo двох емведистів.

5. 12. 47 р. в с. Мацшин (р-н Жовква, Львів. обл.) підпільна бойка зліквідувала голову сільради та міліціонера-комсомольця. Вони ходили із зброєю й тероризували населення.

6. 12. 47 р. в с. Борщівка (р-н Мізоч, Рівен. обл.) повстанець розбройв емведівських агентів, яким МВД доручило вбити підпільників із цього села.

6. 12. 47 р. в с. Небилів (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) підпільники застрілили одного стрібка. Здобуто 1 СВТ- й гранату.

6. 12. 47 р. в районці Перегінсько (Станисл. обл.) підпільники виконали атентат на стрібка - активного співробітника МВД.

7. 12. 47 р. в с. Бедриківці (р-н Заліщики, Терноп. обл.) повстанці розброяли й забрали з собою лейтенанта МВД і двох працівників контролю району мін-загу, що грабували населення.

7. 12. 47 р. в с. Заколоть (р-н Підбуж, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж групою підпільників та відділом МВД.

7. 12. 47 р. була перестрілка поміж підпільниками та емведистами в с. Майдан (р-н Підбуж, Дрогоб. обл.)

7. 12. 47 р. в с. Солець (р-н Дрогобич цієї ж обл.) була сутичка поміж групою повстанців та відділом МВД.

9. 12. 47 р. на прис. Руда (р-н Жовква, Львів. обл.) емvedисти наскочили на криївку підпільників. Зав'язалась перестрілка, у висліді якої обидва підпільники, щоб не попастися живими в руки ворогові, пострілялися.

9. 12. 47 р. в с. Тужилів (р-н Калуш, Станисл. обл.) повстанці обстріляли відділ МВД. Емvedисти розбіглися.

9. 12. 47 р. в с. Семиківці (р-н Жовтневе, Станисл. обл.) була перестрілка поміж повстанцями та емvedистами.

10. 12. 47 р. в с. Спас (р-н Новий Милятин, Львів. обл.) підпільники зліквідували заступника начальника істрибітельного батальйону.

10. 12. 47 р. в с. Вацевичі (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) повстанці звели бій із відділом МВД.

10. 12. 47 р. в с. Брониця (р-н Дрогобич цієї ж обл.) була сутичка поміж повстанцями й емведистами, у висліді якої 1 емведист був убитий.
11. 12. 47 р. в с. Камінь (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) емведисти наскочили на криївку підпільників. Зав'язався бій, у висліді якого обидва підпільники, оточені ворогом пострілялися.
12. 12. 47 р. в с. Михалевичі (р-н Дрогобич цієї ж обл.) група повстанців звела бій із відділом МВД.
14. 12. 47 р. в с. Саранчуки (р-н Бережани, Терноп. обл.) підпільники вбили 1-го емведиста та 1-го поранили.
14. 12. 47 р. в с. Рівня (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) емведисти наскочили на криївку трьох підпільників. Зав'язався бій, у висліді якого підпільники, пониживши всі речі, що мали з собою, розірвали себе гранатами.
14. 12. 47 р. в с. Брониця (р-н Дрогобич цієї ж обл.) підпільники обстріляли емведистів, внаслідок чого 1 емведист був убитий.
14. 12. 47 р. в с. Фалиш (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) повстанці обстріляли стрибків, що силували людей вступати до колгоспу.
16. 12. 47 р. в с. Шешернівці (р-н Борщів, Терноп. обл.) підпільники застрілили стрибка, що тероризував селян.
16. 12. 47 р. в с. Любеля (р-н Великі Мости, Львів. обл.) відбувся бій поміж групою повстанців та групою ББ (спецзагони «по борбі с бандітізмом»). В бою ворог втратив двох убитими.
16. 12. 47 р. в с. Добрівляни (р-н Калуш, Станисл. обл.) повстанці зліквідували начальника стрибків.
17. 12. 47 р. в с. Лукавець Журівський (р-н Букачівці, Станисл. обл.) повстанці зустрілися з відділом МВД. Зав'язався бій, у висліді якого перелякані емведисти поховалися по хатах у селі.
17. 12. 47 р. в лісі б. с. Туря Велика (р-н Долина Станисл. обл.) емведисти наскочили на криївку підпільників. Зав'язався нерівний бій, у висліді якого підпільники, опинившися в безвихідному становищі, понищили архіви, машину, радіо й одяг, пострілялися.
18. 12. 47 р. в лісі б. с. Сураж (р-н Шумськ, Терноп. обл.) емведисти знайшли криївку підпільників. Зав'язалась перестрілка, у висліді якої оточені підпільники пострілялися.
18. 12. 47 р. в с. Синьовідсько Вижне (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) підпільник звів бій із емведистами, у висліді якого оточений ворогом загинув.
18. 12. 47 р. в с. Волочин (р-н Букачівці, Станисл. обл.) повстанці застрілили емведиста, що приїхав на передвиборчий мітінг, скликаний у зв'язку з «віборами» до т. зв. Верховної Ради УССР.
19. 12. 47 р. в с. Радохінці (р-н Крукеничі, Дрогоб. обл.) підпільчик зустрівся по дорозі з відділом МВД. Зав'язалась перестрілка, у висліді якої підпільник був двічі поранений. Щоб не попасті живим ворогові в руки, він застрілився.
20. 12. 47 р. в с. Слав'ятин (р-н Підгайці, Терноп. обл.) підпільники мали перестрілку з відділом МВД. Емведисти мали одного вбитого та одного пораненого. По стороні підпільників втрат не було.
20. 12. 47 р. в с. Гаврилівка (р-н Ланчин, Станисл. обл.) підпільники здемоловали будинок сільради й агтпункту.
21. 12. 47 р. в с. Шепарівцях (р-н Коломия, Станисл. обл.) в сутичці із підпільниками емведисти втратили двох убитими, в тому лейтенанта МВД, і двох раненими.
21. 12. 47 р. в с. Заруддя (р-н Великий Глубічок, Терноп. обл.) була сутичка поміж підпільниками та відпоручниками з району, що везли виборчі урні з бюллетенями.
22. 12. 47 р. в с. Заглинки (р-н Овадне, Волин. обл.) була перестрілка поміж повстанцями та групою емведистів. Обі сторони вийшли без втрат.
22. 12. 47 р. в с. Стрільче (р-н Городенка, Станисл. обл.) підпільники спалили колгосп.
22. 12. 47 р. в с. Креховичі (р-н Долина, Станисл. обл.) відбувся двогодинний бій поміж бойкою СБ та відділом МВД. В бою впало 4-ох повстанців; ворог мав 12 вбитих, в тому 1-го майора, і 5-ох раненими.
23. 12. 47 р. в с. Воскресінці (р-н Букачівці, Станисл. обл.) підпільники зліквідували кол. начальника стрибків, що далі ходив із зброяю і тероризував населення.
23. 12. 47 р. в с. Млинівська (р-н Журавно, Дрогоб. обл.) повстанці арештували емведиста, що бив сільську дівчину.
23. 12. 47 р. в с. Добрівляни (р-н Калуш, Станисл. обл.) повстанці стрінулися з групою емведистів. Від повстанських куль загинув сержант МВД і двох рядовиків, а третій, кинувши зброю, втік. Повстанці здобули 1 ППС, 3 гвинтівки, ракетник і амуніцію.
24. 12. 47 р. в с. Белеїв (р-н Долина, Станисл. обл.) підпільники обстріляли групу емведистів і двох з-поміж них важко поранили.
24. 12. 47 р. в с. Медвежа (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) була перестрілка поміж групою повстанців та відділом МВД.
24. 12. 47 р. в с. Урич (р-н Сколе, Дрогоб. обл.) емведисти наскочили на криївку підпільника, Підпільник відстрілювався до останнього набою, а врешті в безвихідному положенні розірвав себе гранатою.
25. 12. 47 р. на полі б. с. Медвежа (р-н Дубляни, Дрогоб. обл.) емvedисти наскочили на приміщення підпільної друкарні. Поміж підпільниками та емvedистами зав'язався бій, у висліді якого оточені переважаючими силами ворога підпільники загинули.
25. 12. 47 р. в лісі т. зв. Гостиїлів (р-н Славсько, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж групою підпільників та емvedистами.
25. 12. 47 р. в с. Рахиня (р-н Долина, Станисл. обл.) повстанці звели короткий бій із відділом МВД.
25. 12. 47 р. в с. Лучка (р-н Микулинці, Терноп. обл.) повстанці зустрілися з відділом МВД. Зав'язався бій, в якому ворог мав одного вбитого й одного пораненого. Повстанці втрат не мали.
26. 12. 47 р. в с. Комарівка (р-н Бережани, Терноп. обл.) підпільники обстріляли озброєних бандитів із районцентру, що ходили по селі й вимагали від селян здачі молока. Перелякані грабіжники повтікали.
26. 12. 47 р. в с. Гукалівці (р-н Залізці, Терноп. обл.) група підпільників мала сутичку із відділом МВД.
26. 12. 47 р. в с. Лішня (р-н Підбуж, Дрогоб. обл.) була сутичка поміж підпільниками та відділом емvedистами. Оточені ворогом підпільники загинули.
26. 12. 47 р. в с. Задеревач (р-н Стрий, Дрогоб. обл.) група підпільників звела бій із відділом МВД. Ворог втратив в бою трьох убитими. По стороні підпільників був 1 убитий.
26. 12. 47 р. в лісі б. с. Лопушанка (р-н Стрілки, Дрогоб. обл.) охоронний відділ к-ра УПА Рубаня звів бій із відділом МВД в числі 300 чоловік. В бою ворог утратив 5 убитими. З охоронного відділу загинув 1 повстанець.
27. 12. 47 р. в с. Криниця (р-н Медичичі, Дрогоб. обл.) була сутичка між групою підпільників та емvedистами.
27. 12. 47 р. в с. Шептчиці (р-н Рудки, Дрогоб. обл.) повстанці розбройли істребітельний батальйон. Здобуто 5 гвинтівок та 1 пістолю.
27. 12. 47 р. в с. Берлоги (р-н Перегінсько, Станисл. обл.) була перестрілка поміж підпільниками та відділом МВД.
28. 12. 47 р. в с. Білокриниця (р-н Шумськ, Терноп. обл.) емvedисти наскочили на криївку підпільника. В перестрілці оточений ворогами підпільник застрілився.
29. 12. 47 р. в с. Лівчиці (р-н Жидачів, Дрогоб. обл.) емvedисти із гарнізону зайшли до хати, де в тому часі були повстанці. На вистріл стійкового повстанці вискинули з хати та відкрили вогонь по емvedистах, після чого останні відступили.
30. 12. 47 р. в с. Кадовсна (р-н Долина, Станисл. обл.) мала місце перестрілка поміж підпільниками та відділом МВД.
30. 12. 47 р. в с. Посягле (р-н Гоща, Рівен. обл.) була перестрілка поміж підпільниками та групою еmvedistiv. Один підпільник, важко поранений, дострілився.

Огляди й рецензії

Kyrill D. Kalinow: Sowjetmarschälle haben das Wort.

Hansa Verlag, Josef Toth, Hamburg, 1955.

Перше ствердження: книжка могла так само добре з'явитися в будьому советському виданні без жодних змін у тексті. Не бракує обов'язкових славословій Сталінові, правда, вкладених дипломатично в уста вірних маршалів. Загальне враження після прочитання книжки таке: найбільший воєнний гений новітньої історії — Сталін, найкращі полководці світу — сталінські маршали, найкраща армія світу — советська армія, могутня і непереможна. Горе тим, хто поважиться посягнути на советську імперію, бо жде їх кінець Гітлера.

Ми знаємо, що Сталін війну виграв, Гітлер програв. Але аналіза Калінова, яка старається вияснити пра-причини німецької поразки на сході, не переконлива, зате дуже претенсійна. Калінов надто багато бачив, багато знає і багато хоче сказати, щоб можна було йому вірити. Нині ми не маємо ще під рукою об'єктивного наслідження ходу подій на східному фронті німецькою стороною і тому не можемо провести конфронтації німецького наслідження воєнних подій із російськими. Калінов легко знаходить аргументи на свої твердження, бо за ним виграча війна, а зв'сно, правду мають ті, які говорять і яким не перечать. Все ж таки і в твердження Калінова викалися позажні недокладності, от хоч би із освітленням битви під Корсунем (Каневом), яка за Каліновим закінчилася повною капітуляцією німців (армії під командуванням ген. Велера), за німецькими джерелами проривом, правда, з величезними втратами, але все таки проривом з кітла, плянованого маршалом Коневим. Як же тоді виходить пропонуваний для Конєва титул «канівського князя», нібито по аналогії із звичаями наполеонівських кампаній?

Щодо ретельності автора масно дуже поважні сумніви, і ми таки твердимо, що книжка Калінова — це тільки досить зручно видана пропагандистська брошюра. Маємо один дуже яскравий приклад, що його ми можемо провіріти. Йдеться про думку Калінова про ОУН і її роль в німецьких воєнних планах на сході. На ст. 232 пише Калінов таке: «Не зважаючи на замордування її (небто ОУН-прим. рецензента) пресвідника Коновалця в Роттердамі, продовжувала вона (ОУН) свою роботу і співпрацювала із полк. Мельником (?! — прим. рец.), що мав свою головну квартиру на Карпатській Україні» (в Калінова: Карпатська Русь — Карпаторусслянд). Вже ця одна цитата велить брати книжку Калінова з поважними застереженнями.

Є в книжці Калінова й цікаві місця, які, якби не сумніви щодо ретельності автора, могли б мати деяке значення на майбутнє. Калінов твердить, що основною помилкою ОКВ (німецького головного командування (був плян: удар в двох напрямах рівночасно, на Москву і на Україну. Німецьких сил не вистачало на такі дві величезні операції тим більше, що в міру поступу тих операцій, їх напрями розходилися, і тим самим поставала між обома оперативними групами щораз ширша проталина, якої не було чим заповнити. Калінов твердить, що удар виключно тільки в українському напрямі, зрештою, як його сподівалася Москва, міг дати дуже далекосяжні політичні наслідки при умові, що рівночасно було б притягнено до акції і українські визвольно-революційні сили. Калінов пише дослівно:

«Справді найбільш дивно, що ОКВ не використало в більшій мірі тих українських зрадників» (так називає Калінов український визвольно-революційний рух). В дійсності, пише Калінов, опанування України і досягнення Волги давало в руки ОКВ незвичайно вигідні умови для операції в московському напрямі.

власно повторення єдино успішних в історії наступів з півдня, які застосували Карл XII. і поляки. (Йдеться про спроби поляків посадити на московському престолі Дмитра Самозванця і похід Володислава IV і тетьмана Петра Конєшевича Сагайдачного на Москву). Ми знаємо, що Гітлер не мав жодних «українських плянів», і тому не міг користуватися «українськими зрадниками», що вимагали за свою співучасті у війні визнання вільної, суверенної української держави. Все ж таки твердження Калінова настільки цікаве, що його повинні запам'ятати собі всі, що цікавляться проблемою Східної Європи. Як би не оцінювати думки Калінова, одне залишається незаперечним: як в другій світовій війні, так само і в черговій рішення перве і сстаточне западе на Україні і за Україну.

Цікаві зауваження подає Калінов до постання партизанського руху на німецьких тилах. За ініціативою Ворошилова було скликано окрему конференцію для розгляду питання організації партизанських сил. В конференції брали участь ген. Щербаков, шеф політичного відділу Армії, Берія, шеф НКВД, Швернік, президент професійних спілок, і секретарі різних місцевих партійних комітетів. На конференції вирішено створити партизанські відділи, яких ядром мали бути окремі частини НКВД, скріплені членами місцевих партійних осередків і професійних спілок. Щойно навколо такого кадрового партизанського ядра мали мобілізуватися інші советські елементи. Призначеннем тих партизанських відділів була боротьба проти масової коляборації (отже терор проти населення) з німцями, які сподівалися у Кремлі. Жодного військово-тактичного призначення ці відділи в початках не мали, і щойно згодом, як німецька політика на окупованих теренах зробила кожну коляборацію ілюзорною, кинено створені вже партизаські відділи до бойових акцій. В другій половині 1943 року уживається партизанських відділів для скріплення панцерних проривних частин, які пробивалися в глибокі німецькі тилы звичайно без супроводу піхоти. Ця тактична новина може знайти своє застосування в третій світовій війні, зокрема на неросійських теренах, де існують підстави для створення масового руху опору.

Найцікавіший в книжці Калінова перший розділ п. н. «Советське найвище командування під час другої світової війни». Калінов ділить розвиток структури найвищого командування на п'ять періодів. В першому періоді хаосу перших днів війни все командування належало Військовій Комісії Політбюро під головуванням маршала К. Ворошилова. Пляну концепції із нормальним ієрархічним поділом не було, і директиви йшли безпосередньо до командувачів частинами. Добір вищих командирів йшов не по лінії фахових кваліфікацій, а політичної благонадійності. Тим то на високі комадні пости попадали «політичні генерали», які відповідають, на думку Калінова, за перші воєнні катастрофи. Ми думаемо, що вина була не по боці невдалих генералів, а таки системи, побудованої на терорі і недовірі навіть до найближчих співробітників.

Від 5 липня увійшов у дію новий поділ командування. У весь театр війни поділено на п'ять фронтів, якими командували, йдучи від півдня: Будьонний, Тимошенко, Мережков і Ворошилов. В Фінляндії створено п'ятий відтилок, командувача Калінов не подає. Восени 1941 р. проведено нову зміну в найвищому командуванні. На Україні перейняв командування Тимошенко, на північ від Прип'яті Жуков. Дальша зміна, четверта зчорги, прийшла на весні 1942 р. Всі збройні сили поділено на 57 незалежних

армій, підлеглих безпосередньо найвищому командуванню. Для координації дій поодиноких армій призначувано окремих генералів (маршалів), які не зберігали своїх командних постів постійно.

Врешті при кінці 1942 р. створено нову систему, п'яту за чергою, командування воєнними операціями. Уесь театр війни поділено на «фронти». З початком великих оfenзивних операцій 1943 східний театр війни мав таїкий організаційний поділ: ленінградський фронт — Говоров, 3-й балтійський — Масленников, 2-й балтійський — Єременко, 1-й балтійський — Баграміян, 3-й білоруський — Черняковський, 2-й, білоруський — Захаров, 1-й білоруський — Рокоссовський, 1-й український — Конев, 2-й український — Малиновський, 3-й український — Толбухін.

Зміни організаційної структури командування союзової армії в час другої світової війни пояснюються потітічними моментами. Сталін не мав довір'я до своїх генералів і тому старався достосувати органі-

заційну структуру головного командування і операційних відтинків до політичної системи нагляду й контролю. Щойно з першими невдачами німців на сході і тим самим зменшеннем небезпеки масового дезертирства і врешті, як Сталінові стало обслютоно ясним, що Гітлер ніяких політичних плянів на сході Європи не має і веде тільки завойовницьку війну, міг Сталін відступити від дивовижної організаційної структури більших армійських з'єднань (на пр., 57 незалежних армій!) і перейти на колишні форми організації вищого командування. Ці зміни повчальні з того погляду, що на випадок війни із Заходом, який висуне гасла національного і соціального визволення, Сталін опиниться знову в тяжкій позиції — неможливості доцільної організації найвищого командування при рівночасному забезпеченні його повного політичного контролю. Це буде один із парадоксів системи, яка й може спричинитися в значній мірі до прискорення катастрофи режиму.

С. В.

Новий закон про військову службу в Польщі. „Беллон“, Лондон, 1950, IV, 57-61 стр.

(Переклад з польською).

Минулого року заведено в Польщі новий закон про загальну військову службу.

Цей закон був схвалений «соймом» дня 4 лютого 1950 р. і є безсумнівно найповажнішою подією на відтинку змін структури польських збройних сил, їх способу поповнення і піднесення мобілізаційної справности. Він складається з дев'яти частин.

Перша частина охоплює загальні приписи, що об'ємають:

а) завдання збройних сил («Збройні Сили стоять на сторожі найвищого добра Польського Народу: незалежності Речі Посполитої і устрою народної демократії, що веде до соціалізму».

б) Новий поділ Збройних Сил на: суходільні війська, летунські війська, морську флоту, війська протилетунської оборони, внутрішні війська (охорони пограниччя і внутрішньої безпеки).

в) постанови щодо поповнення Збройних Сил дорогою загально військового обов'язку і доручення повновновати і адмініструвати резервами Міністрові Народної Оборони, а в частині, що стосується Внутрішніх Військ — Міністрові Народної Оборони в порозумінні з Міністром Публичної Безпеки;

г) визначення границі віку чоловіків, що підпадають загально-військовому обов'язкові: **рядові** — від 18-50 років, **старшини до полковника (включно)** — до 60 років, **генерали й адмірали** — до 65 років життя.

г) засяг загального військового обов'язку: обов'язок зголосуватися до реєстрації, ставати до бранки, відбувати військову службу і обов'язок зголосуватися.

Друга частина охоплює приписи про реєстрацію і бранку. Важливіші постанови тієї частини: мобілізації підлягають чоловіки, що в данім календарнім році **кінчають 20 років життя**. Бранка проводиться щорічно між 1 вересня та 31 жовтня. Її проводять керівники Військових Округів і військові Районові Команданти за участь районових і окружних призовних комісій. Добровольча служба починається з покінченням 18 років життя.

Третя частина закону, що називається «Військова Служба», об'ємає приписи, які нормують відбування військової служби. Ця частина впроваджує ще найбільш зміни в порівнянні з дотеперішнім станом. Військова служба поділяється на **активну службу і службу в резерві**. На місце дотогочасної однорідної активної військової служби новий закон впроваджує три її роди: а) активну військову службу; б) територіальну військову службу; в) заступну військову службу.

Артикул 42 визначує, як довго триває активна військова служба в поодиноких родах збройних сил: в сухопутних військах - 2 роки, в летунських військах

- 3 роки, в морській флоті - 3 роки, у військах протилетунської оборони - 2 роки, у внутрішніх військах - 27 місяців.

Артикул 43 надає Міністрові Народної Оборони — а відношенні до внутрішніх військ міністрові публічної Безпеки в порозумінні з Міністром Народної Оборони право затримувати з важливих причин в активній службі на час до трьох місяців повище поданого в 42 артикулі часу, або також звільнити зі служби перед окресленим реченцем.

Артикул 44 дозволяє міністрові народної оборони усталювати час скороченої військової кадрової служби в межах до 15 місяців.

Артикули 46—47 регулюють відбування **територіальної військової служби**. Її відбувають короткими реченцями впродовж чотирьох років. В першому році чотири місяці, в дальших трьох роках по два місяці. Незалежно від того передбачеві щорічні десятиденні військові вправи.

Артикули 48—49—50 регулюють відбування **заступної військової служби**. Час відбування цієї служби устійнений на 2 роки. Вона полягає на відбуванні військового перевізництва при одночасному виконуванні праці, що потрібна для цілів оборони держави і реалізації народних господарських плянів. До цієї служби можуть бути покликані також чоловіки, що зачислени до резерви без відбування активної військової служби, однак не старші 28 років життя.

Артикул 51—54 нормує **службу в резерві**. Служба в резерві полягає на відбуванні військових вправ і участі в контрольних зібраннях. На військові вправи можна покликати рядових на час 2 місяців, а старшин на 4 місяці напротязі одного року. Сумарний час вправ впродовж цілого часу перебування в резерві не може перевищати для рядових 18 а для старшин — 28 місяців. Час контрольних зібрань не може тривати довше 10 днів в році.

Закон передбачує обов'язок виконувати військову службу вояками резерви в часі мобілізації, в часі війни, або також в часі миру. В останньому випадку служба заряджена «в інтересах оборони Держави шляхом постанови Ради Міністрів, схвалена на пропозицію Міністра Народної Оборони».

Четверта частина нормує військову службу в часі мобілізації і в часі війни. Мобілізацію заряджує «президент Речі Посполитої». Поборовий вік тоді обніжений до 18 років життя. Всякі відкладення військової служби тратять важливість. Міністер народної оборони може з уваги на державні інтереси звільнити від обов'язку відбувати військову службу ті особи, що їх призывають рекламаційні комісії незаступними на їхніх становищах. Тоді створюються рекламаційні комі-

сії: районові, окружні і центральна (при Міністерстві Народної Оборони).

Частина п'ята визначає обов'язок зголошуватися, який обов'язує осіб, що підлягають загальному військовому обов'язкові за війнятком тих, хто виконує військову службу. Він полягає на обов'язкові кожночасно повідомляти військові власті про зміну місця пробування, цивільного і родинного стану, при виїзді за кордон поворті з-за кордону і т. д. і на обов'язкові зголошуватися на покликання відповідних властей.

Шоста частина регулює відношення жінок до військової служби. Жінки можуть бути покликані:

а) до відбування допоміжної військової служби (служба здоров'я, зв'язку, транспортова, вартівнича, протипожежна, протилетунська та інших, служби зв'язані з обороною держави) у випадку мобілізації або в часі війни — дорогою розпорядку Міністра Народної Оборони,

б) до виконування допоміжної військової служби в часі миру — на підставі постанови Ради Міністрів,

в) в часі миру до відбування перевищкуду, що не може тривати довше 6 місяців (на підставі постанови Ради Міністрів).

Сьома частина охоплює особливі приписи, що стосуються до обов'язків справи заведення і дальнішого провадження реєстру осіб, які підлягають під загальний військовий обов'язок, до обов'язку пропріки військових особистих документів властями, урядами і т. д., (напр. при принманні на працю), до обов'язку післядомляти власті про випадки, що мають вплив на виконування загального військового обов'язку (це стосується органів судівництва), додаткової реєстрації зміни оціні про здібність до військової служби.

Третій відділ цієї частини нормує особливі обов'язки і права осіб, що підлягають загальній військовій повинності. До них належить:

а) обов'язок дістати дозвіл у військових властей на виїзд і побут за кордоном,

б) утримувати силу службового відношення без уваги на перерву у виконуванні служби або праці, що спричинена відбуванням військової служби,

в) в часі відбування військової служби працюючий має право до цілості заробітоної плати впродовж двох тижнів чи то до кінця даного календарного місяця, в якому почав відбувати військову службу. На випадок покликання на військові вправи, контрольні зборання або перевищкулі, покликані мають право на половину заробітної плати. Analogічні права дістають також ті воїни, хто відбуває територіальну військову службу, якщо вони є одинокими працюючими в сім'ї,

г) право сім'ї воїнів на допомогу.

Восьма частина об'ємає карні приписи. В них особливо суверо, включно до карти смерти, трактуються проступки, що зв'язані в якійнебудь спосіб з безправним виїздом чи перебуванням, за кордоном, або діяння в інтересі чужої військової організації і чужих осередків.

Дев'ята частина охоплює переходові і кінцеві приписи і має таку гідну уваги постанову:

Артикул 103: Міністр Народної Оборони може в інтересі війська покликати чоловіків, що переходили активну військову службу, або що є обов'язані до військової служби в резерві — до виконування професійної військової служби.

Незалежно від випадків перенесення до резерви або в стан спочинку, передбачених в окремих приписах, що з'ясовують права й обов'язки професійних воїнів, Міністер Народної Оборони може кожночасно переносити до резерви, або в стан спочинку ті особи, які виконують професійну військову службу згідно приписів закону 1, (вище), якщо перестануть бути актуальними обставини, що спричинили покликання тих осіб до виконування професійної військової служби.

До кінця 1955 р. приписи закону 1 і 2 (вище) стосуються також до жінок, які призначенні до помічної військової служби з тим, що обов'язок виконування

ними професійної військової служби кінчиться найпізніше з днем закінчення 40 років життя.

Артикул 104 нормує переформування т. зв. «надконтингентових» бригад ПО. «Служба Польщі» у військові відділи, що складаються з вояків, які відбувають заступну військову службу.

Артикул 111 передбачує можливість позбавити польського громадянства ті особи, що, перебуваючи закордоном, сминають виконувати військові обов'язки та тих, що перебувають закордоном без притисканого дозволу військових властей.

Головне значення цього закону в тому, що він опирається на кадрово-територіальні системі і передбачує підготовку всіх громадян до військової служби. Аналізуючи подінок постанови закону варто звернути увагу на такі пункти:

а) нова організація збройних сил дає можливість повної мобілізаційної справности збройних сил і уможливлює військово вишколити майже всі людські резерви.

Поділ збройних сил за родами зброї усправнює керування і запевняє кращу організацію і контролю вишколу. Створення військ протилетунської оборони вказує на належне доцінювання повітряної загрози.

б) Поповнення і адміністрація резервами збройних сил переходить під управу військових чинників інші ж державні власті і територіальна самоуправа є тільки співпрацівними чинниками. Це є грунтовна зміна в дотеперішніх приписах, які доручували цивільним властям проводити бранку при співдії з військовими властями. Ці зміни загострювати муть бранку. Військо, а не цивільні власті, дедикуватиме про кількість і якість змобілізованого рекрута.

в) Обніження віку бранки з 21—20 років життя побільшує контингент військово вишколених громадян. Устійчина горішньої межі віку чоловіків, що підпадають під загальний військовий обов'язок, означає, що навіть старші річники підлягатимуть деяким правним обмеженням та кожної хвилини зможуть бути покликані до активної служби.

г) Диференція активної військової служби дає змогу військово перешколити всіх мобілізованих.

Активна служба не потребує коментарів.

Територіальні військові служби треба присвятити декілька слів. В законі не сказано про істоту їх організацію територіальних одиниць. Не є таємницею, що новий закон не є «польського походження», він явліється копією відповідного советського закону, то ж там треба дошукуватися зразків для територіальної військової служби. В ССР були формовані військові відділи за територіальними критеріями, то значить, що кожна фабрика, установа чи село давали поповнення для якогось окресленого підвідділу (чота, сотня чи курін). Не важко, чи польська організація відповідає в усіх подroбцах советській, — істотне тут факт, що заведення того роду служби в Польщі уможливить перевищкулі всіх людських резервів і разом з активною службою побільшити мобілізаційні здібності збройних сил.

Служба в резерві в сполучці з військовими вишколами дає запоруку тримати на доволі високому рівні вишколу навіть старші річники резервістів.

г) Приписи закону про військову службу на випадок мобілізації і на час війни дуже лякотні. Очевидчі, що спричинене намаганням заховати в таємниці військове законодавство в часі війни.

д) Приписи про військовий обов'язок жінок уможливлюють використати жіночу військову службу в за піллі і на власних теренах та тим притягти більше чоловіків до фронтової служби. Та частина закоду підсушає думку, що в часі війни на плечі жінок спаде чимала частина тягару не лише праці в промислі й на полі, — на що вказує сьогоднішня система вишколу жінок до типово чоловічих професій, — але й тягар служби в війську.

Немає найменшого сумніву, що новий закон про військову повинність це копія відповідного советського законодавства, зрештою цього не скриває й варшавський режим.

Підполковник В. Вінавер (військовий правник), обговорюючи новий закон на сторінках старшинського місячника «Наша Мисль», що виходить у Варшаві, пише: «Створення нового закону про загальну військову повинність має зasadниче значення для нашого війська: воно бо означає, що наше молоде народне військо, зrodжене в огні боротьби з фашизмом і внутрішньою реакцією, скріплю під час будови підстав соціалізму — розвинулось в сперті на тривкі основи Збройні Сили — збройне рам'я держави й диктатури пролетаріату».

Новий закон, вводячи випробувані в будові Червоної Армії організаційні форми Збройних Сил, форми, що найкраще відповідають суспільним і економічним

устроєвим умовам нашої країни, відкриває перспективи дальнішого розвитку наших Збройних Сил. Ці перспективи — це підвищення вишколу війська, поширення засяту того вишколу, підготова всіх здібних наситити зброю промадян до оборони незалежності Речі Посполитої і устрою народної демократії, що веде до соціалізму. Це зрешті побільшення нашого вкладу в таборі мир, що групується довкруги Советського Союзу».

Оцінюючи цей закон, приходиться безсторонньо ствердити, що він дає дійсні підстави розбудови і створює можливості в короткому часі збройні сили поставити в мобілізаційну готовість. Безпосереднім вислідком проводження в життя цього закону є бранка в жовтні ц. р. замість одного двох річників, — в висліді чого в 1950/51 році виконуватимуть активну військову службу означені три призовні річники.

Переклав Євген Пріора

*Полк. К. Г. Ланза: Міжнародний військовий огляд.
„Ю. С. Комбат Форзез“, Піхотно-артил. журнал, Вашингтон, червень 1951.*

Автор, аналізуючи сучасну політично-військову ситуацію двох блоків: комуністичного й демократичного, подає при тому загальні дані про сили обох столін, стратегію та висні плани ССРУ у відношенні до інших держав. З уваги на деякі цікаві дані й критичні завваження дотично військової політики західного блоку держав та реалізм, з яким він підходить до оцінки сучасної ситуації, уважаємо що не від речі буде познайомити наших читачів із міркуваннями американського військовика.

Комуністичні сили

Приблизне число советських дивізій оцінює автор на 175 дивізій, що розміщені по таких країнах:

в Північній Європі	20 дивізій
в Середній Європі (не вчисляючи сателітських дивізій)	35 "
на Балкані (не вчисляючи сател. дивізій)	30 "
на Кавказі й біля кордонів Ірану (враз із якими 3—4 сателітськими дивізіями)	30 "
на Далекому Сході (не вчисляючи китайських та північно-корейських дивізій)	35 "

Щодо числа дивізій у резерві, то дехто оцінює їх навіть на 50, з яких кожна налічує ок. 12 000 бійців.

Центральне положення комуністичного блоку держав дає їм чималу географічну перевагу. Советські сателіти охороняють зовнішній рубець цього блоку. За залізною завісою воно без труду можливе перекидати наземні сили з одного театру операцій на інший, чи то дати підтримку котрому небудь з-поміж сателітів.

Сили сателітів налічують приблизно: 292 дивізії (з них 80 в Європі та 212 на Далекому Сході), в тому:

у Північній Кореї	12 дивізій
в Китаї (згідно із советськими заподаннями)	200 "
в Албанії	1 "
в Болгарії (згідно з югослав. заподаннями)	14 "
в Мадярщині	15 "
в Румунії	15 "
в Чехословаччині	15 "
в Польщі	20 "

На папері то комуністичні наземні сили куди більші ніж протикомуністичні. Та це тільки на перший погляд так видеться. Китайських та північно-корейських дивізій не так то легко перекинуті на інший театр операцій. Так само сумнівна й лояльність європейських сателітів. За винятком Болгарії, що, мабуть, справді просоветська, всі інші сателіти настроєні протикомуністично, і тримають їх тільки

силою. Вони легко можуть перемінитися тільки в колоду при нозі. Важко відповісти, чи вони схочуть бити своїх давніх ворогів — Югославію, Грецію й Туреччину. Краще все ж вчисляти, що так.

Комуністичне летунство на практиці усе російське. Немає впovні вигідних даних щодо його сили. Назагал то воно перевищає числово протикомуністичне летунство, хоча й недостає йому деяких типів літаків, зокрема ж далеколітніх бомбовиків.

За винятком підводних човнів комуністичні морські сили занедбані. ССРУ доволі сильний щодо числа підводних човнів, та все ж не сильніший від західного блоку.

Всі комуністичні сили підлягають одному командуванню — Політбюро в Москві. Цей факт являється дуже важливою стратегічною перевагою комуністичних сил. Панує та ж загальне переконання, що право рішати про день наступу в руках Сталіна. А в міжчасі всі ці сили зібрані на поготові на своїх позиціях.

Протикомуністичні сили

Флота США куди вища від комуністичних морських сил, і подібно, мабуть, справа мається із пануванням у повітря. Зате на суходолі сили США на багато не дорівнюють комуністичним. Щоб зарадити тому то 12 протикомуністичних народів зорганізували Північно-Атлантичний Союз, а з інші — заключили Тихоокеанський Пакт. І тут і там США являються найсильнішим і найвпливовішим членом. Згідно з точками обох договорів держави-члени зобов'язані діяти тільки на території засягу підписаного ними договору.

США прийшли до частинної згоди з Туреччиною та Грецією, далі ж порозумілися з Югославією та поробили заходи, щоб дійти до згоди з Еспанією.

Число всіх протикомуністичних сил у формі дивізій, чи то їх рівновартніх одиниць, як і їх розподіл представляється так:

в Кореї (враз із південно-корейськими частинами та частинами ОН)	15 дивізій
в Японії	2 "
в Гонг-Конг	1 "
в Індо-Китаї	4 "
в Малаї	3 "
в Австралії й Ново-Зеландії	2 "
на Середземному Морі (Суез, Тріест, Мальта, Гібралтар, Кипр)	3 "
у французькій Африці	5 "
в Туреччині	18 "
в Греції	6 "
в Югославії	30 "

в Італії	3	"
в Єспанії	20	"
в Португалії	2	"
армія Півн.-Атлант. Театру Операцій в Німеччині (під кінець 1951 р.)	15	"
в Норвегії й Данії	2	"
в резерві (в США, Великобританії, Канаді, тощо)	10	"
		разом 141 дивізій

При тому треба відмітити, що разом західні дивізії начислюють трохи більше бійців ніж советські.

З числа усіх протикомуністичних сил тільки 30 дивізій (себто 22%) по половині насьогодні розділені на Корею й Німеччину, себто території, де комуністичний наступ уже почався чи то загрожує. Яких 111 дивізій (себто 78%) сьогодні розсипані по всьому світі і їх відразу в бійзвести не було б можна. Вистачить порівняти тільки цей розподіл із тим, як розміщені комуністичні сили враз із їх внутрішніми комунікаційними лініями та змогою сконцентруватися на котромунебудь із театрів воєнних операцій в Європі чи то в Азії.

Стратегія протикомуністичного блоку

На нещасти є її стратегія протикомуністичного блоку порушує елементарні закони всякої стратегії. Та обставина, що цьому ніях зарадити не можливо, в нічому не міняє самого факту основної слабості й недоліків оборонних плянів.

Єдність командування. Кожна з-поміж 16 названих вгорі територій, де розміщені протикомуністичні сили, має бодай одного свого власного власного командувача і в жодному випадку вгляд цього командувача не йде далі поза його власний театр операцій. І це тоді, як советське зцентралізоване командування контролює не тільки всі військові сили, об'єднані під одним начальством, але й усі позавійськові сили. У Північно-Атлантійському Союзі 12-ти держав як і в Тихоокеанському Пакті 3-хъох держав вимагається однозгідна ухвали членів для кожного важливого виступу. Не легко воно щось зробити в такого роду союзі. Треба було аж двох років, щоб заледве покласти початки під якусь Армію Північно-Атлантійського Театру Операцій.

Розпорядження. Вистане кинуті оком на та-бельку розміщення дивізій, щоб переконатися, як далеко порушено тут засаду сконцентрування сил. Які тому причини?

Туреччина й Греція звернулися були з проханням прийняти їх до ПАТО й заявили свою готовість співпрацювати. Не допускання їх довше з уваги на застеження держав Бенелюксу та Скандинавії, які побоювалися, що це їх могло б втягнути в якусь війну на Середземному морі. Тим самим ізольовано 24 дивізії на правому крилі того ж ПАТО у якійсь майбутній європейській війні. Якщо не вдалося б утримати балканського терену, то комуністичні сили мали б вільний шлях до Північної Італії, та Південної Франції. Очікуючи розв'язки цього питання, Туреччина відмовлялася дозволити США на розбудову летунських баз на її території.

Югославія попросила від США воєнного матеріялу для забезпеки перед загрозою комуністичного наступу й такі матеріяли уже дістає. Заявила теж, що братиме участь в європейській війні по строні армій ПАТО. Маршал Тіто заявив, що має добрий воєнний план. Детайлі його не знані. Якщо Югославія буде заатакована й відступить від болгарського кордону в гори, чи то не витримає офензиви від півночі, то комуністичні з'єднання залишать Грецію так, як це 1941 року зробили були німці. Могла б бути втрачена Греція, а Туреччина ізольована, ще залишаючи тимчасово Північну Югославію. США пробували довести тут до якійсь

такої угоди, та це не повелося. Югославія, не зважуючи на те, що отримала від США допомогу, й далі не дозволяє ніякому американському літакові пролітати понад своєю територією.

Еспанія настроєна дуже протикомуністично й заоферувала свою допомогу ПАТО, яку однаке було відкинено.

Оборона. Північно-Атлантійський Союз обирає Західної Європи, ОН обирає Корею. Скрізь протикомуністичні сили відступили й ініціативу противниковій обороною та заскочення ж у дефензивному пляні можливе тільки від сторони противника. І так то комуністам вдалося заскочення в Кореї 25 червня 1950 вперше, а китайцям у п'ять місяців пізніше вдруге. В початках в обох випадках противник добився поважних успіхів.

Статегічна дефензива рідко коли вдається. Вона бомагає переваги в людській силі, матеріалі та в часі. А кожний з цих моментів, як виглядає, промовляє не на користь, протикомуністичних сил.

Німеччина й Японія. Якщо б ці дві країни можна було знову озброїти та включити до протикомуністичних сил, то ці останні перевищали б силу комуністів. СССР завзято протиставиться цьому, хоч і сам — всупереч договорів — озброїв всіх своїх сателітів.

Німеччина не виказує надто великого ентузіазму дnia справи озброєння. Її симпатії власне більше по стороні заходу ніж росіян, але ж не вірить вона, щоб дотеперішні пляни спинили Кремль та боїться, що її озброєння тільки стягне у висліді на неї кару Кремля.

Російські воєнні пляни

Найдавніші советські пляни щодо війни з США були складені б. 15. 1. 1945. Це був плян на довшу мету, що охоплював біля 20 років з війною з США. Як кінцевою фазою. Попередні фази його були такі:

Театр війни:	час виконання:	шляхом:
Балканы й Східня Европа	1945	советської окупації
Китай	1950	при помочі китайських комуністів
Корея й Японія	1951	при помочі місцевих комуністів, підтриманих збройстощаціями
Індія	1953	місцевими повстаннями
Південно-Східня Азія	нестійно дати	місцевими повстаннями
Туреччина	"	"
Північна Африка	"	"
Західня Європа	1957	війною з допомогою 5-тих колон
Британські острови	1957	"
США й Канада	1952—3	війною, що закінчується інвазією з повітря

Фазу першу й другу довершено, фазу ж третю розпочато своєчасно, та не закінчено ще згідно з пляном. Советська преса заповідає, що Індія прилучиться до комуністичного світу приблизно в 1953 р. навіть без того, щоб була потрібна аж війна. Сильні комуністичні збройні рухи активно підтримуються зараз в Бирмі, в Малаї та в Індо-китаї.

Відповідно до нових змінених обставин цей воєнний плян проглянено в 1949 р. Основна зміна тут була — підготуватися до війни з США приблизно на 1953 р., якщо зайде потреба.

Реалізується цей плян крок за кроком — із завоюванням Азії, звідки буде розпочата війна з Західною Європою, після якої знову ж прийшла війна із США. Плян не передбачає ведення війни на два фронти в

тому самому часі. Проте й це, ймовірно, змінено на протязі двох останніх років. Розміщення советських частин промовляє за можливістю війни рівночасно на три фронти: на Далекому Сході, на півдні (в Ірані та на Близькому Сході) та на заході. Росія розуміє зараз також, що війна на котромунебудь з-поміж тих фронтів означатиме автоматично війну з США.

Вони тим самим не дивно, що зайдла потреба в новому прогляненні цього воєнного пляну.

В січні 1951 тіддався альянтам в Австрії один советський старшина. Він заявив, що являється працівником відділу розвідки ССР та приніс із собою те, що можна б назвати біжучим воєнним пляном ССР. Подавав себе за сина колишнього російського начальника штабу з 1941 р. — ген. Шапошнікова.

Основою концепцією цього пляну являється можуття стратегічна й тактична офензива. Армія ПАТО буде переможена сильними наступами в парі з розбудовою власних дефензивних ліній. Розчислють, що армію ПАТО можна буде знищити впродовж 15 днів.

Рівночасно з наступом на Західну Европу розпочеться другий наступ на південному фронті у двох напрямках: на Іран та на Близький Схід аж до Суецького каналу. При помочі сильного летунства впари з доломогою арабських повстанців буде позбавлено ПАТО баз у Північній Африці. При окупації Західної Європи не буде роблено жадних спроб інвазії на Британські острови і тільки укріплятиметься атлантическе побережжя.

Безпосередньо після окупації Західної Європи буде розпочата загальна офензива в Азії. Для цієї цілі зараз приготовані вже 100 советських та 200 китайських дивізій.

Плян цей не подає жадних дат і ці згадані операції повинні закінчитися в рік після того, як розлічиться наступ. Тоді й буде запропоновано США мир. Цей переповіджений плян, може, є тільки трюком, але так само може бути й правдивим. За першим промовляє його закінчення — щодо оферти про мир для США. Це звичайне запрошення не вміщуватися ні в далекосхідні ні в західно-європейські справи і вдоволитися мирною екзистенцією з тегемонією в Західній Півкулі. Він спрямований на те, щоб дати підтримку тим американцям, що пропонували, щоб США

скупчили свої сили для оборони Америки й не починали воєн на віддалених територіях.

Решта ж цього советського пляну може бути вповні вірна. Сам він стратегічно правильний і совети можуть мати подостатком сил для конечних тактичних успіхів.

Атомова війна

24. 3. ц. р. диктатор Аргентини Перон заявив, що його країні 16. 2. відкрито спосіб витворювати контрольовану нуклеарну реакцію та виробляти необхідні для того матеріали, що не вимагають жадних рідких мінералів таких, як ураній, і то в більших кількостях та порівняно дешево. Ця заява, якщо згідна з правою, означає, що атомові бомби можуть бути вироблювані скоро в великих скількостях та в кожному об'ємі. Американські науковці опрокинули цю аргентинську заяву, як неправдогодінну.

Вже більше ніж рік тому советська преса натякала, що ССР може виготовляти атомові бомби, куди винці і щодо якості і щодо кількості від американських. В вересні м. р. визначний британський науковець-спеціяліст від атомових дослідів професор Понтечорво (походженням італієць) вітк до ССР. Прибувши до Москви виголосив він промову, у якій сказав, що він так довго працював у Британії, як довго там можна було чогонебудь навчитися та, що він задоволений зараз, що і американці і британці відстають позаду в атомових дослідіах.

Згідно з зізнаннями перебіжчика Шапошнікова советські дослідники відкрили тасмницю, як виробляти керовані на віддаль стрільна, що везли б атомові чи біологічні вантажі геть аж почерез Атлантический океан. Але їх продукції ще не розпочато.

Опрокидати чужі заяви щодо нових відкритий тільки на підставі того, що наші дослідники не дійшли ще до них, дуже ризкована річа. В 1918 р. американські артилерійсько-гарматні експерти не хотіли повірити, що якась німецька гармата обстрілює Париж, бо ж це давало відстань 76 миль, а це видавалося неймовірним. Але так воно було. Советських і аргентинських заяв щодо нових методів виготовлення атомових стрілень не слід недоцінювати.

О. Ф.

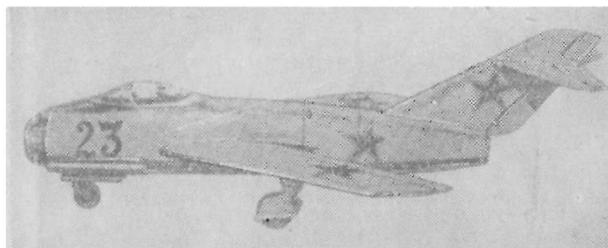
Советський місливський літак МІГ 15.
(„Флюгвер унд Технік”, Фрауенфельд (Швейцарія), за травень 1951)

Советський місливський літак МІГ 15

Уведений в бойову дію на Кореї північно-корейськими та китайськими частинами місливський літак МІГ 15 був сконструйований подібно як і всі попередні літаки типу МІГ двома відомими советськими конструкторами літаків Мікояном і Гуревичем. Від деякого часу тип МІГ 15 продукується вже серійно і можна його запримітити в чималому числі і в ССР, і в окремих державах-сателітах. Літак цей порівняно невеликої ваги. Його опанцирення дуже легке й відновідно до того сам літак досягає дуже великої швидкості та поворотливості. Аеродинамічно він дуже добре сконструйований й дається легко розібрати на свої головні складові частини. Те, що їх можна скоро у випадку пошкодження обмінати, дуже облегчує його направу на фронті. Так, напр., заміна одного його крила дається провести в декількох хвилинах.

Будова: МІГ 15 побудований увесь з металу, одноособовий з однопластовими крилами, прикріпленими до кадовба по середині його висоти. Крила та керування стрільчасті. Крило, що звужується у кінцеві частини, насаджене під кутом біля 40°. На задньому рубці крила прикріплені приземнювальні рухомі прикрильці. Зовнішні крила мають прикрильці для скріплення поперецю стійкості (стабільноти) крила при великих кутах наставлення. Для більшої поворотливості крила насаджені стрільчасто у формі оберненого V.

Кадовб у перерізі має круглу форму і зпереду його є круглий отвір впускати повітря та позаду турбіна. Кабіна летуна вбудована перед переднім рубцем крил та має покривець із штучного скла. Позаду цього відсувного накриття кабіни вміщена на горішній стороні кадовба коротка палочкова антена. На долішній стороні кадовбища додані по обох сторонах кадовбищного носа два прибудівки.

Советський місливський турболітак типу МІГ 15.

Первісно панував здогад, що у них приміщені циліндрові старові цівки якогось автоматичного ракетомета, чи то безвідштовхної зброї. Але там, маєтися, звичайні кулемети, для яких уже не знайшлося місця в передній частині кадовбища по-

при отвір на повітря, кабіну та схов переднього (бугового) колеса. Бокове керування помітно велике. Його стрільчастість незвичайно велика й вистає вони далеко ще поза кінчик кадовбища. Не менш стрільчасте трапеційдне висотне керування приміщене близько горішнього рубця кільового поплавця. Тому й бокове стерно розділене на дві частини: горішню й долішню. В задній частині кадовбища вміщено по обох його сторонах великі гальмувальні клапани, що, порушувані гидравлічно, відчиняються вниз до переду.

Головні колеса підтягаються в крила до себе. Звідси й вузький профіль крила у спідній частині дещо відстает.

„БРОДИ” Збірник статей і нарисів за ред. О. Лисяка, Мюнхен, 1951, 164 стр. видання Братства к. вояків I УД УНА

Перед нами чепурно видана книжка про 1 УД „Галичина”, річ, якої укр. громадянство очікувало від довшого часу, як зрештою стверджують одно-згідно всі рецензенти — прихильні, менш прихильні й ворожі. Увага приділена цьому виданню не безпідставна: тут бо йдеться не тільки про одну із військових формаций, але й про одну з укр. політичних концепцій, якої I УД була військовою дитиною. Про концепції творення укр. проти большевицької частини в останній світовій війні по німецькій стороні. Питання це як із уваги на факт існування в часі творення I УД — УПА, так з уваги на те, що за концепцією I УД стояли німецькі чинники, яким тоді майже все свідоме українство виповіло холодну чи гарячу війну, було завзято обдискутуване як у 1943 р., коли I УД творено, так і після капітуляції Німеччини.

Створення I УД проголошення 28. 4. 1943 р., 17. 7. виїхали перші транспорти на військовий вишкіл, а 5. 7. 1944 р. прибули перші її ешелони під Бродами, де дивізія зайняла становища в другій лінії оборони на противольшевицькому фронти. У ви-сліді успішної большевицької offenзиви в половині липня кинуту в першу лінію укр. частину враз із іншими з'єднаннями німецького XIII армійського корпусу було окружено й розбито далеко переважаючими большевицькими силами. Решткам I УД вдалося з 17.—21. 7. прорвати перстень оточення і враз із німецькими недобитками пробитися на Закарпаття. Із них та із свіжомобілізованих зборовано згодом „другу” I УД, що весною 1945 р. брала участь в боях із большевиками на схід в Грацу.

Один із найдраматичніших моментів історії I УД це битва в брідському кітлі в липні 1944 р., що коштувала біля 4 000 вбитими й раненими впродовж трьох-четирьох днів. Саме цій центральній події і присвячена книжка. Але чи не третину її об'єму становить з'ясування того „психічного клімату”, що супроводив постання дивізії, а саме, відношення I УД до питання укр. визвольної боротьби в лавах УПА та до проблеми місця I УД в історії укр. військових формаций. Другу частину книжки присвячено змалюванню самої брідської битви.

Серед авторів першої — загальної частини зустрічаємо к. члена військової управи — інж. М. Хронюкта („Паралеля між визвольною боротьбою українців у двох світових війнах”), що у 1943 р., як зрештою і зараз пробує знайти аналогію поміж I УД та куренем УСС у першій світовій війні.

Віддано слово і представникам підпільної концепції 1943 р.: о. д-ру І. Гриньохові. Він у статті „Дивізія Галичина” і українське підпілля” з'ясовує причини негативного відношення укр. підпілля до політичної концепції творення укр. частини по німецькій стороні і далі з'язки того ж підпілля із воящтвом I УД в період після брідської битви.

Про працю підпілля внутрі I УД говорить стаття

Погін: Турбіна з радіальним згущувачем, мабуть, скопійована з типу Роллз-Ройс «Нене» із зрушеною спроможністю біля 2300 кг.

Призида: Ширінь 10,8 м, довжина 12,2 м.

Льотна спроможність: Максимальна подорожня швидкість біля 950 км на годину, найвища скорість біля 1100 км на годину, межова висота польоту понад 15000 м.

Узбрієння: Дві машинові гарматки калібру 20-37 мм у прибудівках по обох сторонах носа кадовбища, два кулемети калібру 12,7 мм у насадах крил.

О. Ф.

інж. Б. Підгайного „Два шляхи—одна мета” з перспективи старшини I УД.

З'язкі старшин I УД із УПА в період перевування I УД на території Галичини присвячений і нарис Р. Долинського „УД та УПА під Бродами”. Всі автори одно-згідно стверджують тісні з'язки і співпрацю укр. воящтва I УД із підпіллям.

Багато дискусій досі викликала інша загальна стаття у книжці — д-ра Л. Ортінського „І УД на тлі політичних подій другої світової війни”. Автор її — один з-поміж старшин I УД — старається дати критичний погляд на стан укр. військової справи і на національну політичну думку на ЗУЗ поміж двома світовими війнами як і в часі другої світової війни і врешті пробує висвітлити політичну атмосферу в самій I УД (зокрема проблему: українці-німці). Оборона автором того елементу укр. молоді, що до I УД пішов не зважаючи на принципово негативне ставлення підпілля до I УД при одночасній „мовчанці” досі саме відвічальних за політичне вивінування I УД її творців українців стягнула на адресу автора закиди по праву належні творцям I УД.

Те саме питання про відношення укр. політичної думки до жертви, складеної дивізійниками найяскравіше у битві під Бродами заторкає і вступна стаття редактора збірника О. Лисяка „Битва без легенд”.

Другу частину статей присвячених вже описані самого було започатковує загальний нарис кол. начальника штабу I УД німця В. Д. Гайке „Бій під Бродами”. Це власне суха, твереза оцінка бойової варості I УД та тієї трагічної ситуації, в яку поставлено німецьким командуванням цю молоду укр. частину. Ця, на жаль, рідко перетикувана датами стаття робить враження ще одного оправданого обвинення німецького співвідвічального за долю частини старшини вищому німецькому командуванню. Стаття ця, як і дальший нарис того ж автора „У кітлі” це переклад із його виготовленої для друку книжки про I УД п. н. „Вони хотіли волі”. Стаття проливає чимало світла на невідрадні відносини в німецькому командному складі I УД, а що водночас було однією з основних причин важких бойових втрат частини.

Дальші нариси це власне льокальні ілюстрації до цієї трагічно-фатальної змістом оцінки В. Д. Гайке. Статті: Д. Феркуніка „Уривки з щоденника”, Ф. Кордуби „Дивізіон тяжкої артилерії під Бродами”, М. Длабоги „В артилерійському полку”, П. Силенка „За прорив з оточення”, М. Л. „Піонери” І. Полюляха „На зустріч танкам”, Л. Ортінського „Ми повернемось” (з військового щоденника), за винятком одного тематично іншого нарису (С. Гуляка „Празник св. Петра і Павла в окопах”—прогостину довколишніх дівчат-селянок в Фюзилерському курені на становищах), все це репортажі — нариси — спомини та уривки щоденників із описами

жахіть модерної війни, які ілюструють водночас поставу укр. вояка у цій приреченій згорі ситуації без виходу

В боях у брідському кітлі брали участь крім І УД ще чотири німецькі дивізії. В дивізії, зокрема ж в її старшинському складі, був чималий відсоток німців. Звичайно говорять, що спільні бойові перевживання єднають товаришів спільної долі й не долі. Та мабуть це не припадок, ні вислід моди, що ніде серед цих нарисів не зустрінеться з теплим словом в сторону німецьких колег-співтоварищів цього бою. Це ще одна ілюстрація для тези, що про німецько-українську симбіозу в тій частині охоти, ні умов не було.

Як сміливе заторкнення проблеми І УД і „дивізійників“ устами їх самих „Броди“ добрий початок. Як книжка військових споминів із участі українців у модерній війні „Броди“ дуже цікава сторінка. Правда, через свій часово-обмежений матеріал, звязаний тільки з однією трагічною битвою може надто односторонній.

Врешті слід з присміністю відмітити, що книжка багато ілюстрована знімками мистецькими рисунками та ситуаційними шкіцами з бою.

О. Г.

Сталінські Яничари

Kazimierz Smogorzewski, „Wiadomości“, London, Nr. 18, 13. 5. 1951

Західні держави мають перевагу над морськими силами ССРС і його сателітами і навипадок війни не можуть бути поважно загрожені на морі. Повітряні сили Заходу і Сходу кількісно менш-більш однакові, але Заход стоять далеко вище з погляду якості вивічування летунства, має багато краще вишколені летунські кадри і може легко здобути також кількісну перевагу. Большевики мають сильну перевагу лише на суходолі. Совети мають на континенті Европи у вісім разів більше дивізій, ніж держави Атлантического пакту. Кількісно і силою вогню ССРС у шість разів сильніший на суходолі від держав Атлантического пакту. За два роки озброєння західних держав все ж таки ССР буде мати подвійну перевагу.

Суходільні сили Заходу на європейському континенті дорівнюють сьогодні 21:6 дивізій. 1953 р. ці сили ще збільшаться до 68 дивізій. ССРС має сьогодні, як це оцінюють військовики Атлантического пакту, 175 чинних дивізій, з чого 88 на заході від лінії Нарва, Менськ, Київ, Одеса; з того 28 дивізій у Східній Німеччині, 3 — в Австрії, 7 — в Польщі, 16 — розкинені на залізничних шляхах Угорщині та Румунії і кілька дивізій у Болгарії. До цього треба додати сухопутні сили сателітних держав, що дорівнюють 55 великим одиницям, а за 2 роки збільшаться до 70 великих одиниць (-без Східної Німеччини).

Повне озброєння сателітних держав почалося два роки тому, з хвилиною призначення маршала Булганина шефом т. зв. бюро союзних військ. Тоді починається остаточна советизація армій сателітних держав — це третій етап советизації тих армій. На першому етапі — большевики послуговувалися ще старими старшинами. На другому етапі — під різними претекстами усувано цих старшин, а на їх місце приходили нові, вже з советського виховання. Передвоєнні старшини ще залишилися на високих становищах. На третьому етапі їх замінено советськими офіцерами або перебраними в військові мундюри комуністичними діячами. В Польщі усунено Жимерського, в Чехо-Словаччині Свободу, Пальфі-Естеррайхера в Угорщині і Романеску в Румунії — зліквидовано. Болгарські Кіюв і Булгарінов та мадярський Солеом-Шік — сидять у в'язниці. На їх місце до Польщі прийшов Рокосовський і Корчиць, Панчевський і Греков — до Болгарії. Совети ввели в арміях сателітних держав свою організаційну структуру, советське озброєння, методу виховання тощо, на зразок советського уведено також законодавство у військовій ділянці. Між іншим вік бранки з 21 річника знижено на 20 річник, що уможливило в 1950 р. прийняти до війська зразу 2 річники. В піхоті служба триває 2 роки, в летунстві і морській флоті — 3 роки, у „внутрішніх“ військах — 27 місяців.

Суходільна армія складається: з піхотних дивізій (3 піхотинські полки і полк артилерії з кінним

запрягом, враз із службами 11 тисяч чоловік); змоторизованих дивізій — забезпечених достатнім автопарком; з механізованих дивізій (два полки моторизованої піхоти, полк танків і полк змоторизованої артилерії, разом — 8.500 чол.); панцерних дивізій (3 полки танків, полк змоторизованої артилерії, разом — 250 танків, 7 тисяч чол.). В декотрих сателітних арміях є самостійні гірські і кінні бригади. Дивізії об'єднані в армії, а в час війни — армії об'єднуються у фронти.

Всюди заведено т. зв. внутрішні війська, — советський відповідник — війська МВД і МГБ. Вони підлягають міністерству безпеки. Їх ділять на т. зв. корпуси внутрішньої безпеки і військо охорони пограниччя. Ці поліційні відділи по можливості змоторизовані, озброєні танками й гарматами, а в ССР мають також тактичне летунство. Їх завдання — в час миру забезпечувати внутрішній устрій держави, в час війни також утримувати порядок на тилах фронту, включно з придушенням бунтів фронтових частин.

На третьому етапі Кремль почав забезпечувати війська сателітних держав нормальним військовим советським вирядом і озброєнням. Тепер війська сателітних держав озброєні советськими легкими й тяжкими кулеметами, 80 і 120 мм. мінометами, 76 2 і 122 мм. гарматами і гаубицями, 152 мм. гаубицями, 85 мм. протилетунськими гарматами і танками типу Т-34. Найтяжча артилерія і моріні танки — зарезервовані тільки для советських дивізій. Сателітні держави мають лише тактичне летунство, тобто: винищувачі; розвідочні і легкі бойові літаки. Вже мають також ракетні літаки типу Мікоян і Гуревіч. Морської флоти в сателітних державах ССР не розвиває.

Розвивається в сателітних державах під найсильнішим контролем советів також воєнний промисел, але однією, щоб узaleжнити його від советської промисловості. Найбільш різномірну воєнну промисловість ще має Чехо-Словаччина, що продукує тармати, танки, навіть ракетні літаки советських зразків. Польща продукує ручну зброю, легкі гармати й амуніцію. А тепер будеся фабрика самоходів і тракторів, напевно рівночасно танків в Жераню і Новій Гуті під Krakowem. Колишня фабрика Вайса під Будапештом і фабрика в Брашові в Румунії також, крім авт, продукує танки. ССР залишає собі місце бути базою військового вивіннання для сателітних держав.

Сьогоднішній стан суходільних сателітних держав подає автор в оціні таблиці, яка є спробою оцінки:

	Людність в міл.	Бойові війська	Внутр. війська	Відмінні 1951	Весна 1952
Польща	22.0	420.000	90.000	15	20
С. Німеччина	17.3	70.000	50.000	0	13
Румунія	15.9	255.000	70.000	9	12
Чехо-Словаччина	12.4	190.000	60.000	8	12

Угорщина	9.2	135.000	50.000	8	12
Болгарія	7.1	170.000	40.000	11	11
Албанія	1.2	40.000	10.000	3	3
Разом:	88.1	1.280.000	370.000	55	83

Карта військових округів та осідків дивізій у сучасніх державах.

Польща: 16 дивізій. Польща поділена на чотири воєнні округи. Варшавська воєнна округа (командир — генерал Роткевич, з дивізіями: в Варшаві (1-ша), Любліні (3-тя), Ольштині (15-та), і в Білостоку (18). Бидгощська воєнна округа (командир — генерал Полтужицький) з дивізіями: в Бидгощі (14-та), в Лодзі (8-ма), в Щецині (12-та), і в Гданську (16-та). Вроцлавська воєнна округа (командир — генерал Стражевський) з дивізіями: в Вроцлаві (10-та), Калішу (4-та), Познані (5-та) і в Елсні Гурі (11-та). Краківська воєнна округа (командир — генерал Кеневіч) з дивізіями: в Кракові (6-та), Кельцах (2-га), в Жорах (7-ма) і в Ряшеві (9-та). Чотири дивізії ВП (Війська Польського) змоторизовані, в чотирьох переведують механізацію і формують 4 нові панцерні.

Чехо-Словаччина: 8 дивізій. Представник Булганина маршал Конев, а шеф совєтської військової місії в Празі — генерал Гусєв, що мав в своєму розпорядженні шість совєтських генералів, 30 полковників, 70 майорів і кілька сот нижчих офіцерів. Чехо-Словаччина поділена на три військові округи. Перша Празька округа має 4 дивізії: 5-та в Празі, 11-а в Пільзні, 13-та в Карлових Варах і 1-ша в Чеських Будйовіцах. Осідок другої воєнної округи в Брні, з дивізіями — 3-ю в Кромеріжі і 7-ю в Ічині. Третя воєнна округа — Братиславська, з дивізіями 4-ю в Жиліні і 9-ю Нітрі. Тепер творять 4 змоторизовані дивізії, 4 змеханізовані і 4 панцерні. Крім того в Чехо-Словаччині є 11 незалежних артилерійських бригад.

В останніх двох роках совєти прогнали ген. Свободу, міністром військових справ — ген. Чепічка, зять Готвальда. Минулого року прогнали також шефа головного штабу — ген. Драгача, а на його

місце призначили ген. Прохазку. В березні минулого року арештовано ген. Райчіна, з походження жида, першого віцеміністра військових справ, і ген. Новака, командира Бриненської воєнної округи, за спротив советизації армії.

Угорщина: 8 дивізій. Угорщина поділена на 4 воєнні округи, які мають 8 великих одиниць. Перша з осідком в Будапешті має дивізії в Будапешті і Кечкемет; друга округа — Дебрецен, з дивізіями в Дебрецені і в Мішкольці; третя округа — Кішкунфеледьгаза, з дивізіями на місці і в Сольнок; четверта округа — Печ з дивізіями в Печ і в Секешфегервар. Плянується створити ще 4 дивізії.

Советизація мадярської армії почалася у вересні 1947 р., коли міністром військових справ був призначений Міхаль Фаркаш; а головнокомандувачем ген. Ревеш, який народився в Росії. Після ліквідації ген. Пальфі-Естеррайхера 24. жовтня 1949 р. за „тітоїзм” шефом штабу став ген. Селен-Шік, Його арештували також у вересні 1950 р., а на його місце прийшов ген. Батта-Бац.

Румунія: 9 дивізій. Румунія поділена на 3 воєнні округи: 1-а (Яси), з дивізіями в Ясах і гірською бригадою в Таргул-Муреш; 2-га (Букарешт) з дивізіями в Пітешт і Брашові та гірською бригадою в Сіная; 3-тя (Клоуж), з дивізіями в Клоуж і Сібіу та з моторизованою дивізією в Араді і панцирною бригадою в Ліптовій. Командир воєнної округи ген. Камбрея, що організував 1-шу румунську комуністичну дивізію „Тудор Владіміреску” з полонених в ССР 1943 р. Ця дивізія розвинулася в сучасну румунську армію.

Повна советизація румунської армії почалася в 1947 р. з призначенням на міністра військових справ Боднарас-Боднарчука, українця з Буковини, колишнього румунського поручника артилерії, що його розкрили румуни в 1932 р. і він втік до ССР. Перший віцеміністр військових сирав ген. Сутер, румунський німець, другий віцемініster і шеф головного штабу — ген. Салағеану, колишній механік фабрики самоходів. Він має на допомогу двох фахівців з передвоєнної румунської армії — ген. Романеску і ген. Драганеску. (Романеску розстріляли минулого року як „американського шпигуна”).

Болгарія: 11 дивізій. Пропорційно до своєї людності Болгарія має найчисленнішу армію і — поруч польської — найкраще вишколену. В жовтні 1949 р. міністром і головнокомандувачем був призначений ген. Панчевський (у війну майор в штабі маршала Толбухіна). Совєтський ген. Греков шеф головного штабу. Із 3,500 колишніх болгарських офіцерів залишилася ледве сотня ще в війську, і то як викладачі в технічних військових школах.

Болгарія поділена на 3 воєнні округи: 1-а (Софія), з 1-ю дивізією піхоти і 1-ю механізованою дивізією в Софії, 6-ю дивізією піхоти у Враці і 7-ю дивізією — Дупниці; друга округа — Пловдів з 2-ю дивізією піхоти на місці, 8-ю — в Старій Загорі і 2-ю змеханізованою — в Хаскові; третя округа — в Варні, з 5-ю дивізією в Руссе, 4-ю в Шумені, 3-ю в Слівені і 3-ю змеханізованою — в Казанлику. Крім того, Болгарія має 3 кінні бригади, що стоять у Софії, Коляровграді і Ямболю, та три дивізії артилерії.

Албанія: 3 дивізії, що стоять у Тірані, Скутарі і Валоні. Головним командиром формально є ген. Годжах, а шефом головного штабу — ген. Баллуку. На терені Албанії стоять два полки совєтської морської піхоти і одна совєтська дивізія під командуванням контрадмірала Ржевського. Крім того, Албанія має уфортифікований острів Сасено, що може загрожувати мореплавству на Адріатичному морі.

Східна Німеччина повинна мати за два роки 13 дивізій. Німецька армія має постати з т. зв. східної поліції, що має зараз 11 офіцерських шкіл з коло 1000 учнів в кожній. Творення східно-

німецької армії має проходити під контролем советського ген. Чуйкова. З німецької сторони цю справу провадив комуніст Куртафішер, керівник центральної управи для внутрішніх справ Східної Німеччини, а на чолі вишколу стоять Вільгельм Зайсер, „ген. Гомез” з еспанської громадянської війни.

*
Чи яничарська війська будуть боротися за Сталіна — автор вважає залежатиме від політики Західу. Якщо Захід піде на зустріч поневоленим народам Сходу, включно з російським народом, — „яничарські” війська за Сталіна битися не будуть.

Ми не можемо погодитися з тезою автора, що сателітні армії це „яничари Сталіна”. Якщо правильно розуміємо слово „яничар”, то це означає людину, яка добровільно або через відповідне виховання стала, напр., з українцем — турком і фанатично віддана новій батьківщині в боротьбі із своєю старою батьківщиною. Автор в статті сам ілюструє кривавий спосіб советизації та підкреслює духову неблагонадійність сателітних армій; і надалі поневолені Москвою народи не можна кваліфікувати як „яничар”. Можна найбільше говорити про поодиноких яничар. Теза автора дуже шкідлива з політичного погляду. Шкідлива в двох аспектах: з внутрішнього політичного погляду, бо кладе вал ворожнечі між польським народом. Чи з чистим сумлінням може автор назвати яничарами тих всіх польських старшин, підтарпши і вояків, які насильно мобілізовані в ряди В. П.? Автор цих ряд-

ків ще в 1946—1948 рр. зі збросю в руках бився в рядах УПА проти В. П. і в ім'я історичної правди мусить ствердити, що не всі частини ВП поводилися як „сталінські яничари”.

Пан Смогожевський робить їм велику моральну кривду і то тим більшу, що за кожне порушення „наказу” вони, як звичайно, платять власним життям. Ця теза про сателітні армії як „російських яничар” так само шкідлива і неправильна на форумі міжнародної політики. Якщо б вона прийнялася, тоді її наслідки були б трагічні для поневолених Москвою народів.

Чи пан Смогожевський бажає, щоб членів ВП трактували західні держави як „сталінських яничар”? Як тоді воно буде? Ні! Сателітні армії і поневолені Москвою народи — це не яничари, вони у своїй основній масі жертви, запряжені у ридван російського імперіялізму. Домагання автора від Західу позитивної політичної концепції, яка брала б до уваги національні ідеали поневолених Москвою народів — правильне і політично мудре, однак воно має бути звернуте не до „яничарів”, а до ідейного, демократичного, національного елементу тих націй. Політична концепція — це не лік для ліквідації „яничар”.

Панові Смогожевському пригадуємо римську проповідку, якої він повинен триматися у своїх журналістично близькучих статтях: „Quidquid agas, prudenter agas, et respice finem“ („Коли щопобудь робиш, роби мудро і зважай на наслідки”).

Зреферував Е. З.

Війна існує більше для того, хто обороняється, ніж для завойовника; адже вторгнення спочатку і викликає оборону і разом із нею війну.

Завойовник завжди миролюбний (як це завжди твердив Бонапарт), з великою охотовою він спокійно зайняв більшість нашої держави; щоді він не міг цього зробити, тому ми повинні хотіти війни і, отже, до неї готовитися.

Карл Кляйзевіц: „Про війну“.

Перша заповідь для оборони якоїсь нації це перешкодити тому національному десадансові, що вилучив із байдужності для власної військової справи.

Друга заповідь — це перешкодити експанзії тих націй, чиї інтереси протилежні нашим власним.

Від тих двох основних принципів, що себе взаємно доповнюють, залежить національна безпека.

*

Ніколи якось нація не віддається більшому самообманові щодо своєї сили, як напередодні власної загибелі. Пізнання працючин власного занепаду звичайно тоді враз із її самозарозумілістю пропадає в попелі власних руїн.

*

Патріотизм не спадає з неба, він є продуктом землі. Він є те почуття, що його люди здобувають із землі, яку обробляють.

Гомер Лі: „Година англосасів“.

Р е з о л ю ц і ї

групи вояків УПА м. Торонто і провінції Онтаріо, Канада, схвалені на сходинах 15 липня 1951 р.

Виконуючи наказ Головного Командування УПА бути у вільному світі живими свідками геройчної боротьби українського народу за державність, ми, вояки Української Повстанчої Армії, учасники рейду відділів УПА в Західну Європу, зібрані на сходинах 15 липня 1951 р. ухвалюємо наступне:

1. шлемо вояцький привіт Головному Командуванню УПА на чолі з полк. В. Ковалем і впевнююмо в непохитній нашій вірності Головному Командуванню УПА та ідеям нашої боротьби;
2. свідомі наказу сл. п. Головного Командира УПА ген.-хор. Т. Чупринки: „Ідіть і скажіть світові правду про нашу визвольну боротьбу, запаліт і об'єднайте до цієї боротьби серця наші і чужинного світу” — ми стверджуємо: на наших рідних землях не вгадає кривава і геройчна боротьба українського народу за волю і державність. Організована боротьба, збройно-політичну, веде Українська Повстальча Армія і Організація Українських Націоналістів під керівництвом Української Головної Визвольної Ради;
3. Українська Головна Визвольна Рада є верховним керівництвом українського народу на час його визвольної боротьби і має всенародне довір'я та авторитет;
4. наше народ, що став до нерівної боротьби з московсько-большевицьким імперіалізмом і цю боротьбу веде з великою вірою й завзяттям та кладе велиki жертви найкращих синів і дочок — зберігає за собою неподільне право рішати про форми й принципи боротьби та про своє політичне керівництво;

5. всіх наших друзів, вояків УПА на чужині, закликаємо до посиленої акції проти московсько-большевицьких п'ятих колонта противамагань обезцінити нашу боротьбу і підірвати авторитет Української Головної Визвольної Ради;
6. ми, вояки УПА, приймаємо до відома слова Воюючої України до нас: „Хоч ви сьогодні опинилися далеко від Рідних Земель, боротьба для вас не закінчилася Ворог, який гнобить вашу Батьківщину, діє і там, і ви мусите проти нього боротись так, як ще недавно ви боролись із зброєю в руках в Україні. Продовжуйте на чужині зберігати і плекати геройчні традиції УПА і високо несіть прапор її слави”;
7. ми повторюємо і підкреслюємо слова „Звернення”: „Воююча Україна рішуче вимагає від української еміграції повної єдності, єдності не на словах, а на ділі, єдності дійової а не паперової, єдності на базі визвольної боротьби народу на Українських Землях”;
8. вітаємо всіх вояків УПА на чужині та закликаємо стати до виконання завдань, поставлених їм і всій українській еміграції воюючою Україною;
9. шлемо дружній привіт Місії УПА та вітаємо Президію Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради.

Підписали: Пімста, Оренко, Зірка, Хромовенко, Жук, Хмара, Зозуля, Арпад, Співак, Козак, Лісовий, Сернюк, Соловій, Конарик, Швейко, Сосна.

Р Е З О Л Ю Ц І Ї зборів групи вояків УПА в Сіднеї (Австралія)

Ми, вояки Української Повстанчої Армії, учасники рейду відділів УПА в Західну Європу, — зібрані на сходинах в Сіднеї, обговоривши наше положення тут як вояків УПА та заслушавши коротке звідомлення про наші політичні та громадські завдання, в цій країні, а також про взаємовідношення наших політичних партій і середовищ, рішили вислати за посередництвом нашої Місії УПА сердечні привітання:

а) Головному Командуванню УПА і всім нашим друзям, що залишились в Україні і продовжують завзяту боротьбу з московсько-большевицьким окупантами,

б) Українській Головній Визвольній Раді, що керує визвольною боротьбою на рідних землях і Закордонному Представництву, яке застунає інтереси нашої боротьби поза межами України,

в) Місії УПА, як закордонному представництву Головного Командування УПА, яка організаційно керує вояками УПА, що опинилися на чужині, допомагаючи їм виконувати завдання, накладені на них воюючою Батьківщиною,

г) всім нашим друзьям, що, як і ми, опинилися по всіх континентах вільного світу та чекають скорого повороту на Батьківщину для дальній віданої праці для неї.

Ми вояки УПА, тут в Австралії, в країні найбільш віддаленій від України, не забуваємо про наші завдання, що їх на нас наклали Батьківщина, висилаючи нас на Захід говорити правду про Україну і її важку та осамітнену боротьбу. Ми віримо, що Захід зроуміє нашу боротьбу і наші завдання тут як політичних, а не заробіткових емігрантів.

Ми боліємо над фактом, що деякі наші друзі виламалися з організаційної структури Місії УПА і створили окремі групи. Ми вважаємо нашим завданням гідно рецензентувати наш народ і нашу рідну Українську Повстанчу Армію та нести нашому політичному представництву, яким вважаємо Закордонне Представництво УГВР, моральну та матеріальну підтримку. Ми знаємо, що хоч на короткий час ми закінчили боротьбу з крісом в руках, проте ми продовжуємо її іншими засобами. Бо наше завдання: «Служити Україні».

Ми долучаємо наші голоси до голосу всіх Українців на еміграції, щоб єдність та тісна сівівраця запанувала між українськими політичними середовищами. Цю вимогу воюючої України ми мусимо виконати.

В Сіднеї, Австралія, липень 1951 р.

Підписали: Г. Балух, І. Гарасимів, І. Янківський, С. Козак, В. Костка, В. Шумський, І. Панилик.

А д р е с и

представників В-ва „До Зборії“:

Австралія:	Fokshan W. 17 Acacia St. Glenroy-Melbourne, Vic.
Аргентина:	Horynec S. c. Mozart 614 Buenos Aires
Бельгія:	Schrajter F. Av. de Visé 31 Cheratte, Liege чекове кошто для пересилки громадж. Camp. 2376.24
Бразилія:	Lisynetzkyj Orest Caixa Postal 10 Mallet Parana
Великобритія:	Prokop Konstantyn 263 Dykes Lane Sheffield 6
Венесуеля:	Dejneca Alexander UKRAFOT Av. Espana Edificio Panamerica Caracas Catia
Канада:	Semeniuk Wolodymyr 418 Brock Ave. Toronto, Ont.
США:	Klym Jaroslaw 114 East. 11-th Street New York 3, N. Y.
Франція:	Soroczak Myroslau 71 Rue Louis Soulier St. Etienne (Loire)
Тунісія:	Sawtchak Wolodymyr Barage de Ben-Metir Ain' Draham B. P. 15
Швейцарія:	Aubert H. Postfach 46 Muri bei Bern
Швеція:	Harbar Kyrylo „Ukrainska Sellskapet“ Box 32 Stockholm 1

П о д я к а

Пожертви на Фонд Місії УПА склали в Бразілії
такі особи:

по 30.— кр.: Кощевко Іван;
по 20.— кр.: Бодак Іван, Весоловський Теодор,
Винницький Гнат, Канюга Петро, Маскула Іван, Печений Григорій, Підгірський Іван, Сулима Володимир, Томашівський Григорій;

по 10.— кр.: Багнівський Олександер, Весоловська Анна, Джуган Михайло, Дроник Никола, Кондрат Микола, Копійченко Іван, Куренда Гнат, Леньо Федір, Макар Іван, Михайлійко Петро, Міжунський Іван, Найчук Дам'ян, Подоляк Іван, Сидор Микола, Тарновецький Антоній, Фартушний Теодор, Франко Е. Чура Ілько, Швець Олександер.

Разом 363.— кр.

Усім Жертвовавцям сердечну подяку складає

**Господарський Відділ
Місії УПА**

*Справлення недогляду з попереднього
числа (11) „До Зброй“.*

*На стр. 3. в підписі ситуаційної картки просимо справити;
„Весною 1949 р...“ на „Весною 1946 р.“*

Запрошення до співпраці

Редакція журналу „До Зброй“ запрошує українських військовиків до співпраці у нашому видавництві. Просимо надсилати так оригінальні статті на політично-військові теми, як рівноож зреферування чужих статей чи омовлювання фахових книжок. Редакція застерігає собі право правити мову та скорочувати. Зміна змісту за порозумінням з автором.

Ціна одного примірника журналу до „ДО ЗБРОЇ“:

в Німеччині	1.— нм	у Франції	100.— ффр.
у Вел. Британії	2.— шил.	в США	0.50 дол.
в Бельгії	12.— бфр.	в Канаді	0.50 дол.
в Голландії	1.20 гульд.	в Австралії	2 шил. 6 пс.
у Швеції	1.20 кр.	в Аргентині	3 пези
у Швайцарії	1.— фр.	в Бразилії	5 крз.

Адреса В-ва: „DO ZBROJI“

MÜNCHEN 38, Postfach 4 US-Zone Germany

Незабаром появиться у видавництві „До Зброї”
нова книжка про УПА

Ціна примірника:

в Німеччині — 4.-НМ., в США й Канаді — 1,50 дол., в Англії — 8 шил., в Австралії — 10 шил.
Замовлення надсилати на адресу В-ва „До Зброї” або його представників в поодиноких
країнах.